

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Selin METİN

KADINA ŞİDDETLE MÜCADELE EDEN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ
FEMİNİST SOSYAL HİZMET BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2023

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Selin METİN

KADINA ŞİDDETLE MÜCADELE EDEN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ
FEMİNİST SOSYAL HİZMET BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Danışman

Doç. Dr. Seda TOPGÜL

Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2023

T.C.
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Selin METİN 'in bu çalışması, jürimiz tarafından Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Emre KOL (İmza)

Üye (Danışmanı) : Doç. Dr. Seda TOPGÜL (İmza)

Üye : Doç. Dr. Ayten KAYA KILIÇ (İmza)

Tez Başlığı:

Kadına Şiddetle Mücadele Eden Sivil Toplum Kuruluşlarının Feminist Sosyal Hizmet Bağlamında İncelenmesi

Tez Savunma Tarihi : 20/07/2023

Mezuniyet Tarihi : 17/08/2023

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “KADINA ŞİDDETLE MÜCADELE EDEN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ FEMİNİST SOSYAL HİZMET BAĞLAMINDA İNCELENMESİ” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir, bunu şerefimle doğrularım.

Adı Soyadı

Selin METİN

İmza

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

20 / 06 / 2023

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU BEYAN BELGESİ

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	Selin METİN
Öğrenci Numarası	202052107005
Anabilim Dalı	Sosyal Hizmet
Programı	Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans
Danışman Öğretim Üyesi Bilgileri	
Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Seda TOPGÜL
Yüksek Lisans Tez Başlığı	Kadına Şiddetle Mücadele Eden Sivil Toplum Kuruluşlarının Feminist Sosyal Hizmet Bağlamında İncelenmesi
Turnitin Bilgileri	
Ödev Numarası	2119743957
Rapor Tarihi	20.06.2023
Benzerlik Oranı	Alıntılar hariç: %6 Alıntılar dahil: %7
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE, Yukarıda bilgileri bulunan öğrenciye ait tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 98 sayfalık kısmına ilişkin olarak Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarında belirlenen filtrelemeler uygulanarak yukarıdaki detayları verilen ve ekte sunulan rapor alınmıştır. Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir: (x) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylarım. () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.	
Gerekçe:	
Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlere uygun olarak tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.	
Danışman Öğretim Üyesi Doç. Dr. Seda TOPGÜL	
İmza	

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ	iii
TABLOLAR LİSTESİ	iv
KISALTMALAR LİSTESİ	v
ÖZET	vi
SUMMARY	vii
TEŞEKKÜR	ix
ÖNSÖZ	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KADINA ŞİDDETE YÖNELİK KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Feminizm.....	4
1.1.1. Feminizm Kavramı	4
1.1.2. Feminizmin Ortaya Çıkışı, Tarihi	5
1.1.2.1. Birinci Dalga Feminizm	5
1.1.2.2. İkinci Dalga Feminizm	6
1.1.2.3. Üçüncü Dalga Feminizm	8
1.1.2.4. Dördüncü Dalga Feminizm	9
1.2. Feminist Kuramlar	11
1.2.1. Liberal Feminist Kuram	11
1.2.2. Marksist Feminist Kuram	12
1.2.3. Radikal Feminist Kuram	12
1.2.4. Postmodern Feminist Kuram	13
1.3. Feminist Sosyal Hizmet	14
1.3.1. Feminist Sosyal Hizmet Kavramı	14
1.3.2. Feminist Sosyal Hizmet Uygulaması ve Özellikleri	16
1.3.3. Feminist Sosyal Hizmet Uygulaması Örnekleri	18

1.4.	Kadına Yönelik Şiddet	20
1.4.1.	Şiddet Kavramı	20
1.4.2.	Şiddetin Kaynağı	20
1.4.3.	Kadına Yönelik Şiddet ve Kadına Yönelik Şiddetin Türleri	21
1.4.3.1.	Kadına Yönelik Şiddet	21
1.4.3.2.	Kadına Yönelik Şiddetin Türleri	22
1.4.3.2.1.	Fiziksel Şiddet	22
1.4.3.2.2.	Cinsel Şiddet	23
1.4.3.2.3.	Psikolojik Şiddet	23
1.4.3.2.4.	Ekonomik Şiddet	24
1.4.3.2.5.	Dijital Şiddet	24
1.4.4.	Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet	25
1.4.5.	Pandemi Sürecinde Kadına Yönelik Şiddet	29
1.5.	Kadın Hareketinin Kurumsallaşması ve Kadın Dernekleri	30
1.5.1.	Türkiye’de Kadın Hareketinin Kurumsallaşması	30
1.5.2.	Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eden Sivil Toplum Kuruluşları	32

İKİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE EDEN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ FEMİNİST SOSYAL HİZMET BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

2.1.	Araştırmanın Amacı ve Önemi	34
2.2.	Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları	36
2.3.	Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	37
2.4.	Araştırmanın Veri Toplama Araçları	38
2.5.	Araştırmanın Hipotezleri	38
2.6.	Araştırmanın Veri Toplama Süreci ve Analizi	38
2.7.	Araştırmanın Bulguları	39
2.7.1.	Araştırmaya Katılan Sivil Toplum Kuruluşlarının Web Sitelerinin İncelenmesi ..	39
2.7.1.1.	Kadın Dayanışma Vakfı	39

2.7.1.2. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı	42
2.7.1.3. Şiddet Önleme ve Rehabilitasyon Derneği-İMDAT	45
2.7.1.4. Kamer Vakfı (Kadın Merkezi Vakfı)	47
2.7.2. Araştırmaya Katılan Sivil Toplum Kuruluşlarının Feminist Sosyal Hizmet Bağlamında Değerlendirilmesi	50
2.7.2.1. Kadın Sorunlarına İlişkin Bakış Açısı	51
2.7.2.2. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Bakış Açısı	53
2.7.2.3. Kadına Yönelik Şiddetin Kaynağı	56
2.7.2.4. Sivil Toplum Kuruluşunun Feminizmle İlişkisi	58
2.7.2.5. Sivil Toplum Kuruluşunun Feminist Sosyal Hizmetle İlişkisi	60
2.7.2.6. Sivil Toplum Kuruluşunun Devlet Uygulamalarına Bakış Açısı	62
SONUÇ	66
KAYNAKÇA	72
EKLER	81
EK-1: Görüşme Soruları	81
ÖZGEÇMİŞ	82

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1 Kadınlara Uygulanan Erkek Şiddeti.....	2
Şekil 1.2 Kadına Yönelik Şiddeti Ortaya Çıkaran Etmenler	22
Şekil 1.3 Kadınların Cinsiyetlerinden Dolayı Yaşadığı Sorunlar	26
Şekil 1.4 Şiddete Karşı Bakış Açıları	26
Şekil 1.5 Kadınları Kim Öldürdü?.....	27
Şekil 1.6 Kadınlar Nerede Öldürüldü?	28

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1 Kadın Dayanışma Vakfı	40
Tablo 2.2 Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı	43
Tablo 2.3 Şiddet Önleme ve Rehabilitasyon Derneği-İMDAT	46
Tablo 2.4 Kamer Vakfı (Kadın Merkezi Vakfı)	48
Tablo 2.5 Sosyo-demografik Özellikleri ve Örgütsel Pozisyonları.....	50

KISALTMALAR LİSTESİ

6284 sayılı Kanun	Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun
BM	Birleşmiş Milletler
CEDAW	Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Beyannamesi
DERBİS	Dernekler Bilgi Sistemi
EGM	Emniyet Genel Müdürlüğü
KSGM	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TDK	Türk Dil Kurumu
UNFPA	United Nations Population Fund (Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu)
VGM	Vakıflar Genel Müdürlüğü
WHO	World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

ÖZET

Kadına yönelik şiddet, fiziksel, ekonomik, cinsel veya psikolojik şiddet olarak ortaya çıkan, her kadın için risk oluşturan, geçmişten günümüze kadar varlığını korumuş ve gerekli önlemler alınmadığı, mücadeleler yürütülmediği sürece var olmaya devam edecek olan toplumsal bir sorundur. Kadına şiddetle mücadelede, bünyelerinde barındırdıkları kadın dayanışması, farkındalık ve savunuculuk çalışmaları, hukuki ve sosyal desteklerle sivil toplum kuruluşları çok önemli bir role sahiptir. Bu araştırma, kadına yönelik şiddetle mücadele eden, kadına yönelik şiddet alanına ilişkin faaliyetler yürüten sivil toplum kuruluşlarının belirlenerek, bu kuruluşların feminist sosyal hizmet bakış açısıyla değerlendirilmesini ve sivil toplum kuruluşlarının kadına yönelik şiddet sorununa bakış açısının tespit edilmesini ve şiddet sorunuyla mücadelede etkililiklerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir ve araştırma, amaçlı örneklem yöntemiyle seçilen Türkiye’de kadına şiddetle mücadele eden, şiddet mağduru kadınların desteklenmesi amacıyla faaliyetler yürüten sivil toplum kuruluşlarına ait internet sitelerinin incelenmesi ve bu sivil toplum kuruluşlarında görev alan kişilerle derinlemesine görüşmeler yapılmasıyla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular içerik analiziyle değerlendirilmiştir. İnternet sitelerinden elde edilen bulgular genel bilgiler, odaklandığı konular, faaliyet alanları, şiddete karşı bakış açısı ve feminizmle ilişkisi çerçevesinde ele alınırken, görüşmeler kadın sorunlarına, kadına yönelik şiddete, kadına yönelik şiddetin kaynağına, feminizme, feminist sosyal hizmete ve devlet uygulamalarına bakış açısı şeklinde başlıklara ayrılarak değerlendirilmiştir.

Araştırmada kadın sorunlarından biri olan kadına yönelik şiddetin ataerkil sistemin sonucu olarak ortaya çıktığına ve bu sistemin devamı için şiddetin kullanıldığına ulaşılmıştır. Şiddetin kaynağı da ataerkil sistem ve cinsiyet eşitsizliğine dayandırılmaktadır. Şiddetle mücadelede etkin rol oynayan sivil toplum kuruluşlarının temelinde feminizmin yer aldığına ve uygulamalarında feminist sosyal hizmet içerisinde ifade edebileceğimiz güçlendirme yaklaşımının benimsendiğine ulaşılmıştır. Sivil toplum kuruluşlarının, kadına yönelik şiddete karşı devlet tarafından oluşturulmuş yasalara ilişkin değerlendirmesinde ise uygulamada ciddi yanlışların, eksikliklerin olduğu ve devletten bu uygulamaların iyileştirilmesine yönelik adımlar beklendiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadına yönelik şiddet, sivil toplum kuruluşları, feminizm, feminist sosyal hizmet

SUMMARY
EXAMINATION OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS COMBATING
VIOLENCE AGAINST WOMEN IN THE CONTEXT OF FEMINIST SOCIAL
WORK

Violence against women is a social problem that emerges as physical, economic, sexual or psychological violence, poses a risk to every woman, has survived from the past to the present and will continue to exist as long as necessary precautions are not taken and struggles are not carried out. Non-governmental organizations have a very important role in the fight against violence against women, with women's solidarity, awareness and advocacy work, and legal and social support. This research aims to identify non-governmental organizations that fight violence against women and carry out activities in the field of violence against women, to evaluate these organizations from a feminist social work perspective, to determine the perspective of non-governmental organizations to the problem of violence against women and to evaluate their effectiveness in combating violence against women.

Qualitative research method was adopted in the research and the research was carried out by examining the websites of non-governmental organizations that fight violence against women and carry out activities to support women who are victims of violence in Turkey, which was selected by purposive sampling method, and conducting in-depth interviews with the people working in these non-governmental organizations. The findings were evaluated by content analysis. The findings obtained from the websites are discussed within the framework of general information, topics of focus, fields of activity, perspective against violence and its relationship with feminism. The interviews were evaluated by dividing the perspectives on women's issues, violence against women, the source of violence against women, feminism, feminist social work and state practices.

In the research, it was found that violence against women, one of the women's problems, emerged as a result of the patriarchal system and violence was used for the continuation of this system. The source of violence is also based on the patriarchal system and gender inequality. It has been reached that feminism is the basis of non-governmental organizations that play an active role in the fight against violence and that the empowerment approach, which we can express in feminist social work, has been adopted in their practices. In the evaluation of non-governmental organizations regarding the laws created by the state

against violence against women, it has been determined that there are serious mistakes and deficiencies in practice and steps are expected from the state to improve these practices.

Keywords: Violence against women, non-governmental organizations, feminism, feminist social work

TEŞEKKÜR

Yüksek lisansa başlarken tez yazma sürecinin bu kadar sancılı ve zorlu olacağını tahmin etmemiştim. Sanırım kendi sürecimi uzun ve virajlı bir yol olarak tanımlayabilirim, içinde bolca yorgunluğun olduğu bir yol. Ama her zaman başladığı işi tamamlamak zorunda hisseden biri olarak bu çalışmanın sonlanmasıyla beraber kendimle gurur duyuyorum. Öncelikle, bu uzun yolda benimle tecrübelerini paylaşan, bana destek olan, her sorumu sabırla yanıtlayan ve umutsuzluğa kapıldığımda bana moral veren sevgili tez danışmanım Doç. Dr. Seda TOPGÜL'e çok teşekkür ederim. Araştırma bulgularımın elde edilmesinde çalışmaya katkı sağlamayı kabul eden, bana vakitlerini ayıran ve paylaşımlarıyla önemli noktaları aydınlatan sivil toplum kuruluşlarına da teşekkür ederim. Son olarak, her zaman destekçim olan, en ufak sorunumda yanlarına koştuğum sevgili annem Tülin METİN' e, canım babam Melih METİN' e ve benden yaşça küçük olmasına rağmen bana moral konuşmalarıyla destek olan, şakalarıyla yüzümü güldüren biricik kardeşim Mert METİN 'e sonsuz teşekkür ederim.

ÖNSÖZ

Kadına yönelik şiddet, neredeyse her gün haberlere konu olan ve her kadın için risk oluşturan çok ciddi bir toplumsal sorundur. Tüm toplumu ilgilendirir nitelikte olan kadına yönelik şiddet sorunuyla mücadelede, şiddet mağduru kadınların desteklenmesinde, kadın dayanışmasının sağlanmasında, şiddete ilişkin toplumsal farkındalığın geliştirilmesinde sivil toplum kuruluşlarının varlığı önemli bir yer tutmaktadır. Kuruluşların bünyelerinde sundukları psikolojik ve hukuki destekler, kadınların süreç içerisinde yaşamış oldukları olumsuzları aşabilmeleri, kendilerine bir yol çizebilmeleri, hayatlarına ilişkin kararları özgür iradeleriyle alabilmeleri adına oldukça önemlidir. Ayrıca kuruluşların şiddetle mücadele çalışmaları, konuyla ilgili mercilerin harekete geçirilebilmesi, gerekli uygulamaların hayata geçirilmesi, kimi uygulamaların iyileştirilmesi adına oldukça önemlidir. Bu araştırmada, kadına yönelik şiddetle mücadelede eden sivil toplum kuruluşlarının bakış açıları, uygulamaları ve şiddetle mücadelede etkililikleri öncelikle feminizm ve feminist sosyal hizmet bilgisi verilerek incelenmektedir.

Çalışma sonuç kısmı dâhil olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın kuramsal ve kavramsal çerçevesi ele alınmıştır. Bu bölümde feminizm, feminist kuramlar, feminist sosyal hizmet, kadına yönelik şiddet, kadın hareketinin kurumsallaşması ve kadın derneklerine yer verilmiştir.

İkinci bölümde araştırmada benimsenen metodolojik yaklaşımın ve araştırma sürecinin genel çerçevesi ele alınmıştır. Araştırmanın amacı ve önemi detaylı şekilde açıklanmıştır, varsayımları ve sınırlılıklarıyla ilgili bilgi verilmiştir. Belirlenen amaca ulaşmaya yönelik seçilmiş olan evren ve örneklem aktararak veri toplama araçları ve bu araçlar doğrultusunda toplanan verileri analiz süreçleri aktarılmıştır. İkinci bölümde son olarak araştırmaya katılan sivil toplum kuruluşlarının web sitelerinin incelenmesi ve araştırmaya katılan sivil toplum kuruluşlarının feminist sosyal hizmet bağlamında değerlendirilmesi ile elde edilen veriler yorumlanarak bulgular şeklinde aktarılmıştır.

Sonuç bölümünde ise araştırmanın amacı ve hipotezleri doğrultusunda elde edilen bulgular bir araya getirilmiş ve araştırmanın genel değerlendirilmesi gerçekleştirilmiştir.

Selin METİN

Antalya, 2023

GİRİŞ

Feminizm, kadın ve erkek eşitliği anlayışını kabul eden ve bu anlayışı temel alarak eşitlik için kadınların sahip olması gereken haklara ilişkin istekte bulunan bir akımdır. Tarih boyunca ikinci sınıf birey olarak kabul edilen ve toplumun diğer yarısını oluşturan kadınlar, feminizm akımı içinde yer alan kadının kurtuluşu hareketiyle kendilerine dayatılan mevcut duruma karşı mücadele etmektedir (Arat, 1991: 12). Feminizm, kadınların kamusal/özel alan içerisinde baskıya maruz kalmalarının önüne geçilmesi, özgürleşmelerinin sağlanması, kadın erkek eşitliğinde gerçekleştirmek adına eşit haklara sahip olabilmelerine yönelik çalışmaları içermektedir. Feminizmin en temel amacında, kadınların haklarına ve özgürlüklerine ulaşmasını sağlamak, erkek egemen sistemin ve bu sistem içinde yer alan uygulamaların varlığını sonlandırmak yer almaktadır (Taş, 2016: 165). Feminizmin tarihsel süreci incelendiğinde ilk kadın hareketleri, eğitim, çalışma ve oy hakkını elde etmeye yönelik mücadeleleri içermektedir ve bu mücadeleler 1960’lardan sonra daha da hareket kazanmıştır. Şu an da ise kadınların mücadeleleri toplumda tam bir kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına yöneliktir (Acar, 2001: 15).

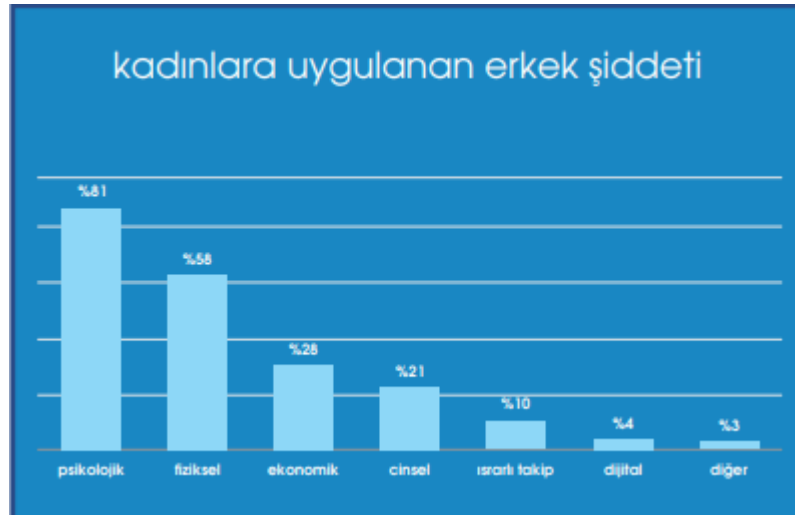
Feminist sosyal hizmet ise bünyesinde erkek egemenliği, toplumsal cinsiyet, kamusal, özel alan kavramlarını barındırmakta ve bu ataerkil düzenin getirdiği uygulamalarla mücadele etmektedir. Hareket noktasını kadınların tecrübelerinden alan feminist sosyal hizmet, güçlendirme ve farkındalık oluşturma yöntemleriyle mevcut sosyal hizmet alanına alternatif oluşturarak kadın sorunlarının çözümüne yönelik çalışmaktadır (Buz, 2009: 53). Sosyal hizmetin dezavantajlı bireylerin sorunlarının çözümünde baş etme, gelişimsel kapasitesini arttırma, güçlendirme ve özgürleştirme amaçlarıyla hareket ettiği ifadesinden yola çıkılırsa, feminist sosyal hizmet, dezavantajlı olarak ifade ettiğimiz, kadın, çocuk, yaşlı, engelli bireylerin içerisinden kadınların, güçlendirilmesi ve sorunlarının çözümünde desteklenmesi amacıyla hareket etmektedir.

Şiddet, Dünya Sağlık Örgütü tarafından fiziksel kuvvet ya da gücün kişinin kendisine, karşısındaki kişiye, gruba veya topluluğa yaralama, öldürme, gelişme geriliğine neden olma, psikolojik zarar verme şeklinde sonuçlara neden olacak şekilde iradesi dâhilinde eyleme dayalı ya da tehdit içerikli davranışlarda bulunması olarak tanımlanmıştır (WHO, 2002). Altında saldırganlık dürtüsü yatan şiddet, birey ya da toplum bazında birçok şekilde karşımıza çıkan bir durumdur ve şiddete neden olan dürtü bireyin toplumda var olmaya başlamasıyla birey tarafından öğrenilmektedir (Akkaş ve Uyanık, 2016: 34). Şiddet, bedene verilen fiziksel bir zararın dışında bireyin ruh sağlığına zarar vermek, hayat kalitesini olumsuz etkilemek

şeklinde de kendini gösterebilmektedir ve bireyler arasındaki güç ilişkilerindeki farklılıklar şiddete neden olabilmektedir (Tekindal vd., 2018: 47).

Kadına yönelik şiddet ise fiziksel, ekonomik, cinsel ve psikolojik şiddet olarak dört temel şekilde kendini göstermektedir. Fiziksel şiddet, bedende kalıcı ya da geçici zararlar oluşturan, kimi zaman bireyin hayatını sonlandıran şekilde fiziksel bir gücün uygulanmasını içermektedir. Cinsel şiddet, bireyin cinsel bütünlüğünü zarara uğratacak şekilde gerçekleştirilen bir saldırdır ve kimi durumlarda cinsel şiddet, fiziksel şiddetle beraber gerçekleşmektedir. Ancak cinsel şiddet her zaman fiziksel şiddeti barındırır söylemi doğru değildir. Çünkü sözlü şekilde rahatsız etmek de cinsel taciz içinde yer almaktadır. Psikolojik ve ekonomik şiddet ise bireyde gözle görünen bir sonuca neden olmadığı için varlığı en zor kanıtlanan ancak hayat içinde en çok maruz kalınan şiddet türleridir (Polat, 2016: 19) Kamusal veya özel alan fark etmeksizin kadına yönelik gerçekleştirilen her türden baskı içerikli uygulamalar şiddet olarak kabul edilmektedir (Korkut Owen ve Owen, 2008: 12).

2014 yılında gerçekleştirilen bir araştırmada Türkiye’de, yaşamının herhangi bir aşamasında fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranı %36, cinsel şiddete maruz kalan kadınların oranı %12, psikolojik şiddete maruz kalan kadınların oranı %44 ve ekonomik şiddete maruz kalan kadınların oranı %30’dur (KSGM, 2008: 12-13). Kadın Dayanışma Vakfı 2022 faaliyet raporuna göre, 2022 yılında vakfa başvuru yapan kadın sayısı 840’tır ve bu başvuru sayısının %32’si yani 269 kadın maruz kalınan şiddete yönelik destek almak amacıyla başvuru yapmıştır (Kadın Dayanışma Vakfı, 2022).

Şekil 1.1 Kadınlara Uygulanan Erkek Şiddeti

Kaynak: Kadın Dayanışma Vakfı, 2022

Şekil 1.1’de görüldüğü üzere şiddet nedeniyle vakfa başvuru yapan 269 kadının %81’i psikolojik şiddete, %58’i fiziksel şiddete, %28’i ekonomik şiddete ve %21’i cinsel şiddete maruz kalmıştır. Maruz kalınan şiddetin türlerine ilişkin bu veriler 2014 verilerini destekler niteliktedir. Her iki yılda da kadınların en çok maruz kaldığı şiddet psikolojik şiddettir ve bunu fiziksel şiddet takip etmektedir, en az maruz kalınan şiddet türü ise cinsel şiddet olarak verilerde görülmektedir.

Kadınların maruz kaldığı bu şiddet, bir yandan da kadınların maruz kaldığı ayrımcılığı göstermektedir. Çünkü şiddet, kadının özgürlüğünün, gelişmesinin önünde bir engel niteliğindedir ve amacı kadını arka planda ve baskı altında tutmaktır. Bu engel, kadının topluma dâhil olamamasına ve toplumda hali hazırda var olan kaynaklardan yararlanamamasına neden olmaktadır. Kısır döngü niteliği taşıyan bu durum, kadınların şiddete maruz kaldıklarında kaynaklara erişememesinden dolayı kadını savunmasız ve bağımlı bir duruma getirmektedir (Tekindal vd., 2018: 47).

Araştırma, kadına yönelik şiddetin önemli ve mücadele edilme gerekliliği olan toplumsal nitelikte bir sorun olduğunun kabul edilmesi ve sorunun varlığının hatırlatılması, bu alanda mevcut olan çalışmalara güncel bir bakış açısı sunması ve feminist sosyal hizmeti, kadına yönelik şiddet ve sivil toplum kuruluşlarıyla ilişkilendirdiği için önemli olduğu düşünülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KADINA ŞİDDETE YÖNELİK KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Feminizm

1.1.1. Feminizm Kavramı

Feminizm kökenini Latince'den alan, karşılığı kadın olan *femine* kelimesinden türetilmiş bir kavramdır ve bu noktada en temel anlamda kadına dair şeyler olarak anlaşılabilmektedir. Feminizm, kadınların sadece cinsiyetlerinden dolayı maruz kaldıkları baskıyı ele almakta, cinsiyet ayrımcılığını kabul etmeyerek her alanda eşitliği savunmakta ve kadına ilişkin sorunları psikolojik, ekonomik gibi çeşitli boyutlarıyla ele alarak değerlendirme yapmaktadır (Tür ve Aydın Koyuncu, 2010: 5). Türk Dil Kurumu feminizmi, “*Toplumda kadının haklarını çoğaltma, erkeğinkiler düzeyine çıkarma, eşitlik sağlama amacını güden düşünce akımı, kadın hareketi*” şeklinde tanımlamıştır (TDK, 2023). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere feminizm çoğunlukla, kadın hareketi, kadının özgürleşme ya da kurtuluş hareketi ifadelerini çağrıştırmaktadır (Doğancı, 2017: 13). Feminizmin tek bir tanımı bulunmamaktadır ve ilgili literatür incelendiğinde geçmişten günümüze feminizmi tanımlamaya yönelik birçok açıklamanın mevcut olduğu görülmektedir.

Feminizm, kadın ile erkeğin eşitliği görüşünü temel alan ve bu görüşten yola çıkarak kadınların sahip olması gereken eşit hakları isteyen bir akımdır. Kadınların kurtuluş hareketi ifadesinden yola çıkan bu akım, geçmişten günümüze ikinci sırada hayatlarını sürdürmek durumunda kalan ve toplumun yarısını oluşturan kadınların içinde bulundukları bu durumla mücadelesini içermektedir (Arat, 1991: 12).

Marshall (1999: 240), feminizmi İngiltere’de 18. yy’ da ortaya çıkan kadın haklarını geliştirmek yoluyla kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği gidermeyi amaçlayan toplumsal niteliğe sahip bir hareket olarak açıklamıştır. Hooks (2014: 9)’ e göre ise feminizm, cinsiyete dayalı sömürüyü ve baskıyı, cinsiyetçi yaklaşımı sonlandırmak için mücadele eden bir harekettir.

Feminizm, toplum içerisinde kadının varlığını ve sahip olduğu haklarını sadece teoride değil uygulamaları da kapsayacak şekilde geliştirmeyi amaçlamaktadır ve cinsiyetler arasındaki eşitliğin önemine dikkat çekerek bu eşitlik için mücadele eden bir öğretilerdir (Michel, 1996: 6; Kara, 2018: 1152).

Feminizmin diğer adı “Kadın Sorunu” dur (Arat, 1991: 21). Bünyesinde eşitsizlik, ayrımcılık, savunuculuk, toplumsal cinsiyet, ataerkil düzen, şiddet, kadın düşmanlığı gibi kavramları barındırmaktadır ve bu kavramların yaratmış olduğu, kadınların kendilerini

gerçekleştirebilmelerinin ve özgür olmalarının önündeki engelleri inceleyen ve bu engellerle mücadele eden bir ideoloji ve teoridir (Baydar, 2014: 34). Bu mücadele, üstün olma amacını değil aksine sosyal, ekonomik, hukuki, siyasi tüm alanlardaki mevcut haklardan kadınların erkeklerle eşit şekilde faydalanmalarını sağlayarak sevgi, saygı ve eşitliğin olduğu, kadınların hür iradeleriyle gerçekleştirdikleri seçimlerle şekillendirdikleri bir hayat isteğini içermektedir (Arat, 1991: 21).

1.1.2. Feminizmin Ortaya Çıkışı, Tarihi

Kadınlara yapılan haksızlıklar feminizmin ortaya çıkmasında etkili olan faktörlerin başında gelmektedir ve geçmişten günümüze erkeklerin kadınlara yaşatmış olduğu olumsuzluklar kadınların “Bizler de insanız” söylemlerinde bulunmalarına neden olmuştur (Öztürk, 2003: 12). Yaşanan olumsuzlara karşı kadınların savundukları ve talep ettikleri kadın hakları kadın hareketlerini şekillendirmiştir (Taş, 2016: 166).

Feminizmin ortaya çıkış süreci dalga kavramıyla ifade edilmektedir ve tarihsel olarak 19.yy ile 21.yy arasını kapsamaktadır (Taş, 2016: 166). Ancak Donovan (2014: 14) feminizmin ortaya çıkış sürecinin dalgalar şeklinde numaralandırılarak aktarılmasının gerçeği yansıtmada yetersiz kalabileceğini aktarmıştır. Çünkü birinci dalga olarak nitelendirilen zamanın öncesinde de feministlerin kadına yönelik şiddet, tecavüz gibi sorunları ele aldıklarını ve bu noktada toplumsal hareketlerin gerçekleştirildiğini aktarmıştır. Bu toplumsal hareketler, 15., 16. ve 17.yy’ da görünür olmuş ancak görünür noktaya gelmesiyle birlikte bastırılmıştır.

Daha kolay anlaşılabilmesi adına feminizmin tarihsel gelişiminde I. II. ve III. feminist dalga bulunmaktadır. Gelişimin bu şekilde kısımlara ayrılmasının sebebi, dönemin şartlarına göre kadınların taleplerinde değişikliklerin olması ve dönemin mevcut ataerkil sisteminde eleştirilen noktaların değişmesidir (Taş, 2016: 166-167).

1.1.2.1. Birinci Dalga Feminizm

Feminizm temelli hareketler, 19.yy içerisindeki reform hareketleriyle gündeme gelmiştir. Kadınların adaletten yoksun durumlara maruz kalması feminizmin sistematik bir hareket haline gelmesini sağlamıştır. Ortaya çıkan bu harekete feminizm ismini veren ise sosyalist ütopyacı Charles Fourier’ dir (Çakır, 2007: 38).

Sanayi devriminin getirmiş olduğu sanayileşme, kadının iş hayatında yer almasını sağlamış ancak “yedek işgücü” niteliğinde kabul edilmesini beraberinde getirmiştir. Kadınlar savaşa giden erkekler yerine işe alınmış ve çok daha az ücretle ile çalıştırılarak ve kriz

dönemlerinde işlerine son verilmiştir. İş hayatında kadınların maruz kaldığı bu olumsuzlar birinci dalga feminizmin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Doğan, 2008: 33).

Feminizmin ortaya çıkış sürecinde ilk önemli eser, 1792’ de Mary Wollstonecraft tarafından hazırlanmış olan “ A Vindication of the Rights of Woman” dır (Donovan, 2014: 21). Kadın haklarının savunusu anlamına gelen eser, kadın ve erkeğin eşit haklara sahip olması ve özgürlükler noktasında toplumun bilincini uyandırmaya yarar sağladı. Mary Wollstonecraft bu çalışmayla kadınların sadece insan olmalarından dolayı sahip olması gereken onura dikkat çekerken, eserinde kadınlar için maddi bağımsızlık ve eğitim hakkına dair isteği dile getirmiştir (Arat, 1991: 16). Wollstonecraft, eğitim ile kadının akılcı hareket ederek kendini köle konumundan kurtaracağını, eleştirel bakış açısına sahip olarak iyi ve kötü arasındaki ayrımı fark edeceğini ve bu şekilde toplumun kadına dayatmış olduğu erkeğe hizmet etme anlayışından kurtulacağını aktarmıştır (Donovan, 2014: 34-35).

Birinci dalga, kadınların oy kullanma hakkı, mülkiyet hakkı ve eğitim hakkı için mücadelelerde bulundukları, feministlerin sivil ve yasal haklara sahip olma amacıyla hareket ettikleri, 19.yy’ ın sonu ile 20.yy’ ın başı arasındaki dönemi ifade etmektedir (Kolay, 2015: 6 ve Altınbaş, 2010: 22). Dönem içerisinde bu hakların dışında eşitlik ve özgürlük konuları da gündem de yer almıştır ve birinci dalga feministlerini harekete geçiren eşitlik kavramıdır. Ancak eşitlik sağlanacak ise bu ilk aşamada, yasalarda gerçekleştirilecek düzenlemelerle olacağı için oy kullanım hakkının kazanılmasına öncelik verilmiştir (Altınbaş, 2010: 22 ve Kahraman Akkaya, 2016: 12). Oy kullanma ve bu şekilde yönetimde yer alma, meslek edinerek iş hayatında yer alma haklarının elde edilebilmesi temelde eğitimi içermektedir, bu noktada birinci dalga feminizm, eğitim hakkı kazanılması adına mücadelelerin yürütüldüğü ilk dönemdir (Aktaş, 2013: 60). Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması düşüncesinde ise kadınların eğitim veren kurumlardan daha çok yararlanmaları ve bu şekilde iş hayatında yer bulabilecekleri mesleklerin fazlaşması hâkimdi (Alptekin, 2008: 24).

Özetle feminizmin ortaya çıkış sürecinde birinci dalga olarak ifade edilen dönem, toplumdaki ataerkil yapıyla mücadele edildiği, eşitlik ve özgürlük kavramlarına dair bilincin yükseltilerek kadın ve erkeğin eşit haklara sahip olması ve kadın özgürlüğü için çalışmalar yapıldığı, diğer mücadelelerin yolunu açacak olan siyasal hayatta kadınların var olabilmemesinin başlangıcı olan oy kullanım hakkının kazanılmasını içeren bir dönemdir (Taş, 2016: 169).

1.1.2.2.İkinci Dalga Feminizm

1960’larda ortaya çıkan ikinci dalga feminizm, ilk dönem sonucunda eğitim fırsatlarına ve temel haklara ulaşan kadınların iş yaşamına ilişkin koşullarda ve sahip

oldukları özel alanda yeterli değişimlerin gerçekleşmediği farkındalığını kazanmaları ve bu farkındalığın ifade edilmesiyle başlamıştır (Alptekin, 2008: 24). Birinci dalga feminizmden ayrıldığı nokta ilk dönemde elde edilen eşitlik temelli hakların yeterli olmamasıdır ve ilk dönemde odak daha çok siyasi alanla ilgiliyken, ikinci dönemde odak toplumsal alana kaymıştır. Kadınlar toplumdaki mevcut ataerkil düzenden kurtulma amacıyla hareket etmiş ve bu amaç doğrultusunda öncelikle toplumun onlara dayatmış olduğu toplumsal cinsiyet rollerine dair farkındalık kazanmaya başlamıştır (Altınbaş, 2010: 23).

Bu dönem içerisinde yasalar tarafından güvence altına alınmış eşit şartlara rağmen kadınların erkeklerden farklı, hayata ilişkin uygulamaları mevcuttur. Kadınlar kendilerinden beklenen bu uygulamaların sahip oldukları biyolojik temelli cinsiyetten değil, toplumda var olan erkek egemen düzenin bir getirisi olduğunun farkına varmışlardır. Bu anlayış, Simone de Beauviour' un kaleme aldığı "İkinci Cinsiyet" isimli eserde "kadın olunmaz, kadın doğulur" ifadesiyle karşılık bulmuştur (Kolay, 2015: 8). İkinci dalga feminizm sürecinde özel ve kamusal alan, kadının cinselliği, kürtaj, doğum kontrolü ve ataerkil düzenin hâkim olduğu aile içinde kadının emeğinin sömürülmesi konuları tartışılmıştır (Doğancı, 2017: 15). Çaha (1994: 82), bu dönem içerisinde kürtaj gibi üzerinde açıkça konuşulamayan konuların toplumda ifade edilebilir hale geldiğini, tarih boyunca belli kalıplar içerisinde açıklanan cinsiyet kavramının üzerinde düşünülmesinin sağlandığını ve siyasi mekanizmalar üzerinde etki yaratarak kadınların yararına olacak kararların yürürlüğe girmesinin sağlandığını ifade etmiştir. Alınan bu kararlardan biri de Avrupa' da onaylanmış kürtaja dair yasalardır. Kadınların kürtajın yasal bir hak haline gelmesini istemesinin nedeni, cinsellik ve doğurganlık kavramlarının ayrı şekilde değerlendirilerek doğum kontrolünün yaygın hale gelmesi isteğinin sağlıklı şekilde karşılık bulamamasıdır (Kolay, 2015: 8). Kürtaja ilişkin kazanımlar elde edildikten sonra ikinci olarak, suç kabul edilmeyen tecavüz durumuna dair çalışmalara başlanmıştır. Hukukçuların gayretleriyle tecavüzün ağır bir suç kabul edilmesinin, rızası dışında cinsel ilişkiye zorlanan kadının onayı dâhilinde dava bilgilerinin kamuoyuna aktarılabilceğinin ve mağdur durumda olan kadının sanık bölümünde oturmaması gerekliliğini içeren ilişkin yasa tasarıları hazırlanmış ve ilgili mercilere sunulmuştur (Michel, 1995: 92).

İkinci dalga feminizm, "kişisel olan politiktir" söylemiyle sloganlaşmıştır. Bu söylem kadınların hem kamuda hem de özel iş yerlerinde erkekler ile aynı şartlarda yer almalarına dair isteği içermektedir. Dönem içerisinde kadınlar "kız kardeşlik" ifadesini benimseyerek erkeklerin karşısında olacak şekilde kendi aralarında destek ve dayanışma içerisinde hareket etmişlerdir (Atan, 2015: 6).

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), ikinci dalga feminizmin kadın ve erkeğin eşitliğine yönelik isteğin sadece ulusal değil uluslararası düzeyde de karşılık bulmuş sonucudur. Sözleşme içerisinde ayrımcılık kavramının erkeklerin sahip olduğu hak ve özgürlüklerin kadınlar tarafından kullanılmasında eşit fırsatların yaratılmadığı ve bu ayrımcı tutumla mücadelede, sözleşmeye taraf devletlerin önlemler almasının ve olumlu etkiler yaratacak uygulamalar geliştirmesinin gerekliliği ifade edilmiştir (İçli, 2018: 134).

Kısaca ikinci dalga feminizm, birinci dönemin siyasi alana odaklanmasından farklı olarak toplumsal alanı da merkezine almıştır. Bu dönem içerisinde kadınlar toplumun kendilerine atfetmiş olduğu rollerin cinsiyete dayalı değil toplumda var olan ataerkil düzenden kaynaklığını fark etmiş ve tarih boyunca kabul edilmiş bu düzene karşı mücadelelerini yürütmeleri gerektiğine dair farkındalık kazanmıştır. Bu bilinçle hareket eden kadınlar cinsiyetlerinin vermiş olduğu ortaklıkla dayanışma içerisinde faaliyetlerde bulunmuşlardır. İkinci dalga feminizm döneminde kadınlar kendi vücutlarıyla ilişkili doğum kontrolü ve kürtaj gibi konularda karar vericilerin kendileri olması gerektiğini savunmuş ve mücadelelerde bulunarak belli kazanımlar elde etmiştir.

1.1.2.3.Üçüncü Dalga Feminizm

1990’larda ortaya çıkan üçüncü dalga feminizm, bir önceki döneme göre kapsam alanı daha geniştir. İkinci dalga feminizm döneminde feministlerin mücadeleleri, evrensel nitelikte tüm kadınlara yönelik olmak yerine, üst ve orta sınıfta yer alan kadınların haklarının savunuculuğu olarak sınırlı kalmıştır (Büyükgürses, 2019: 14). Üçüncü dalga feministler, ikinci dalga feminizm sürecinde benimsenmiş olan “kişisel olan politiktir” söylemini “kişisel olan politiktir ve uluslararasıdır” şeklinde geliştirerek daha kapsamlı değerlendirmelerle çalışmalar ortaya koymaya önem vermiştir (Karaosmanoğlu, 2016: 32).

Önceki dönemlerde mücadeleler bünyesinde gerçekleştirilen eylemler ve yürüyüşlerle elde edilen kazançların aksine üçüncü dalga feminizm döneminde feministler, teknolojinin gelişmesiyle beraber mücadelelerini daha çok bireysel ve internet üzerinden yürütmektedir (Kaya, 2018: 571).

Üçüncü dalga feminizmde, yaşanan toplumun özellikleri, kişinin cinsel yönelimi, kimliği açılarından tüm kadınların farklı olduğu ve maruz kaldıkları baskıya ilişkin deneyimlerin de aynı olamayacağı üzerinde durulmuştur. Kadınlar, ilgili politikaların oluşturulması sürecinde tüm bu farklılıkların dikkate alınması gerektiğini savunmuştur (Kolay, 2015: 9-10). İkinci dalga feminizmde odak mutlak eşitlikken, üçüncü dönemde bakış

açısı farklılıkların önemli ve değerli olduğu şeklindedir. Bu dönem feministler toplumu geliştirecek olan eğitimin geniş bir alana yayılması, toplumun farkındalık düzeyini arttırıcı faaliyetlerinin uygulanması gerektiği üzerinde durmaktadır (Taş, 2016: 172). Eğitimin önemi vurgulanırken akademi bünyesinde yer alan kadınlardan olan Monique Wittig ile Judith Butler, queer teoriyi geliştirmiştir. Wittig, heteroseksüelliğin kadınları köle konumuna düşüren siyasal bir rejim olduğunu savunmuştur. Bu savunuya göre toplum, kadını heteroseksüel kabul ederek toplumun sürekliliğini sağlayacak üreme görevini kadına yüklemiştir. Kadının heteroseksüel olmadığı bir toplumda ev işi, çocuk yetiştirme ya da üreme gibi görevleri yapacak bir kölenin bulunması imkânsızlaşacaktır. Geliştirilen teoriye göre, cinsiyetin yaratmış olduğu baskıya dayalı bu köleliğin ortadan kaldırılması için gerçekte cinsiyetin olmadığı kabulüne dayanarak erkek ve kadın şeklinde ifade edilen sınıflandırmayı ortadan kaldırmak gerekmektedir (Karaosmanoğlu, 2016: 32-33).

Üçüncü dalga feminizm döneminde, diğer dönemlerde mücadeleleri yürütülmüş olan eşitlik, özgürlük taleplerinin yanı sıra dünyanın yaşamaya daha uygun bir yer haline gelmesini isteyen “ekofeminizm” şeklinde ifade edilen akımlarda kendini göstermektedir (Kolay, 2015: 10). Bu kapsamda, çevreye dair sorunlar, ekonomik iyileşme, gelişmişlik düzeyi, güvenlik, saygı, savaş gibi konularda kadınların bakış açılarından yararlanılmıştır. Ancak her insanın düşünce yapısının farklı olmasından kaynaklı kadınlar arasında ortak bir anlayış benimsenmemiştir. Bu durum farklı düşünce ve uygulamalar ortaya çıkarmış ve kişilerin fikirlerini ifade etme sürecinde farklı kuramların gündeme gelmesine neden olmuştur (Taş, 2016: 172).

1.1.2.4.Dördüncü Dalga Feminizm

İnternetin hayatımıza girmesi ve bunun bir getirisi olan sosyal medya ile denetim mekanizmalarının sınırlandırmaları olmadan, zaman ya da yer gibi faktörlerin önem teşkil etmediği şekilde iletişim kurulur hale gelmiştir. Kişiler gündeme getirecekleri konuları özgürce seçmekte ve onlara destek verenlerin katılımlarıyla kendi kamuoylarını oluşturmaktadır. Geçmişten günümüze varlığını sürdüren kadın hareketleri maruz kaldıkları olumsuzları ya da isteklerini ifade etme yöntemi olarak sosyal medya araçlarını tercih etmesiyle “dijital feminizm” olarak ifade ettiğimiz dördüncü dalga feminizm dönemi başlamıştır (Akan, 2020: 48). Dördüncü dalga feminizmin hedefi, daha önceki dönemlerin değişiklik yaratmayı istedikleri fakat istenilen düzeyde hayata geçiremedikleri amaçları sonuca ulaştırmaktır (Koç, 2021: 52).

Kadınlar, haklarını elde etme mücadelesine ve yaşadıkları sorunlarla mücadele etmeye dördüncü dalga feminizm içerisinde de devam etmişlerdir. Bu açıdan dönem içerisinde farklılaşan, sorunların niteliği ile ilgili olmaktan çok, sorunlarla mücadelede kullanılan yöntemle ilgilidir (Akan, 2020: 48). İnternetin günümüzdeki kadar gelişim göstermediği dönemlerde kadınlar düzenledikleri yürüyüş ve gösterilerle, basılı yayın organlarıyla tepkilerini ortaya koymuşlar, düşüncelerini bu yollarla daha geniş kitlelere ulaştırmaya çalışmışlardır ancak bu yöntemler herkese ulaşmak konusunda yetersiz kalmıştır. İçinde bulunulan teknoloji çağı ve internetin evlerimize girmesiyle beraber sosyal medya, kadınların maruz kaldığı kimi durumları paylaşabilmeleri, seslerini daha fazla kişiye ulaştırabilmeleri ve birbirlerine desteklerini daha rahat şekilde gösterebilmeleri adına kolaylık sağlayan bir pozisyonadadır (Kaya, 2018: 566). Kullanılan internet araçları daha geniş kitlelere ulaşılabilirliği kolaylaştırmış ve kişilerin kimlik bilgilerini açıklama zorunluluğu olmadan kendilerini ifade edebilmelerine ve kişilerin mücadelelerini kendilerini kısıtlamadan, özgürce yürütebilmelerine olanak sağlamıştır (Kızıl, 2021: 11-12).

Kadın hareketlerinin daha önceki dönemlerinde farkındalık yaratıcı kişiler hareketin temelini oluştururken, “hashtag feminizm” şeklinde de ifade edilen dijital feminizmde bu kişilerin yerini çevrimiçi ağlar almıştır (Akan, 2020: 49). Sosyal medya araçlarından olan Twitter ve Facebook, dördüncü dalga feminizm hareketinin önemli birer parçalarıdır ve bu platformlarda kullanılan hashtag’ ler kamuoyu oluşturmada oldukça yarar sağlamaktadır. Bu yöntemle kadınlar birbirlerinin paylaşımlarından kolayca haberdar olmakta, gündeme gelmeleri ve gündemde kalmaları ile seslerini yetkililere ulaştırmaları kolaylaşmaktadır (Kaya, 2018: 568). Ayrıca bu dönem kadınların yaşadığı sorunları ve buna yönelik gerçekleştirilen hareketleri içermenin dışında ırka dayalı ayrımcılık, homofobi, transfobi, heteroseksüel cinsiyetçilik gibi alanlarda da mücadeleleri içermektedir (Kızıl, 2021: 11).

İnternetin, üçüncü dalgadan dördüncü dalga olarak ifade ettiğimiz döneme geçişe katkı sağladığı kimilerince kabul görmektedir. Burada net olansa internet, kadına karşı tutum ya da cinsiyetçiliğe ilişkin eleştirilerle bu konuda farkındalık kültürünü ortaya çıkarmıştır. Bu farkındalığın kendini televizyonda, reklamlarda, filmlerde, basında yani günlük hayatımızın her noktasında yer bulması, üçüncü dalgada var olan kadın düşmanlığıyla mücadelenin dördüncü dalga içerisinde de yer aldığının kanıtlamaktadır. Eleştirilen bir nokta ise internetin feminizmde yeni bir döneme karşılık gelemeyeceği yönündedir. Fakat internetin, bünyesinde kadın hareketini ve mücadeleyi içeren evrensel nitelikte bir feminist birlikteliğinin ortaya çıkmasına olanak sağladığı gözlemlenmektedir (Munro, 23: 2013).

1.2.Feminist Kuramlar

Feminist kuram, kadınların maruz kaldıkları olumsuzlukları ve bu olumsuzluklarla mücadeleleri içeren 1960' dan itibaren önem kazanan kadın hareketiyle birlikte gelişim gösteren bir kuramdır. Bu kuramla birlikte feminizm kaynaklı hareket, eyleme dayalı olmanın dışında sorgulayıcı ve düşünmeyi teşvik edici şekilde gelişim göstermiştir (Kökalan Çımrın, 2018: 5622). Gelişen feminist kuramın, farklı bakış açılarıyla ele alınmasıyla liberal, Marksist ve radikal olarak üç temel yaklaşım ve feminist kuramın ulaştığı son nokta olan postmodern feminizm ortaya çıkmıştır. Bu kuramlar, temellerinde kadının yer alması ve kadın erkek eşitliğinden yola çıkması dışında, savunucusu oldukları görüşler açısından birbirlerinden ayrılmaktadır (Dikici, 2016: 524).

1.2.1. Liberal Feminist Kuram

Liberalizm ve feminizmin kesiştiği nokta, her ikisinin de bireycilik ve özgürlüğe öncelik vererek bağımsız birey söylemini vurgulamasıdır (Altınbaş, 2010: 24). Aydınlanmacı olarak da nitelendirilen liberal feminizm, aydınlanma felsefesi içerisinde özgürlük ve eşitlik düşüncelerinin etkisi altında şekillenerek liberalizm teorisinin tesiriyle oluşmuştur (Şener ve Zengin, 2020: 144). Bu tesirin varlığını, kuramın 17. yüzyıl içinde önem kazanmış olan doğal haklar söylemine dayalı şekilde ilerleme göstermesinden ve bünyesinde özgürlüğün, eşitliğin ve bireyselliğin yer almasından anlayabiliriz. Kuram, bünyesindeki bu hakların sadece erkeklerin değil, kadınların da insan olmalarından kaynaklı sahip olduğunu ve insan için sağlanan tüm gelişmelerin kadınlar adına olumlu etkisinin olacağını ifade etmektedir (Altınbaş, 2010: 23-24). Kronolojik olarak diğer kuramlardan daha önce oluşmuş bu kuram, toplumun mevcut olan düzenini irdelemeksizin, kadınların sahip olması gereken fırsat ve hakların daha iyi nitelikte olma gerekliliğini savunmaktadır (Dikici, 2016: 524).

Fransız Devrimi beraberinde eşitlik ve özgürlük ifadelerini getirmiştir. Bu getirilerin kadınlarında yararına olacağına dair inanç mevcutken süreç içerisinde bu kavramların kapsayıcılığında kadınların yer almadığı gözlemlenmiştir. Cinsiyet ayrımcılığına dayalı bu uygulamanın farkındalığına varanlardan biri olan Olympe de Gouges, kadınların haklarına dair çalışmalar gerçekleştirmiş ve “Kadın ve Yurttaş Hakları Bildirgesini” ortaya koymuştur (Altınbaş, 2010: 24). Mary Wollstonecraft ise bu kuramın önemli temsilcilerinden biri olarak “Kadın Haklarının Bir Savunusu” isimli eserinde eğitim konusu üzerinde durmuştur. Kadınların gerekli eğitimi aldığında toplumun kabul ettiği kadın erkeğe hizmet eder anlayışına karşı çıkabileceğini savunmuş ve eleştirel düşünme yeteneğinin geliştirilmesiyle kişinin sadece fiziki olarak varlığını sürdürür durumda olmasından kurtulabileceğini aktarmıştır (Donovan, 2014: 39).

1.2.2. Marksist Feminist Kuram

Marksist feminist kuram, kadın erkek eşitsizliğinin dışında kadınların sahip oldukları ırk, etnik özellikler, sosyal ve ekonomik durumdan kaynaklı kadınlar arasında da var olan eşitsizlik üzerinde durmaktadır. Kadınlar arasındaki sınıf farklılığı mevcut olumsuzluklarla mücadelede kadınların eşit şartlara sahip olmamasına neden olmaktadır. Bu kuramda, çalışan kadın konusu üzerinde de durulmuş ve az ücretle çalışma hayatında yer alan kadınların eve geldiklerinde de erkeklerin evi dinlenme yeri olarak kabul etmelerinden kaynaklı ev işlerinin halledilmesi noktasında çalışma hayatına ev içinde de devam etmek zorunda oldukları ifade edilmiştir. Bu düzenin değişmesi için kuram, aile düzenin yeniden şekillendirilmesi yoluyla, kadının ev içindeki ücretsiz işçi konumunun sonlandırılması ve aile hayatına dair işlerde kadın ve erkeğin eşit sorumluluk alması yönünde söylemlerde bulunmuştur (Atan, 2015: 7). Ayrıca çocuk, hasta ve yaşlı gibi bakıma gereksinim duyan kişilerin sorumluluğunun kadına yüklenmesi yerine kamusallaşma yoluyla bu bakımların yerine getirilmesi savunulur (Kara, 2006: 7).

Kuram, kadınların toplumsal üretime dâhil edilmemelerinin sonucu olarak baskıya maruz kaldıklarını ileri sürmektedir ve baskıdan kurtulmak için gösterilen uğraş, işçi sınıfının kapitalizme karşı verdiği mücadele içerisinde önemli bir bileşendir. Çünkü kapitalist sistem kadının emeğini değersiz olarak kabul etmektedir ve kapitalizm var olduğu sürece kadınların kurtuluşu gerçekleşemeyecektir (Kara, 2006: 7).

Marksist feminizm, kapitalizmin getirmiş olduğu düzenin kadının ev hayatındaki uğraşlarını hiçe saydığını, emeğini tükettiğini ve bu düzene karşı toplumsal boyutta mücadele etme gerekliliğini savunmaktadır (Aslan, 2016: 2). Erkek egemen düzenin ve kapitalizmin arasındaki ilişki kadınların bağımsızlığının önünde bir engel konumdadır ve kurtuluş için köklü bir değişim gereklidir (Taş, 2016: 173). Bu noktada Marksizm temelli projelerle, kadının kurtarılacağı, sömürgeci, cinsiyetçi ve baskıcı anlayışa son verileceği kabul görmektedir (Kara, 2006: 7).

Son olarak kuramın savunucularına göre, fikirler ve siyasi nitelikte programlar cinsiyet dışıdır ve toplumdaki güçler devrimci, gerici veya reformcu şekilde ifade edilebilir. Ayrıca toplum sınıflardan oluşmaktadır ve sahip olunan menfaatler sınıflar arasında karşıtlığa neden olmaktadır (Kara, 2006: 8).

1.2.3. Radikal Feminist Kuram

Radikal feminist kuram, öncelikle Boston ve New York’ da 1960’ların bitimi ve 1970’lerin başlarına denk gelen zamanda savaş karşıtlığı ve medeni haklar adına çalışmalara

katkı veren kadınlardan oluşan “hareketten kadın” isimli eski bir grup tarafından geliştirildi. Radikal feministler maruz kaldıkları baskıya dair bilinci “Yeni Sol” olarak adlandırılan erkek radikallerin olumsuz tavırlarına karşı gösterdikleri tepkiyle kazanmışlardır ve bu kuram genel olarak “Yeni Sol” a dâhil erkeklerin geliştirdikleri yaklaşımlara, sahip oldukları oluşumlara ve ifadelere gösterilen tepki ile şekil almıştır (Donovan, 2014: 265). Kuram, temel sorunun erkeklerin kadınlar üzerinde kurduğu otorite olduğunu aktarır ve kadınların bu otoriteye karşı harekete geçmesi gerektiğini vurgular (Kara, 2006: 8).

Kadınların maruz kaldığı baskı ve aşağılanmanın sebeplerini anlamaya yönelik yol gösterici konumda olan kuram, yaşanan olumsuzlukların sistematik olduğunu ileri sürmektedir. Toplumdaki erkek egemen yapı, erkeklerin kadınlar üzerinde kurdukları otorite sonucu oluşmuştur ve bu mevcut durum “erkek egemen düzen” veya “patriyarka” olarak adlandırılmaktadır. Kadın erkek arasındaki bu ilişkide baskıyı oluşturan erkek, baskıya maruz kalan ise kadındır. Kadınların üzerindeki bu baskıyı toplumun şartlarına bağlayarak ifade etmek yerine, erkeklerin bu olumsuzluklardaki rolleri üzerinde durmak önemlidir. Ortaya atılan tüm bu ifadeler kadın ve erkek arasındaki ilişkinin iktidar ilişkilerinin bir örneği olduğu söylemine dayanır (Çakır, 2007: 448). Bu söylemi destekler şekilde Millet (1973’ den, akt. Çakır, 2007: 448)’ de “Cinsel olan politiktir” ifadesini kullanarak iktidar ilişkilerinin temelinde kadın erkek ilişkisinin olduğunu aktarmıştır.

Radikal feminizm, ekonomik iyileştirme ve düzenin değiştirilmesiyle kadının kurtuluşunun gerçekleşmeyeceğini savunur. Kuram, bireysel ve kamusal alanda birliğin sağlanmasına yönelik çalışmalarıyla erkek egemenliği ve dil arasında bir ilişki geliştirir. Aynı zamanda kadın kültürüne yönelik koruma, üretme, geliştirme sorumluluğuyla hareket eder ve bu kültüre ait dil biçimlerinin oluşturulmasının önemini vurgular (Kara, 2006: 8). Ayrıca kuramın savunucuları aşkı, erkeklerin cinsel isteklerini gizlemede kullandıkları bir araç, kadınların ise erkeğe bağımlı olmalarının bir sonucu olarak kabul ettikleri için aşk karşıtıdır (Yörük, 2009: 69).

1.2.4. Postmodern Feminist Kuram

Feminist kuramın ulaştığı son nokta postmodern feminizmdir ve daha önce oluşturulmuş liberal, Marksist ve radikal kuramları eleştirir özelliktedir. Eleştirinin içeriği, önceki kuramların kadınlar arasında farklılıkları oluşturan sınıf ve ırk üzerinde yeterince durmamasıdır. Kuramın savunucularına göre cinsiyet sabit olmaktan ziyade akışkan bir niteliktedir ve bu durum erkeklerin de feminizme dâhil edilebilmesinin yolunu açmıştır (Altınbaş, 2010: 41). Kadın ve erkek arasındaki ilişkiyi, bu ilişki içerisinde kullanılan

ifadeleri eleştiren postmodern feministler, modernleşmenin kadını erkeğin yanında ikinci sınıf birey konumunda bıraktığını iddia ederek, odak noktasında ve perspektifinde kadın olan bir yaklaşım ortaya çıkarmayı amaçlamıştır (Alptekin, 2008: 40).

Postmodernizmin, feminist kuram içinde kendine yer bulmasıyla kuram özelleşerek kadınların sahip olduğu ırk, sınıf, etnik ve cinsel özellikler gibi farklılıklara daha çok dikkat eder bir hal almıştır (Donovan, 2014: 349). Toplumu sınıflandıran ırk, sınıf, toplumsal cinsiyet gibi kavramların ne derece belirleyici olduğunu irdeleyen kuram, toplumsal cinsiyetin dünyaya gelmeyle değil yaşayarak oluştuğunu kabul eder. İkiciliği, totaliter düzeni ve evrenselciliği kabul etmeyen bu kuram, erkeğin bilim ve akılla, kadının ise mantıksızlık ve duyguyla bağdaştırılmasına karşıdır. Kadınlar birçok gerçeklik ve tecrübe barındırmaktadır ve odağında kadın olan bir düzende benzerlik ve farklılıkların kendini gösterebileceği ifade edilmiştir (Tür ve Koyuncu, 2010: 15).

Erkek egemenliğine karşı çıkılması gerekliliğini savunan feministlere göre, erkek egemen yapının ortaya çıkmasında ve varlığını devam ettirmesinde dil etkili olmaktadır. Günlük hayatta erkeklerin kuvvetli, sert, yönetici, bağımsız; kadınların ise, zayıf, yumuşak, yönetilen, bağımlı gibi kelimelerle bağdaştırılması dilin ataerkilliğe katkısını ortaya koymaktadır (Alptekin, 2008: 40).

1.3. Feminist Sosyal Hizmet

1.3.1. Feminist Sosyal Hizmet Kavramı

Feminizm, kadınların birey ve toplum düzeyinde, kamusal ve özel alan içerisinde erkeklerle eşit haklara sahip olması için uğraş veren, eşitlik karşıtı ayrımcı uygulamalara karşı mücadeleler yürüten, bu mücadeleler kapsamında kadınların farkındalık seviyesini yükselterek onları bilinçlendiren ve kadınları güçlendirmeye yönelik çalışmalar yürüten bir kadın hareketidir (Eskiçorapçı, 2021: 5). Bu kadın hareketinin temelinde, toplumda kadının sadece insan olmasından kaynaklı hak ettiği değeri kazanması ve ikincil sıradan kurtulması amaçları bulunmaktadır (Genç vd., 2019: 239).

Sosyal hizmet, insan haklarına saygılı, sosyal adaletin gerçekleştirilmesini hedefleyen, insanların iyi olma halini geliştirmek amacıyla kişinin, sorun durumunun varlığında bu sorunla baş etmesi, soruna karşı güçlendirilmesi için çalışan, sosyal değişimi benimseyen ve bu değişim için bireyleri içinde bulundukları çevre içerisinde değerlendirerek müdahale sürecini yürüten bir meslektir (Duyan, 2016: 7).

Eşitsizliklerle mücadele, sosyal adaletin sağlanması, sosyal değişimin gerçekleştirilmesi amaçlarını bünyesinde barındıran sosyal hizmet, feministler tarafından

cinsiyeti göz ardı ettiği ve ihtiyaçların karşılanmasında toplumda hâkim olan geleneksel bakış açısıyla şekillenmiş rollerin önemsendiğine ilişkin kusurlu bulunmuştur. Bu eleştiriler noktasında cinsiyetçi bakış açısını kabul etmeyen yeni bir alan olarak feminist sosyal hizmet ortaya çıkmıştır (Buz, 2009: 53).

Feminizm ile sosyal hizmet disiplini arasındaki etkileşim, 1980’lerde ikinci dalga feminizm ile başlamıştır. İkinci dalga feminizmin yaşandığı dönemde cinsiyete dayalı ayrımcılığın, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ve cinsel farklılığa ilişkin sorunların gündeme gelmesiyle bu alanlarda kadın sosyal hizmet uzmanlarının gayretleri önem kazanmıştır. Bu sorunlar, sosyal hizmetin çalışma alanı içerisinde yer alan kadın sorunları, ataerkil toplum düzeninin yaratmış olduğu kadınlar üzerindeki baskı ve bunun ortaya çıkarmış olduğu sonuçlar sosyal hizmetin feminizmle yollarının kesişmesini kaçınılmaz hale getirmiştir (Dominelli, Campos ve White’dan akt. Baydar, 2014: 34). Ayrıca sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçı kitlesi değerlendirildiğinde kadın müracaatçı sayısının çok daha fazla olması feminist sosyal hizmetin, sosyal hizmet içerisindeki önemini kanıtlar niteliktedir (Eskiçorapçı, 2021: 6).

Barker’a göre (1999’dan akt. Buz, 2009: 57) feminist sosyal hizmet, sosyal hizmet içerisinde feminist bakış açısıyla, cinsiyete dayalı ayrımcı tutumun neden olduğu sosyal ve duygusal sorunların aşılabilmesi için hem birey hem de toplum düzeyinde yardımcı olma amacını taşıyan bilgi, beceri, değer bütünüdür. Bir başka ifade göre ise feminist sosyal hizmet, kadınların yaşam deneyimlerini alan içi değerlendirmede öncelik olarak alan, kadının toplumla arasındaki ilişkiye odaklanan, kadınların belirli gereksinimlerine cevap veren, müracaatçı ve sosyal hizmet uzmanı arasındaki iletişimde eşitliğe önem vererek ve eşitsizlik barındıran uygulamalara dikkat çeken sosyal hizmet disiplini içerisinde bir alandır (Dominelli, 2002: 7). Buz (2009: 53-54) ise feminist sosyal hizmeti, cinsiyetçi tutuma karşı mücadelede yeni bir oluşum olarak ifade etmiştir.

Toplum, kadından ön planda yer alan, toplumda değişiklik yaratıcı bir konumda olmasını değil aksine gereksinim duyulduğunda varlığını gösteren, etken olmaktan ziyade edilgen şekilde fayda sağlayan bir konumda olmasını beklemektedir. Bu beklentiyle mücadelede ortaya çıkmış olan feminist sosyal hizmet, kadınların yaşadıkları ikinci sınıf vatandaş olma durumunu ve kadınların gelişimsel kapasitelerini arttırmasının önündeki engelleri ortadan kaldırma amacıyla hareket etmektedir (Genç vd., 2019: 241). Feminist sosyal hizmet, sosyal hizmetin insan ilişkileri sonucunda meydana gelen kimi olumsuz durumlara yönelik kişinin baş etme kapasitesini geliştirme amacını destekler şekilde kadınların içinde bulundukları toplum içerisinde kurdukları ilişkilerle ortaya çıkan

gereksinimlerin karşılanmasında rol oynamakta ve bu gereksinimlerin oluşmasına neden olan toplumsal baskıya karşı mücadele etmektedir (Doğancı, 2017: 17).

1.3.2. Feminist Sosyal Hizmet Uygulaması ve Özellikleri

Feminizmin temel kavramlarından olan ataerkillik, toplumsal cinsiyet, kamusal ve özel alanın ayrılması, feminist sosyal hizmetin uygulamasını şekillendiren kavramlardır. Bu kapsamda toplumun kadına yüklediği anne ve eş olmaya dair toplumsal cinsiyet rollerinin oluşturduğu baskının yapısını anlama ve baskıya karşı kadını güçlendirme, ataerkil toplum yapısı içerisinde kadının erkeğe bağımlı olmasını bekleyen anlayışla mücadele etme feminist sosyal hizmet içerisinde yer almaktadır (Buz, 2009: 63). Feminist sosyal hizmet uygulaması, bireylerin hayatlarının sosyal ve ekonomik olarak iyileşmesinin sağlanmasında önemli bir yerdedir. Kadınların toplum tarafından dışlanmış bir noktada değil, toplumun merkez noktasında, etkin şekilde yer aldığı daha adil bir dünyanın oluşturulması için uygulamalar gerçekleştirmektedir (Doğancı ve Tuncay, 2020: 1336). Kadın sorunlarının çözümünde kadın bakış açısından yararlanarak, çözümün daha etkili ve sorunun yapısına uygun olmasına önem vermektedir (Acar, 2001: 24).

Feminist sosyal hizmet uygulaması sadece kadına özgü şekilde gelişmemiştir ancak toplumun, kadınların cinsiyetlerinden dolayı yerine getirmesi gereken olarak ifade ettiği rollerin oluşturduğu baskıdan yola çıkarak müdahale sürecini şekillendirmektedir. Müdahale süreci, maruz kalınan baskının kaynağının toplumsal cinsiyet rolleri olduğunu aktarma ve baskıyı oluşturan etmenlerle mücadele hedefleriyle, sosyal hizmet disiplini içinde olduğu gibi mikro, mezzo ve makro boyutlarda gerçekleştirilmektedir (Eskiçorapçı, 2021: 7). Mikro boyutta, kadının bireysel olarak sahip olduğu güç ve sınırlılıklar ele alınır, mezzo boyutta kadın içinde bulunduğu çevre içerisinde değerlendirilir, makro boyutta ise alana ilişkin politikalar ele alınır ve sürece yönelik politikalar geliştirilir (Acar, 2001: 20).

Feminist sosyal hizmetin uygulama sürecini şekillendiren ilkeler bulunmaktadır. Bu ilkeleri Dominelli (2002: 162) şu şekilde aktarmıştır:

1. Kadınların aynı olmadığının bilincinde olarak farklılıklarını göz önünde bulundurmak,
2. Kadınların var olan güçlerini önemsemek,
3. Kadın grupları içerisinde eşitsizliğe neden olan ayrıcalıklı güç ilişkilerini ortadan kaldırmak,
4. Kadınların hayatlarının her alanında kendi kararlarını alabilmelerinde etkin olduklarını kabul etmek,
5. Kadınların birey olarak toplumda var olabilmelerini sağlamak,

6. Kadınların sorunlarını, ihtiyaçlarını ve sorunlarına yönelik keşfettikleri çözümleri dile getirebilecekleri uygun ortamı oluşturmak,
7. “Kişisel olan politiktir” ilkesini, uygulama sürecindeki mikro, mezzo ve makro boyutlara dâhil etmek,
8. Özel alana ilişkin sorunları kamusal nitelikte ele alarak yeniden değerlendirmek,
9. Kadınların gereksinimlerine odaklanırken iletişim halinde olduğu diğer insanlarla kurduğu iletişimin niteliğine uygun şekilde yaklaşmak,
10. İnsan ilişkilerinin kişilerin birbirileri üzerinde etkisinin olduğunu kabul ederek bu durumun birey ve grup üzerindeki etkilerini anlamak,
11. Kadınların bireysel gibi görünen sorunlarının altında yatan nedenlerinde toplumsal durumların olduğunun farkındalığı içinde olmak ve uygulama sürecinde hem bireysel hem de toplumsal açıdan sorunu ele almak,
12. Bireysel mikro düzeydeki sorunlara kolektif şekilde çözümler aramak şeklindedir ve bu mevcut ilkeler feminist sosyal hizmetin teori ve uygulama kısımlarının bütüncül bir şekilde ele alınmasını sağlamaktadır.

Feminist sosyal hizmet, teori ve uygulama alanlarında cinsiyetçilik karşıtlığı kavramına önem vermektedir. Bu kavramın feminist sosyal hizmet uygulamasıyla paylaştığı ortak öğeleri Thompson (2001’ den akt. Buz, 2009: 58) şu şekilde aktarmıştır:

- 1- Sosyal hizmetin gerçekleştirdiği müdahalede amaç uyumlandırmadan ziyade güçlendirmedir ve bu kapsamda müdahale içerisinde kadının mevcut koşullara uyum sağlaması için değil, maruz kaldığı olumsuzluğa karşı gelebilmesine yönelik güçlendirilmesi için uğraş verir.
- 2- Erkek bireyin evin reisi konumunda karar mekanizması olduğuna dair basmakalıp kabullerden kaçınılmalıdır.
- 3- Aile kavramına dair var olan düşünceler cinsiyetçiliği desteklemektedir. Bu mevcut duruma karşı sosyal hizmet ailenin sahip olduğu güçlü ve zayıf yönleri tespit ederek ailenin yeniden tanımlanmasına katkı sağlamalıdır. Ayrıca cinsiyetçi bakış açısına ve mevcut sorunların temelinde bu bakış açısının yattığına ilişkin müracaatçıların farkındalık kazanması sağlanmalıdır.
- 4- Erkek egemen toplum düzeni kadınların kendilerini görünür kılmalarını zorlaştırmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları kadının sahip olduğu düşüncelerin, duyguların ve hayata geçirdiği uygulamaların değerini ortaya çıkarmalıdır. Ayrıca kadınların özsaygısını geliştirmek, cinsiyetçi söylemlerle mücadele gibi önemli rolleri bulunmaktadır.

5- Ayrımcılık barındıran davranış, söylem, uygulama ve kabullere karşı olma cinsiyetçilik karşıtlığı içerisinde yer almaktadır.

Feminist sosyal hizmet uygulaması, kalıplaşmış sosyal hizmet uygulamasından farklı olarak, ilkeler içerisinde de aktarıldığı gibi “kişisel olan politiktir” söylemine müdahale sürecinin tüm boyutlarında yer vermektedir ve kadınların kişisel alanlarında yaşadıkları sorunların erkek egemen toplum bakış açısıyla ilişkili olduğunu kabul etmektedir. Bu kapsamda müdahale sürecini yürüten sosyal hizmet uzmanları yukarıda aktarılan ilkeler çerçevesinde, sorunun değerlendirilmesinde mevcut politikaların ve devletin sunmuş olduğu ekonomik ve sosyal refah koşullarını ele almalı, müracaatçı konumundaki kadını güçlendirme yaklaşımı çerçevesinde değerlendirerek güçlü yönlerini keşfetmeli ve mevcut koşullara uyum sağlaması yerine bünyesinde barındırdığı gücü ortaya çıkarmasına, geliştirmesine yönelik bir uygulama süreci yürütmelidir (Buz, 2009: 64).

1.3.3. Feminist Sosyal Hizmet Uygulaması Örnekleri

Feminist sosyal hizmet uygulaması, istismar mağduru kadın, şiddet mağduru kadın, sığınmacı kadın, mobbing mağduru kadın, kadınlara haklarına ilişkin farkındalık kazandırma çalışmaları, boşanmış tek ebeveyn konumunda olan kadın, bireysel şekilde kadına yönelik olmanın dışında aileye yönelik uygulamalar şeklinde örneklendirebileceğimiz birçok durumda müdahale sürecinde kullanılmaktadır.

İstismar mağduru kadına yönelik feminist sosyal hizmet uygulaması kapsamında sosyal hizmet uzmanı, bireyi “çevresi içinde birey” odağında değerlendirerek istismar ve baskıyı oluşturan sosyal ilişkileri ele alır. Burada önemli olan nokta “kişisel olan politiktir” ilkesini uygulamanın tüm boyutlarında göz önünde bulundurmak ve bireysel olarak algılanan sorunların altında yatan nedenlerde mevcut yapı ve politikayı sürece dâhil ederek uygulamayı bu doğrultuda şekillendirmektir. Uygulamanın ilk boyutunu oluşturan mikro düzeyde, uzman güçlendirme bakış açısıyla hareket eder ve istismar mağduru kadının, güçlü yönlerinin, sınırlılıklarının, ihtiyaçlarının ve soruna yönelik olası çözüm yollarının neler olduğunu fark etmesini sağlar. Sosyal hizmet uzmanı, bireyin kazanmış olduğu bu farkındalıkla beraber gerçekleştirilecek olan değişikliklerin kalıcı olabilmesi adına bireyin kendi kaderini kendisinin tayin edebilmesine yardımcı olur. Mezzo düzey içerisinde istismar mağduru kadının fiziksel ve psikolojik olarak iyileşme sürecine katkı sağlayan doktor, psikolog, psikiyatrist gibi alanında uzman kişilerin mağduru daha iyi anlayabilmesi, mağdura yönelik desteklerini arttırabilmeleri amacıyla bu uzman kişilere eğitim faaliyetleri düzenlenebilir, mağdur kadının yaşadıklarının sadece kendi başına geldiğine inanması ya da yaşanan

durumun kendi suçu olduğu gibi inançları aşabilmesi adına aynı süreçleri deneyimlemiş kişilerin yer aldığı grup çalışmaları düzenlenerek psikolojik iyileşme süreci hızlandırılabilir. Son olarak makro düzeyde ise feminist sosyal hizmet uzmanları istismar mağduru bireylerin iyilik hallerinin geliştirilmesine katkı sağlayacak politika, proje ve programların geliştirilmesi yönünde çalışmalar yapabilir, alanla bağlantılı diğer uzman ve profesyonellerle bir araya gelerek konuya ilişkin toplumda farkındalık oluşturacak çalışmalara katkı sağlayabilir (Buz, 2009: 61).

İkinci bir örnek olarak ise mobbing mağduru bir kadının yaşadığı psikolojik şiddet nedeniyle kendini dışlanmış ve suçlu hissettiği için yardım almaya karar verdiği bir süreci içermektedir. Bu noktada ilk dikkat çeken kadının, yaşanan sorunu kişisel algılayarak kendini suçlamasıdır. Sosyal hizmet uzmanı öncelikle mikro düzeyde kadın müracaatçının sorunu nasıl ele aldığına, bu sorunla mücadelede güçlü yönlerinin, sınırlılıklarının neler olduğuna odaklanarak müracaatçının kendine dair farkındalık kazanmasına ve kazanılan bu farkındalıkla beraber olası çözüm yollarının değerlendirilmesinde ona yardımcı olmalıdır. Burada önemli olan müracaatçı için karar verici olmak yerine onun kendi hayatına dair karar verici konumda olmasına olanak tanınmalı ve bunun bireyde ortaya çıkaracağı motivasyonun etkisine önem verilmelidir. İlk aşamada gerçekleştirilen güçlendirmeden sonra mezzo düzeyde ise bireyin çalıştığı iş yeri odak alınarak grup düzeyinde bir müdahale süreci yürütülmelidir. Bu aşamada iş yeri çalışanlarıyla mobbing konulu grup çalışmaları düzenlenerek, mobbingin ne olduğu, nasıl sonuçlara yol açtığı şeklinde bilgilendirmeler dışında katılımcıların konuya ilişkin düşünceleri alınarak farkındalık kazanmaları sağlanabilir. Son olarak makro düzeydeyse çalışanların haklarını düzenleyecek iş yeri düzenlemeleriyle ilgili çalışmalar yürütülebilir, mobbing mağduru kişilerin hakları ya da mobbing uygulayıcılara yönelik yaptırımların neler olabileceğine ilişkin politika yapıcılarla bir araya gelerek toplum bazında değişikliklerin yaratılması için uğraş verilebilir (Buz, 2009: 63).

Bu örneklerden de anlaşılabacağı üzere feminist sosyal hizmet uygulaması ve sosyal hizmet uygulamasında ortak müdahale uygulamaları mevcuttur. Ancak feminist sosyal hizmet uygulamasında sorun durumunun kişiselliğinden ziyade toplumsallığına dikkat çekilmektedir. Müdahale sürecinde kadın bakış açısına, kadının güçlendirilmesine ve yaşamında karar verici konumda olmasına önem verilmektedir.

1.4. Kadına Yönelik Şiddet

1.4.1. Şiddet Kavramı

Şiddet, Türk Dil Kurumunda en temel anlamıyla karşıt fikirde olanlara kaba kuvvet uygulama, kaba güç, davranışta ya da duyguda aşırı olma hali olarak tanımlanmıştır (<https://sozluk.gov.tr/>).

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre şiddet kişinin kendisine, kendisi dışında bir kişiye, gruba ya da topluluğa yönelik yaralama, öldürme, psikolojik olarak zarar verme, gelişme geriliğine sebep olma gibi durumlarla sonuçlanabilecek olan şekilde fiziksel güç veya kuvvetin isteyerek tehdit aracı ve eylemsel olarak kullanılmasıdır (WHO, 2002).

Şiddet, tehdit ve baskı veya özgürlüğün keyfi şekilde engellenmesini barındıran, fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şekillerde kamusal, toplumsal ve özel alanda yaşanan, bireyin fiziksel, ekonomik, cinsel ve psikolojik olarak zarara uğramasıyla ya da acıya maruz kalmasıyla neticelenen veya neticelenmesi ihtimali olan hareketler ve bu doğrultuda her türlü tutum ve davranışlardır (Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 2012).

İnsandaki iki ana duygu cinsellik ve saldırganlıktır. Şiddet saldırganlık duygusunun kapsamına girer. Kişi kendisini sözel şekilde açıklayamıyorsa o noktada şiddet kendini gösterir. Kadınlar, kendini ifade etmede sözlü ifadeleri kullanmaya daha meyillidir, herhangi bir sorun durumunda duygularını rahatlıkla anlatabilir ancak erkekler de sorun durumunda gerçekleşen öfke birikimini şiddet içeren bir şekilde ifade etmeyi tercih edebilmektedir (Tarhan, 2013'dan akt. Akkaş ve Uyanık, 2016: 34).

1.4.2. Şiddetin Kaynağı

Şiddeti ortaya çıkaran sebeplerin neler olduğuna ilişkin psikoloji, nörofizyoloji, sosyoloji ve felsefe gibi birçok araştırma alanı farklı noktalara odaklanarak açıklamalar getirmiştir. Psikoloji alanında yapılan çalışmalarda şiddetin içerisinde barındırdığı saldırganlığın insana dair iki temel içgüdüden biri olduğunu aktarılmıştır. Nörofizyoloji alanına göre ise tüm canlılar hayatlarını, çevrenin onlara ilettiği uyarıcıların içinde barındırdığı saldırı iletilerine tepki vererek devam ettirmektedir. Psikoloji ise şiddeti, kişilik yapısı ve karakter nitelikleri çerçevesinde ele almaktadır. Bu görüşe göre şiddet davranışı sergileyen kişiler, psikolojik rahatsızlığı olan kişiler olarak ifade edilmiştir. Son olarak sosyoloji alanının şiddetin nedenlerine olan bakış açıysa, sosyal öğrenme kuramıyla ilişkilidir. Bu yaklaşıma göre insanların etkileşimleri neticesinde şiddet ortaya çıkmakta ve kişi, hayatının farklı kısımlarında bu şiddeti tecrübe ederek ya da şiddete tanık olarak maruz

kalmakta ve bu durum bireyin ilerleyen süreçlerde şiddeti uygulama ihtimalini arttırmaktadır (Gök, 2016: 454-455).

Şiddetin kaynağı davranış bilimciler ve sosyal bilimciler tarafından iki şekilde irdelenmektedir. İlk düşünce, şiddetin içgüdülere dayalı, doğuştan gelen genetik bir temeli olan davranış olduğu şeklinde ifade edilmiştir. İkinci görüş ise toplumsal hayattaki dış tesirlere dayalı sosyal davranışların, insanda şiddeti ortaya çıkardığıdır. Genetik temelli olduğu düşüncesini destekleyen çalışmalarda insan ve hayvan davranışlarını karşılaştırma yoluyla bir sonuç elde edilmeye çalışmıştır. Ancak bu görüşte insanın düşünsel yapısı ön planda tutulmamakta ve sosyal davranışların nedenlerinden ziyade sonuçlarına odaklanılmaktadır. İkinci görüş olan şiddetin çevresel etkiler sonucunda ortaya çıktığı görüşünü savunanlar ise şiddetin çevreden kaynaklı bir sorun ve öğrenilebilir bir davranış olduğunu ifade ederek, bu durumu sosyal öğrenme kuramlarınca açıklamaktadır. Bu kuramlara göre kişi doğduğundan itibaren yaşadığı çevreyi gözlemleyerek, gözlemlediklerini taklit ederek davranışlarını oluşturur. Bu düşünceye göre kişi, çevresinden saldırganlık içeren davranışlar kadar saldırgan olmayan davranışlarda öğrenebilmektedir (Halıcı, 2007: 21).

1.4.3. Kadına Yönelik Şiddet ve Kadına Yönelik Şiddetin Türleri

1.4.3.1. Kadına Yönelik Şiddet

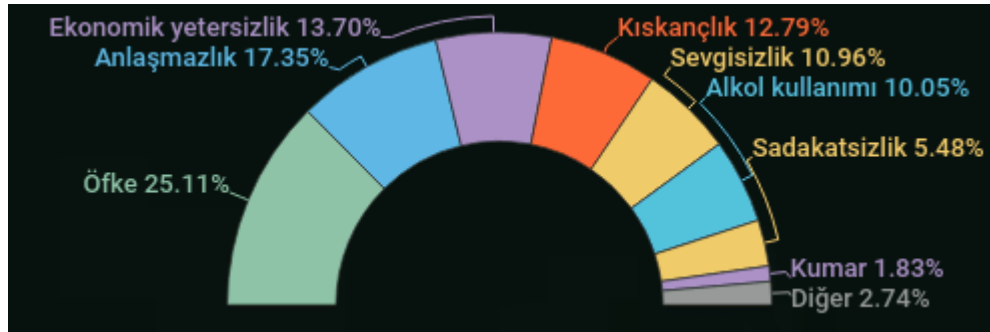
Kadına yönelik şiddet, hem dünyada hem de ülkemizde hangi ırka, etnik gruba mensup olduğunun, dilinin ya da dininin ne olduğunun fark etmeksizin bütün kadınların yaşadıkları bir sorundur (Yavuz, 2018: 7).

CEDAW Komitesinin 1992 yılında yayımladığı 19 sayılı genel tavsiye kararında kadına yönelik şiddet, kadının cinsiyetinden kaynaklı maruz kaldığı fiziksel, cinsel ve zihinsel zarar ve acı çekmesine neden olan eylemleri ve tehdidi kapsamakta ve kadınların sahip olduğu eşit hak ve özgürlüklerden faydalanmasının önünde kısıtlayıcı niteliğe sahip bir ayrımcılıktır (CEDAW, 1992).

1993 yılında Birleşmiş Milletler tarafından yayımlanan bildiride kadına yönelik şiddet, kamusal/özel hayatta tehditte bulunma, keyfi şekilde özgürlükten mahrum bırakma, zorlama ve fiziksel, psikolojik ya da cinsel zarara uğratan veya acı duymasına neden olan, neden olma ihtimalini yaratan cinsiyet temelli her türlü şiddet içeren eylem şeklinde ifade edilmiştir (BM Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Dair Bildirge, 1993).

Genellikle fiziksel ve psikolojik kimi zaman da cinsel ve ekonomik şekilde ortaya çıkan şiddet, mağdur kişinin hayat kalitesine büyük bir darbe indirmektedir. Neredeyse tüm toplumlarda uğraşı verilen sosyal sorunlarda ilk sırada yer alan şiddetin en çok mağdur ettiği

kesimlerin başında ne yazık ki kadınlar gelmektedir. Şiddetin ortaya çıkarmış olduğu fiziksel, cinsel, ekonomik ve ruhsal olumsuz neticelere hem Dünya’ da hem de Türkiye’de en fazla kadınlar maruz kalmaktadır (Çalışkan ve Çevik, 2018: 218).

Şekil 1.2 Kadına Yönelik Şiddeti Ortaya Çıkaran Etmenler

Kaynak: Twentify, 2020

Kadına yönelik şiddeti ortaya çıkaran etmenler incelediğinde hem psikolojik hem de sosyal etmenler kendini göstermektedir. Bu konuyla ilgili gerçekleştirilen bir araştırmada kadına yönelik şiddeti ortaya çıkaran etmenlerin başında %25.11 ile öfke gelmektedir. Öfkeyi %17.35 ile anlaşmazlık, %13.70 ile ekonomik yetersizlik ve %12.79 ile kıskançlık takip etmektedir. Erkeğin sahip olduğu alkol ve kumar bağımlılıkları da kadının şiddete maruz kalmasına neden olmaktadır. Kadını şiddetten korumak, şiddetle mücadele etmek adına araştırmadan da görüldüğü üzere öfke kontrolünün sağlanması adına çalışmalar gerçekleştirilmelidir. Bu şekilde sorunu olan kişilerin hem bireysel hem de grup çalışmalarıyla rehabilitasyonu sağlanmalıdır.

1.4.3.2. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri

Şiddet kavramı akla ilk olarak fiziksel şiddeti getirirse de kadına yönelik şiddet fiziksel, psikolojik, ekonomik, cinsel şiddet ve yakın zamanda gündeme gelmeye başlayan dijital şiddet olmak üzere beş şekilde gerçekleşebilmektedir.

1.4.3.2.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, kadına yönelik şiddette en sık rastlanan ve en çok travma durumu ortaya çıkaran şiddet türüdür. Fiziksel şiddet en temel anlamda fiziksel gücün, bir cezalandırma, korkutma, sindirme ve engelleme aracı şeklinde kullanılmasıdır (Çalışkan ve Çevik, 2018: 220).

Şiddet türleri içerisinde en açık şekilde gözlenebilir olan fiziksel şiddettir. Şiddet uygulayan kişi, şiddete maruz kalan kişiye baskı uygulayarak kontrol altına almaya

çalışmaktadır. Fiziksel şiddet tokat, yaralama, işkence etme, ölümüne sebep olma kadar gidebilen eylemlerdir (Karabela, 2020: 19).

1.4.3.2.2. Cinsel Şiddet

Cinselliğin bir yaptırım, tehdit ve kontrol altına alma aracı şeklinde kullanılması cinsel şiddettir (Çalışkan ve Çevik, 2018: 221). Kadına yönelik cinsel şiddet, kadının rızası olmadan ilişkiye girmek, sözlü ya da eylem içeren taciz, tecavüz, istenmeyen cinsellik içeren konuşmalar şeklinde ifade edilebilir (Biçer, 2021: 59 ve KSGM, 2016: 5). Bunların dışında kişinin rızası dışında çocuk doğurma ya da doğurmamasına ilişkin baskı yapma, başkaları ile cinsel birliktelik yaşamasına zorlama, kürtaja, evlenmeye zorlama, cinsellikte korunmayı engelleme, düşük yapması için zorlama kadına yönelik cinsel şiddet örnekleridir (Tatlıoğlu ve Küçükköse, 2015: 198).

1.4.3.2.3. Psikolojik Şiddet

Kadının maruz kaldığı şiddet türlerinden biri olan psikolojik şiddet, sözlü şiddet ve duygusal şiddet olarak da ifade edilebilmektedir.

Psikolojik şiddet, kadının kendisini değersiz hissetmesine ve özgüveninin zedelenmesine neden olacak şekilde kadının küçük görülmesi, aşağılanması, sürekli eleştirilmesi, kadına karşı emir verici ifadeler kullanılması şeklinde kendini göstermektedir (Biçer, 2021: 59). Ayrıca kadının kendini geliştirmesine engel olma, sosyalleşmesine arkadaşlarıyla görüşmesine, dışarıya tek başına çıkmasına izin vermeme, sosyokültürel ve ekonomik açılardan üstünlük taslama şeklinde davranışlar da kadına yönelik psikolojik şiddettir (Karal ve Aydemir, 2012: 22).

Kadınlar psikolojik şiddete sadece evlerinde eşleri ya da aile bireyleri tarafından maruz kalmamakta; iş yerlerinde, çalışma ortamlarında da iş arkadaşları, işverenleri tarafından psikolojik şiddetin bir türü olan mobbinge maruz kalabilmektedir.

Mobbing, en temel anlamda bezdiri şeklinde tanımlanmış olup, “psikolojik şiddet”, “duygusal taciz”, “iş yerlerinde zorbalık” olarak da ifade edilebilmektedir (TDK, 2023; Pelit ve Kılıç, 2012: 123). Kadınların iş hayatında karşılaştığı mobbing, üst konumundaki yetkililerin, aynı seviyede ya da alt konumda olan çalışanların sistematik şekilde uyguladığı tehdit, kötü davranma, şiddet, aşağılama, küçümseme tarzında davranışlardır (Tınaz, 2006: 14). Kadınların mobbinge maruz kalmalarının büyük oranda nedeni çalışan olmaları değil, kadın olmalarıdır. Bu açıdan değerlendirme yapıldığında mobbingin kaynağını, cinsiyete dayalı eşitsizlik ve ayrımcılık oluşturmaktadır (Aşkın ve Aşkın, 2018: 256).

Mobbinge maruz kalmak kişide depresyon, korku ve heyecan, panik atak, ellerde titreme ve terleme, dikkat bozukluğu, baş ağrısı, yalnızlık duygusu gibi rahatsızlıklara neden olabilmektedir (Tınaz, 2006: 18). Mobbingin ortaya çıkardığı bu psikolojik ve fiziksel olumsuzlar kadının dayanamayarak işten ayrılmasına neden olmakta ve bu durum kadınların iş gücüne katılmasını, ekonomik özgürlüğünü elinde bulundurmasını engelleyerek ekonomik şiddet halini almaktadır (Aşkın ve Aşkın: 256).

1.4.3.2.4. Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet temel anlamda maddi gücün bir üstünlük ve yaptırım aracı olarak kullanılması şeklinde ifade edilebilir.

Kadına yönelik ekonomik şiddet, kadının çalışmasına ve meslek edinmesine engel olarak kadının çalışma özgürlüğünü elinden almak, çalışan kadının gelirin el koymak, para biriktirmesine engel olmak, az miktarda harçlık vererek bununla günlük hayatını devam ettirmesini istemek, para için yalvarmak, mesleğinde yükselmesini engellemek şeklinde davranışları içermektedir (morcati.org.tr)

Karabela (2019)'nın çalışmasında, ekonomik şiddet mağduru kadınlar, eşlerinin evin ihtiyaçlarını gidermede sorun yarattığını, temel ihtiyaç malzemelerinin çok hızlı tüketildiğine yönelik kendilerine baskı yaptığını, aile bireylerinin yiyecek ve giyecek ihtiyaçlarını karşılamadığını şeklinde ifadelerle maruz kaldıkları ekonomik şiddeti aktarmışlardır.

1.4.3.2.5. Dijital Şiddet

Yaşadığımız dönemin getirilerinden olan teknoloji, hayatımızın her alanına nüfus etmiş durumdadır. Teknolojinin doğru kullanımı hayatımızı kolaylaştırırken yanlış kullanımı bir takım olumsuzluklara neden olabilmektedir. Bu olumsuz sonuçlardan biri de kadının maruz kaldığı fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik şiddetin dışında ortaya çıkmış olan dijital şiddettir.

Dijital şiddet, diğer şiddet biçimleri kadar köklü bir geçmişe sahip değildir. Teknolojik gelişmelerin getirilerinden internet, telefon, bilgisayar ve bu araçların hayatımıza sokmuş olduğu sosyal medya platformları (instagram, facebook, twitter vb.) ile dijital şiddet kendini göstermeye başlamıştır (Meydaneri, 2021: 12).

Dijital şiddet, telefon ile ya da internet üzerinden sürekli olarak mesaj göndererek, arayarak, cevap verilmesi, nerede bulunduğu bilgisinin paylaşılması, fotoğraf gönderilmesi için zorlamak, bu yolla takip ve kontrol etmek, kişinin isteği dışında fotoğrafını çekmek ve bunu sosyal medya platformlarında yayınlamak, kişinin sahip olduğu sosyal medya platformlarının

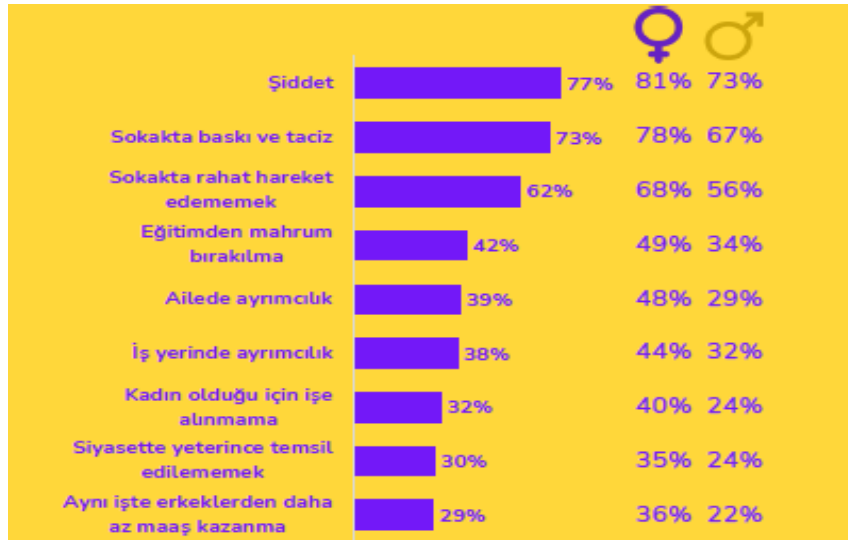
şifrelerini isteyerek bunları kontrol etmek, telefonunu karıştırmak, cinsel içeriği olan mesajlar göndermek şeklinde örneklendirilebilir (Kadın Dayanışma Vakfı, 2017). Ayrıca dijital şiddet, diğer şiddet biçimlerinin de ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Sürekli şekilde arayarak ya da mesaj atarak kadında endişe ve korkuya neden olmak dijital şiddeti psikolojik şiddete dönüştürmektedir. İzinsiz şekilde fotoğraflarını yayınlarak bu durumdan kadının ailesinin veya eşinin haberinin olmasına sebep olmak kadının fiziksel şiddete maruz kalma riskini arttırmaktadır (Demirel, 2019: 17).

1.4.4. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet

Türkiye’de kadına yönelik şiddetin bir sorun olarak gündeme gelmesi 1980’li yılların ortalarını bulmuştur (Dışsöz ve Şahin, 2008: 53).

Ülkemizde kadınlar genellikle aile içi şiddet mağduru olmakta ve hem utandıkları hem de çoğunlukla şiddete maruz kalmaları kendilerinin suçu olarak kabul ettikleri için şiddet durumunu gizlemektedirler. Toplumumuzun ataerkil bir yapıya sahip olması, toplumun kadına yüklediği toplumsal cinsiyet rolleri, kadınların töre şeklinde ifade edilen namus cinayetlerine kurban gitmesine, kocalarından ve diğer aile üyelerinden şiddet görmesine neden olmaktadır. Şiddetin normalleştirilmeye çalışıldığı, televizyon dizilerinde ve “erkektir sever de döver de”, “kızını dövmeyen dizini döver”, “gelinliğinle girdiğin bu evden kefeninle çıkarsın” tarzı söylemlerde dikkat çekmektedir (Yüksel Oktay, 2015: 59).

Ülkemizde kadına yönelik şiddete ilişkin istatistiki veriler bulmak kolay değildir. Mevcut veriler kadının aile içerisinde maruz kaldığı şiddete yöneliktir. İlk kez 2008 yılında tüm ülkeyi kapsayacak şekilde “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması” yürütülmüş ve bu araştırmayı takip edecek şekilde 2014 yılında ikinci bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmaların elde ettiği verilere göre; ülke kapsamında hayatının herhangi bir kısmında eşi ya da eski eşi tarafından fiziksel şiddet mağduru olan kadınların oranı 2008 yılında %39 iken 2014 yılında %36’dır. Duygusal/psikolojik şiddete maruz kalan kadınların oranı her iki yılda da %44’tür. Kadınların cinsel şiddete maruz kalma oranı ise 2008 yılında %15, 2014 yılında %12’dir. Ekonomik şiddet mağduru kadınların oranı 2008 yılında %23, 2014 yılında %30’dur. Son olarak maruz kaldıkları şiddet durumunu kimseyle paylaşamayan kadınların oranı 2008 yılında %48,5 iken 2014 yılında %44’tür (KSGM, 2008 ve KSGM, 2014). Emniyet Genel Müdürlüğü’nün sitesinde paylaştığı bilgilere göre 2016’da 304, 2017’de 353, 2018’de 279 ve 2019’da 336 kadın cinayeti yaşanmıştır (EGM, 2023).

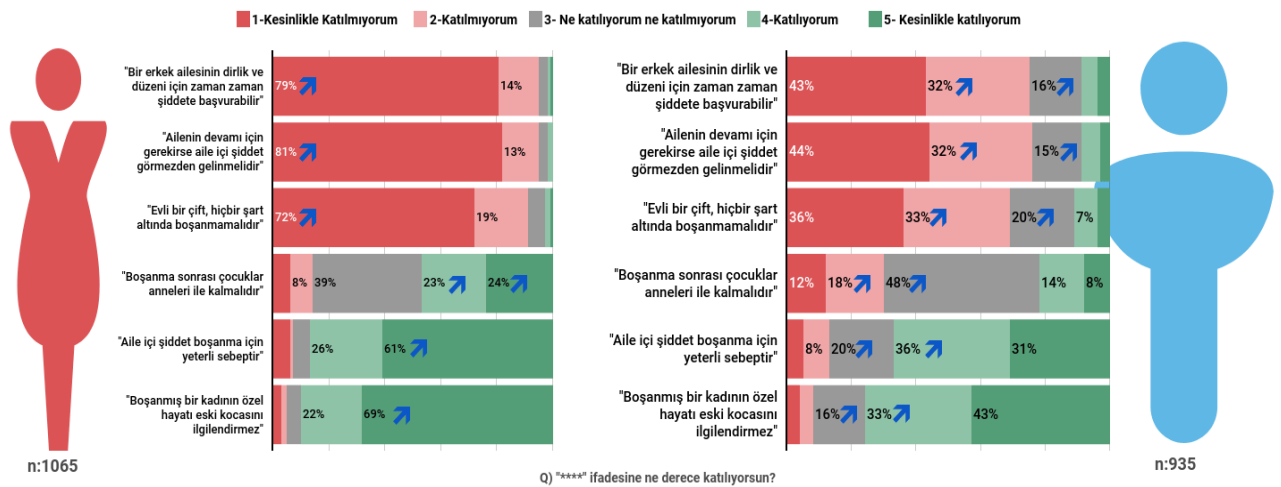

Şekil 1.3 Kadınların Cinsiyetlerinden Dolayı Yaşadığı Sorunlar

Kaynak: Twentify, 2021

Tablo 1.4.4.1' de görüldüğü üzere; kadınların cinsiyetlerinden dolayı maruz kaldığı sorunlar, %81 şiddet, %78 sokakta baskı ve taciz, %68 sokakta rahat hareket edememek, %49 eğitimden mahrum bırakılma, %48 ailede ayrımcılık, %44 iş yerinde ayrımcılık, %40 kadın olduğu için işe alınmama, %35 siyasette yeterince temsil edilememek ve %36 aynı işte erkeklerden daha az maaş kazanmadır.

Kadına şiddet ile ilgili 2021 yılında yapılan bir çalışmaya göre; kadınların cinsiyetlerin dolayı maruz kaldığı sorunların başında şiddet gelmektedir. Şiddet sorununu sokakta baskı ve taciz sorunu takip etmektedir. Mevcut oranlar kadınların kendini güvende hissetmemesine, tehdit altında yaşamalarına neden olmaktadır.

Şekil 1.4 Şiddete Karşı Bakış Açıları

Kaynak: Twentify, 2020

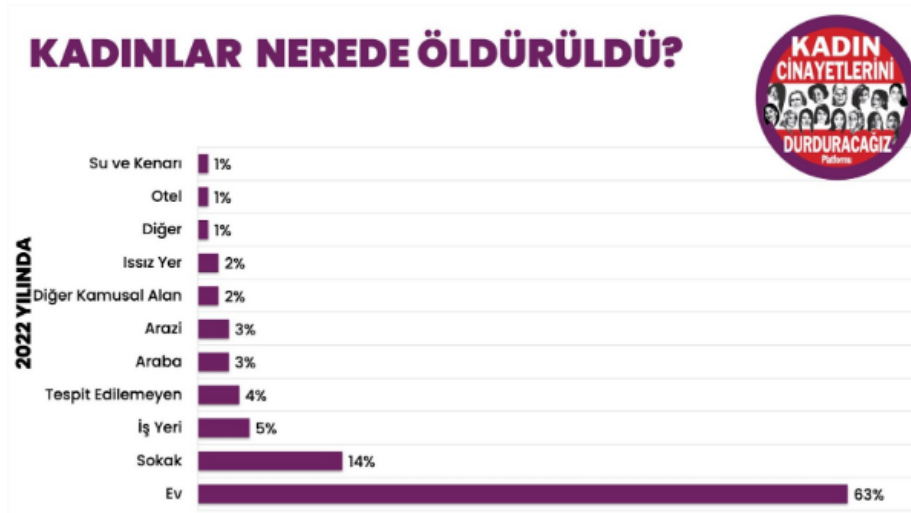
Kadına şiddetle ilgili 2020 yılında gerçekleştirilen bir araştırmada, kadın ve erkeğin şiddete karşı bakış açıları ele alınmıştır. Elde edilen sonuçlara göre kadınlar, ailenin düzeni ve devamı için erkeğin şiddete başvurabileceği fikrini %79 ile kesinlikle onaylamazken, erkekler bu konuda çekimser kalarak gerektiğinde erkeğin şiddete başvurabileceğini desteklemişlerdir. Aynı şekilde şiddetin görmezden gelinebileceği fikri kadınlar tarafından yüksek bir oran ifade eden %81 ile kabul görmezken, erkekler kadının maruz kaldığı şiddeti görmezden gelebileceği fikrine daha yakındır. Şiddetin boşanma nedeni olarak kabul edilip edilmemesine yönelik sunulan fikre ise kadınlar %61 ile kesinlikle boşanma sebebi olarak kabul edileceğini ifade ederken, erkekler neredeyse yarı oranında bu fikre katılım göstermiştir.

Kadınların maruz kaldığı fiziksel şiddet sadece bedene verilen zararla kalmayıp kimi durumlarda öldürülmeye sonuçlanmaktadır. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformunun hazırlamış olduğu raporda yer alan verilere göre, 2020 yılında 470, 2021 yılında 497 ve 2022 yılında 579 kadın erkekler tarafından öldürülmüştür ve kadın cinayetlerinin sayısı her yıl artış göstermektedir (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2022).

Şekil 1.5 Kadınları Kim Öldürdü?

Kaynak: Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2022

Şekil 1.6 Kadınlar Nerede Öldürüldü?

Kaynak: Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2022

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformunun hazırlamış olduğu yıllık rapora göre, 2022 yılında kadınlar %46 ile en çok evli oldukları erkekler tarafından öldürülmüş ve bu cinayetler tabloda görüldüğü üzere %63 ile en çok yaşadıkları evde gerçekleşmiştir. Bu durum kadınların kendilerini güvende hissedecek, kimi durumlarda sığınak konumda olan evlerinde aslında güvende olmadıklarını kanıtlamaktadır.

Tablo 1.4.4.3 ve 1.4.4.4 incelediğinde kadınların sadece evli oldukları erkekler tarafından ve evlerinde tehdit altında olmadığı görülmektedir. Kadınların, flört ettikleri, ayrıldıkları, boşandıkları veya kan bağıları olan erkekler tarafından da hayatlarına son verilmektedir. %1 olarak ifade edilen düşük gibi görünmesine rağmen var olan diğer bir durum ise kadınların hiç tanımadıkları erkekler tarafından öldürülmesidir. Bu durumla mücadele de kadınları koruyucu nitelikte uygulamaların gerekliliği tartışılmaz bir gerçektir.

Türkiye’de, Anayasa, Medeni Kanun, Türk Ceza Kanunu ve İş Kanunu gibi ana kanunlarda gerçekleştirilen değişikliklerle kadın erkek eşitliği vurgusu temel alınarak kadın yönelik şiddete taviz verilmeyen bir yapıya sahip olunmaya çalışılmıştır. Bunun yanı sıra ülkemizde aile içerisindeki şiddetle mücadele gayesi barındıran ve aile içi şiddet söylemini hukuki bir metinde ilk olarak var olmasını sağlayan yasal değişiklik 1 Ocak 1998 tarihli “4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun” dur. 20 Mart 2012 tarihinde ise “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” un yürürlüğe girmesiyle 4320 sayılı Kanun kaldırılmıştır (KSGM, 2016). “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” ile “ev içi şiddet”, “kadına yönelik şiddet”, “şiddet”, “şiddet mağduru” tanımlamaları yapılmıştır. 6284 sayılı Kanunda yer alan kadına yönelik şiddet ve şiddet kavramlarını özetlemek gerekirse, kadınların cinsiyetlerinden

dolayı maruz kaldıkları veya etkilendikleri ayrımcılığın kadının haklarının ihlal edilmesine neden olan ve fiziksel, psikolojik, cinsel veya ekonomik olarak olumsuz etkilenmesiyle neticelenen ya da neticelenme olasılığını ortaya çıkaran davranışlardır.

1.4.5. Pandemi Sürecinde Kadına Yönelik Şiddet

Covid-19 ilk olarak 2019 yılının Aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkmış ve sonrasında bir salgın durumuna dönüşerek tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Virüsün hızla yayılıyor oluşu ve ilk aşamada aşı ya da ilaç gibi bir çözüm yolunun olmaması çoğu ülkeyi izolasyon, sosyal mesafe ve karantina uygulamaları şeklinde önlemler almaya itmiştir (Ünal ve Gülseren, 2020: 90). Ülkemizde 11 Mart 2020'de ilk Covid-19 vakasının (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020) görülmesi ve Dünya Sağlık Örgütü'nün pandemi ilan etmesiyle birlikte hastalığın yayılım hızının kontrol altına alabilmek için maske, mesafe, temizlik kurallarının yanı sıra ülke geneline sokağa çıkma kısıtlamaları getirilmiştir (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2020).

Covid-19 hastalığı fiziksel niteliği olan bir rahatsızlık olarak başlamış olmasına rağmen pandemi bireylerin hayatlarında sosyal, psikolojik ve ekonomik etkileri olan bir sürece dönüşmüştür. Bu salgın durumu, sosyal alanda alışılmış olan toplum düzeninin değişikliğe uğramasına, psikolojik açıdan bireylerde anksiyete ve panik durumların oluşmasına, ekonomik alanda ise iş ve gelir kayıplarının yaşanmasına neden olmuştur (Altın, 2020: 212).

Hastalığın yayılma hızının kontrol altına alınabilmesi için sokağa çıkma kısıtlamaları ve karantina uygulamaları şeklinde önlemler alınmıştır. Alınan bu önlemler ailelerin sınırlı bir ev ortamında uzun süreli beraber olmalarına neden olmuştur. Bu durum aile içi şiddet mağduru kadınların, uzun süreler boyu aynı ortam içerisinde şiddet uygulayıcılarıyla birlikte olmaları anlamına gelmektedir (Altın, 2020: 213).

Dünya Sağlık Örgütü de, Covid-19 ve kadına yönelik şiddet başlığı altında bu sorunun önemini vurgulamıştır. Salgın döneminde yaşanan stres, sosyal ve koruyucu ağların sekteye uğraması, hizmetlere erişimde sıkıntıların yaşanması, sosyal mesafe kuralları uygulanarak kişilerin evde kalmasının teşvik edilmesi kadının şiddete uğrama riskini arttırmıştır. İş kayıplarının yaratmış olduğu ekonomik sıkıntılar, kadınlara koruma ve destek konusunda yardımcı olabilecek aile ve arkadaş gibi sosyal çevreyle daha az temas halinde olunması, okulların kapanmasıyla ev ve çocuk bakım işlerinin yükünün artması ve bu durumun oluşturduğu stresin şiddet riskini arttıracak ifade edilmiştir (WHO, 2020).

Salgın bir kriz durumudur ve ev içerisinde gerilimin yükselmesiyle kadınların, cinsel istismar ve sömürü de dâhil olmak üzere kadına yönelik şiddetin her türüne maruz kalma ihtimali artmaktadır (UNFPA, 2020).

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, salgınla mücadelede önlem olarak evde kalınmasının kadınlar için ayrı sıkıntılar yarattığını ve bunu da 2020 yılının Nisan ve Mayıs aylarında yayınlamış oldukları raporlarda yer alan verilerle ifade etmişlerdir. Nisan ayı raporuna göre kendilerine yapılan başvurular %55 oranında artmış ve kadınlar %41 oranıyla en çok fiziksel şiddetten dolayı başvuru yapmıştır. Mayıs ayı raporuna göre ise başvuru sayısı bir önceki aya göre %78 artış göstermiş ve kadınlar en çok psikolojik şiddet nedeniyle kendilerine ulaşmıştır. Ayrıca öldürülen kadınların %80'i, en çok güvende olması gereken yer olan evlerinde öldürülmüştür (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2020).

Kadın Dayanışma Vakfının, Eylül 2020 raporuna göre, kadınların şiddet uygulayan erkeklerle 7/24 aynı ev içerisinde olmalarının şiddet riskini arttırmış ve pandemi sürecinin başlamasından itibaren 6 ay içerisinde 360 kadınla 550'den fazla görüşme gerçekleştirilmiştir (Kadın Dayanışma Vakfı, 2020).

Kadın Adayları Destekleme Derneği (Ka-Der) başkanı Nuray Karaoğlu da, Covid-19 pandemisi süresince “evde kalmak” uygulamasının bir sağlık önleminin zorunlu hali olmasının dışında kadınların şiddet uygulayıcı erkeklerle aynı evde olmalarını zorunlu hale getirdiğini ve kadınların şiddete daha fazla maruz kaldıklarını ifade etmiştir (Ka-Der, 2020).

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nın, Nisan 2020'de yayınlamış olduğu raporda da koronavirüs salgının kadına yönelik şiddete etkisine dikkat çekilmiştir. Raporda, salgının 6284 sayılı Kanun'u uygulamamak adına bir bahane olarak kullanıldığının, sığınak taleplerinde artışın yaşandığı ancak polise başvuran kadınların sığınağa yönlendirilmedikleri, kadınların şikâyet için karakollara başvurularında polislerin şikayeti kabul etmeyen ifadeler kullanması, kadınların koruma ve gizlilik kararı taleplerinin kolluk kuvvetlerince reddedildiği yer almaktadır (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2020).

1.5. Kadın Hareketinin Kurumsallaşması ve Kadın Dernekleri

1.5.1. Türkiye’de Kadın Hareketinin Kurumsallaşması

Kurumsallaşma kavramı, kadın ve erkek arasındaki eşitsizlik barındıran uygulamaların kaldırılması amacıyla yasal alanda değişikliklerin yapılması, kadınların sahip oldukları hakları siyasal alanda, toplum içerisinde ve iş hayatında kullanabilmelerinin sağlanması ve bu kullanım için gerekli oluşumların ve düzenlemelerinin yapılmasını içermektedir (Çilingiroğlu, 2001).

Kadın hareketi, kadınların özel ya da toplumsal alan içerisinde maruz kaldıkları fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddete karşı mücadelelerinde gerçekleştirdikleri çalışmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Tarihsel süreç içerisinde kadınların sosyal hayatta ve siyasette varlığını kabul ettirmeleri, cinsiyet ayrımcılığına dayalı şiddet ile mücadele çalışmaları kadın hareketlerinin güçlenerek geliştiğini göstermektedir (Güleker Törer, 2020: 48).

1987 yılında, bir kocanın “kadının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etmeyeceksin” söylemiyle hamile eşine şiddet uygulaması ve kadının boşanma istemiyle açtığı davada Çankırı’da bir hâkimin davayı reddetmesi sonucu kadınların hâkime manevi tazminat davası açması kadın hareketini başlatıcı güç olmuştur (Altınay ve Arat, 2007: 17). Bu başlatıcı güç ile 1987 yılının 17 Mayıs gününde neredeyse 2500 kadının katılımıyla “Dayağa Karşı Yürüyüşü” gerçekleştirildi. Bu yürüyüş aile içi şiddet sorununun özel alanda değil toplum içinde tartışılması gerekliliği olan toplumsal niteliğe sahip bir sorun olduğunu ifade eden ilk sokak yürüyüşü olma özelliğindeydi. Böylelikle kendini göstermeye başlayan kadın hareketi ilk kez, 80’lerde kadına yönelik şiddetin ailenin mahremiyeti içerisinde kabul edilemeyecek yapısal bir sorun olduğunu gündeme getirdi (Kartal ve Aydemir, 2012: 7).

80’li yıllar süresince Dayağa Karşı Yürüyüş kampanyasından sonra da Kariyer Şenliği, Geçici Kadın Müzesi, Mor İğne Kampanyası gibi eylemlerle kadın hareketleri devam etmiştir (Özdemir, 2016).

Kadına yönelik şiddetle mücadele 80’lerde sesini duyurmaya başladı ve süreç içerisinde daha fazla insanı etkileyerek yaygınlaştı ve kurumsal bir boyut kazandı (Ünkap, 2009: 47). 80’lerde kadına karşı şiddetle mücadelede devlet ile işbirliğini kabul etmeyen, işbirliği karşıtı ifadeler mevcutken, 90’larda kadınlar, şiddetle mücadele noktasında sivil toplum kuruluşları oluşturmuş ve bu yöntemle şiddetle mücadelede devlet bünyesindeki kurumlardan faydalanarak kadın hareketlerine devam etmişlerdir (Altınay ve Arat, 2007: 17).

90’larda evli olan kadınların iş hayatında yer alma hakkını kocasının izni doğrultusunda olacağı ifadesini içeren Medeni Kanun’un ilgili maddesinin kaldırılmasına yönelik kampanya, hayat kadınlarına tecavüzde ceza indirimini içeren Türk Ceza Kanunu’nun 438.maddesinin kaldırılmasına ilişkin gerçekleştirilen eylem bu dönemde gerçekleştirilmiş kadın hareketleridir (Kurtoglu, Bayrakçeken ve Ülker, 2014: 84). Bu dönemde feministlerin çabalarıyla Bakırköy ve Şişli Belediyeleri tarafından ilk kadın sığınmaevleri açılmıştır. Devlet tarafından açılan ilk kadın sığınmaevi ise Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu vasıtasıyla açılmıştır (Öztürk, 2015: 30).

Kadınların şiddetle mücadelede daha kapsamlı uygulamalara ve oluşumlara gereksinim duyması, kampanyalarda etkin rol oynayan kadınlar arasında ilk örgütlenmeleri oluşturmuştur (Kurtoğlu, Bayrakçeken ve Ülker, 2014, s.85). İlk oluşumu 1987’de Kadın Tartışma Grubu olan Kadın Dayanışma Vakfı 1993’de resmi olarak kurulmuştur. Vakıf, Altındağ Belediyesi’yle birlikte ülkemizin bağımsız şekilde ilk kadın sığınmaevinin açılmasını sağlamıştır. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı ise 1990’da kurulmuş ve vakıf bağımsız sığınmaevini 1995’te açmıştır (Öztürk, 2015: 30-31).

80’lerde kampanyalar ve eylemlerle seslerini duyurmaya başlayan kadın hareketleri, 90’larda örgütlenerek dernek, vakıf gibi oluşumlar halini alarak kurumsallaşmıştır.

Kadına yönelik şiddetle mücadele, kadın ve erkek eşitliğinin sağlanması, bu alanlardaki farkındalığın artırılması, yasalarda gerekli değişikliklerin yapılması için verilen emekler, 2000’lerden bu yana olumlu gelişmelerin kazanılmasını sağlamış ve halen sağlamaya devam etmektedir (Öztürk, 2015: 31).

1.5.2. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eden Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil toplum, gönüllülük esasına dayalı, dostluk ve dayanışma duygularını taşıyan insanların bir arada olduğu, önce yakın çevrelerinden sonra daha geniş alana yayılarak toplumsal alanda değişiklik için gerçekleştirilen hareketlerdir (Keyman, 2004: 1-2).

Sivil toplum kuruluşları da toplumun yararı için çalışmalar yapan, bu amaç doğrultusunda kamuoyu oluşturan, kâr amacı olmayan, demokratik bir düzene sahip, gönüllüğe dayalı şekilde bir araya gelen insanların oluşturduğu örgütlenmelerdir (Aslan ve Kaya, 2004: 216). Bu noktada karşımıza sivil toplum kuruluşları olarak dernekler, vakıflar, kooperatifler ve sendikalar çıkmaktadır (Onur, 2010: 427).

Kadın hareketleri 1987’de Dayağa Karşı Dayanışma Yürüyüşü’nden günümüze kadar toplumun şiddete ilişkin görüşünü, şiddete olan yaklaşımını değiştirmeye yönelik çalışmalar yapmış, kurumsallaşma sürecinin getirileriyle beraber kadın hareketleri örgütlü bir oluşum halini alarak şiddet mağduru kadınların dayanışma içerisinde güçlendirilmesini ve desteklenmesini sağlamıştır (Altınay ve Arat, 2007: 111). Kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmaları yürüten sivil toplum kuruluşları, şiddet sorunuyla mücadele etmek, bu sorunu gündemde tutmak, şiddete ilişkin farkındalık düzeyini arttırmak, adaletli uygulamaların ve yaptırımların mevcut olması için ilgili mercilerin harekete geçmesini sağlamak için çalışmaktadır (Silsüpür ve Övüç, 2022: 3).

Şiddet mağduru kimi kadınlar yaşadıkları durumu kimseyle paylaşmama, gizleme yolunu tercih etmektedir. Ancak kadın hareketlerinin oluşturduğu kamuoyu, şiddetle mücadele kapsamında çalışmalar yürüten kuruluşların artması, bu çalışmaların yasalar

üzerinde değişiklik yapılmasına yönelik mücadeleleri bu tercihin azalmasında rol oynamaktadır (Altınay ve Arat, 2007: 93).

Kadına şiddetle mücadele eden sivil toplum kuruluşlarından biri olan Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, kadınları güçlendirmek, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak, kadınların bağımsız bir yaşama sahip olması için eylemler ve kampanyalarla ataerkil düzene karşı mücadele çalışmaları yürütmektedir. Vakıf, şiddetle mücadelede yetkili mercilere bu kapsamda gerekli politikalara ilişkin önerilerde bulunmakta, diğer kuruluşlar, belediyeler ve barolarla atölye çalışmaları gerçekleştirmektedir (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2023).

Kadın Dayanışma Vakfı, kadına yönelik şiddetle mücadelede savunuculuk ve toplumsal bilgilendirme çalışmaları yapmaktadır. Bünyelerinde gerçekleştirdikleri eğitimlerle kadınlara, gönüllülere, meslek elemanlarına şiddete dair farkındalık artırıcı çalışmalar yürütmektedirler (Kadın Dayanışma Vakfı, 2023).

Şiddetle mücadele kapsamında yer alan diğer bir kuruluştaki Şiddet Önleme ve Rehabilitasyon Derneği-İMDAT' tır. Dernek toplantılar ve kongrelerle bilgilendirme çalışmaları yürütmektedir. Şiddeti önleme çalışmalarının yanında şiddet mağduru kişilerin desteklenmesi ve tedavi ile başlayan destek sürecinin hukuki hizmetlerin sunumuyla da devam etmesine yönelik çalışmaktadır (Şiddet Önleme ve Rehabilitasyon Derneği, 2023).

Kadınlara Dayanışma Vakfı, kuruluşundan itibaren hak savunuculuğunu gündemde tutan bir vakıftır. Bu kapsamda, yasal düzenlemelerin kazanımlarında rol almıştır ve kazanılan hakların korunması, uygulanması ve kaybedildiği noktada yeniden mücadele edilmesi şeklinde çalışmalarını yürütmektedir (Kadınlara Dayanışma Vakfı, 2023).

Kadına şiddetle mücadele eden kuruluşlardan olan Kamer Vakfı ise, farkındalık artırıcı çalışmalar yürütmekte, şiddet mağduru kadınların ihtiyaçlarına yanıt vermekte, kadınların gereksinim duyduğu psikolojik ve hukuki desteği sağlamakta, hayatı tehdit altında olan kadınların güvence altına alınmasına yönelik çalışmaktadır (Kamer Vakfı, 2023).

İKİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE EDEN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ FEMİNİST SOSYAL HİZMET BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmada kullanılan yöntem ve tekniklere dair bilgiler verilmiştir. Öncelikle araştırmanın konusu, amacı ve problemlerine ilişkin detaylara değinilmiş ve örneklem seçimi, verilerin toplanması ve veri analizi aşamaları açıklanmıştır. Son olarak araştırmanın kapsam ve sınırlılığına dair bilgi verilerek bulgular ışığında araştırmanın literatüre sunacağı katkı ve önem açıklanmıştır.

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışma, kadına yönelik şiddetle mücadele eden, kadına yönelik şiddet alanına ilişkin faaliyetler yürüten sivil toplum kuruluşlarının belirlenerek, bu kuruluşların feminist sosyal hizmet bakış açısıyla değerlendirilmesini ve sivil toplum kuruluşlarının kadına yönelik şiddet sorununa bakış açısının tespit edilmesini ve şiddet sorunuyla mücadelede etkililiklerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Çalışmanın amacı doğrultusunda yanıt aranan temel araştırma soruları şu şekildedir:

- Sivil toplum kuruluşlarının kadın sorunlarına ilişkin bakış açısı nedir, kadın sorunlarını nasıl tanımlamaktadırlar?
- Sivil toplum kuruluşlarının kadına yönelik şiddete bakış açısı nedir, kadın yönelik şiddeti nasıl tanımlamaktadırlar, kuruluşlarda kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında uygulamalar mevcut mudur, mevcutsa bu uygulamalar nelerdir?
- Sivil toplum kuruluşlarının kadına yönelik şiddetin kaynağına ilişkin bakış açısı nedir, bu kaynağı nasıl ifade etmektedirler?
- Sivil toplum kuruluşları kuruluş amacı, uygulamaları çerçevesinde feminizmi nasıl tanımlamaktadır, uygulamalarında feminizm ne derece etkilidir ve kuruluşların feminizme dayandığı noktalar mevcut mudur, mevcutsa nelerdir?
- Sivil toplum kuruluşlarının feminist sosyal hizmete ilişkin düşüncesi nedir, kuruluşların feminist sosyal hizmete dayandığı noktalar var mıdır, varsa nelerdir?
- Kadına yönelik şiddetle mücadelede sivil toplum kuruluşları olarak devletten beklentileri nelerdir, 6284 sayılı yasayı içeriği ve uygulanması noktasında yeterli ve işlevsel buluyorlar mı, yeterli ve işlevsel olmadığını düşünüüyorsa 6284 sayılı yasa hangi noktalarda eksik kalmaktadır?

Araştırmada ulaşılabacak alt amaçlar:

- Kadına yönelik şiddetin önemli bir sorun olduğunun tespit edilmesi,
- Kadına yönelik şiddetle mücadele eden sivil toplum kuruluşlarının tespit edilmesi,
- Kadına yönelik şiddetle mücadelede sivil toplum kuruluşlarının öneminin tespit edilmesi,
- Kadına şiddetle mücadele eden sivil toplum kuruluşlarına ilişkin kurulma yılı, kurulma sebebi, nerede bulunduğu içeren genel bilgilere ulaşılması,
- Kadına yönelik şiddetle mücadele eden sivil toplum kuruluşlarının odak konularının ne olduğu, ne tür faaliyetlerde bulunduklarının tespit edilmesi,
- Kadına yönelik şiddetle mücadele eden sivil toplum kuruluşlarının şiddete ilişkin bakış açılarının ne olduğu ve şiddeti nasıl ele aldıklarının tespit edilmesi,
- Kadına yönelik şiddetle mücadele eden sivil toplum kuruluşlarının feminizm ve feminist sosyal hizmetle ilişkilerinin tespit edilmesi hedeflenmiştir.

Araştırmanın, kadına yönelik şiddetin önemli ve mücadele edilmesi gereken toplumsal bir sorun olduğunun hatırlatılması ve bu alanda hazırlanmış olan çalışmalara güncel bir bakış açısı ve güncel verilerle katkı sağlaması noktalarından önemli olduğu düşünülmektedir.

Kadına yönelik şiddet sorunuyla mücadele eden, bu alana ilişkin uygulamaları olan sivil toplum kuruluşlarının belirlenmesi, kuruluşların varlığının kadınlara sağladığı katkıların neler olduğunun ve kadına yönelik şiddetle mücadelede sivil toplum kuruluşlarının öneminin tespit edilmesi açılarından önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca sivil toplum kuruluşlarının feminist sosyal hizmet bakış açısıyla değerlendirilmesi, feminist sosyal hizmetin hangi alanlarda uygulama alanı bulabildiğinin örneklendirilebilmesi açısından araştırmanın önemli olduğunu düşünülmektedir.

Araştırmanın feminist sosyal hizmet alanına ilişkin literatür bilgisi ve uygulama örnekleri sunması, kadın alanında çalışmalar yürüten sosyal hizmet uzmanlarına bakış açısı kazandırması açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Literatür incelendiğinde, feminist sosyal hizmet alanının farklı kadın sorunlarıyla ilişkilendirilerek çalışıldığı belirlenmiştir ancak feminist sosyal hizmet, kadına yönelik şiddet ve kadınların maruz kaldığı şiddetle mücadele sivil toplum kuruluşları kapsamında hazırlanmış sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu noktada mevcut araştırmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.2. Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları

Kadına yönelik şiddet, fiziksel, ekonomik, cinsel ve psikolojik şiddet olarak ortaya çıkan, sadece bulunulan zaman içerisinde değil, geçmişten günümüze kadar varlığını korumuş ve gerekli önlemler alınmadığı, mücadeleler yürütülmediği sürece var olmaya devam edecek toplumsal bir sorundur. Kadına yönelik şiddet mağduriyetlerinin ve maruz kalınan şiddetin son aşaması olan kadın cinayetlerinin sayısı artarak devam etmektedir. Özellikle geçtiğimiz birkaç yılda bütün dünyayı etkisi altına almış pandemi sürecinin ülkemize yansımalarına bakıldığında kadınların en güvende olmaları gereken yer olan evlerinde hayatlarının, kocaları tarafından tehdit altında olduğu gerçeği göze çarpmaktadır.

Tüm toplumu ilgilendirir nitelikte olan kadına yönelik şiddet sorunuyla mücadelede, şiddet mağduru kadınların desteklenmesinde, kadın dayanışmasının sağlanmasında, şiddete ilişkin toplumsal farkındalığın geliştirilmesinde sivil toplum kuruluşlarının varlığı önemli bir yer tutmaktadır. Kuruluşların bünyelerinde sundukları psikolojik ve hukuki destekler, kadınların süreç içerisinde yaşamış oldukları olumsuzları aşabilmeleri, kendilerine bir yol çizebilmeleri adına oldukça önemlidir. Ayrıca kuruluşların şiddetle mücadele çalışmaları, konuyla ilgili mercilerin harekete geçirilebilmesi, gerekli uygulamaların hayata geçirilmesi adına oldukça önemlidir.

Feminizm, kadın erkek eşitliğini savunan, erkek egemen düzenin ve toplumsal cinsiyet rollerinin kadınlar üzerinde oluşturduğu baskıyı kabul etmeyen ve kadınların özgürlüğün, gelişiminin önündeki engellerle mücadele eden bir oluşumdur. Feminist sosyal hizmet ise, feminizmin sahip olduğu bu bakış açısının kendisine sosyal hizmet içerisinde yer bulması şeklinde ifade edilebilir.

Araştırmanın konusu, kadına yönelik şiddetle mücadele eden sivil toplum kuruluşlarının feminist sosyal hizmet bağlamında incelenmesini kapsamaktadır. Araştırma içerisinde, sivil toplum kuruluşlarının kadın sorunlarına, kadına yönelik şiddete dair bakış açılarına, şiddetle mücadelede gerçekleştirdikleri çalışmalara, kuruluş bünyesinde sundukları kadına yönelik desteklere, feminizm ve feminist sosyal hizmete ilişkin bakış açılarına odaklanılacaktır.

Bu çalışmanın kapsamını kadına yönelik şiddetle mücadele eden, bu alanda faaliyetler gerçekleştiren ve çalışmanın yöntemini oluşturan içerik ve söylem analizini gerçekleştirmeye uygun aktif internet siteleri olan ve bu şekilde bir çalışmaya katkı sağlamayı kabul eden sivil toplum kuruluşları olacaktır.

Çalışmanın sınırlılıkları:

- Araştırmaya katkı sağlamayı kabul eden bireylerle sınırlıdır.
- Araştırma görüşmelerin gerçekleştirileceği bireylerin yanıtlarıyla sınırlıdır.
- Araştırma sivil toplum kuruluşlarının internet sitelerinde paylaştıkları bilgilerle sınırlıdır.

- Araştırma kullanılan veri toplama aracıyla elde edilen bulgularla sınırlıdır.

Çalışmanın sayıltıları:

- Görüşme yapılan bireyler araştırmaya katkı sağlamaya isteklidir.
- Örneklem, evreni temsil edecek niteliktedir.

2.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma nitel araştırma yöntemi ile tasarlanmıştır. Kadına yönelik şiddetle mücadele eden sivil toplum kuruluşlarına ait internet sitelerinin incelenmesi ve kuruluştaki görev alan kişilerle derinlemesine görüşme tekniğiyle gerçekleştirilen görüşmelerle kuruluşun odaklandığı konular, faaliyet alanları, şiddete yönelik bakış açıları ve feminizmle ilişkilerinin değerlendirmesine olanak sağlayan içerik analizi kullanılmıştır.

Araştırma, kadına yönelik şiddetle mücadele eden sivil toplum kuruluşları üzerine tasarlanmış olup araştırmanın evrenini Türkiye’de varlığını sürdüren, gönüllü vatandaşlar tarafından oluşturulmuş kar amacı gütmeyen, çeşitli alanlarda faaliyetler yürüten sivil toplum kuruluşları şeklinde de ifade edilen dernek ve vakıflar oluşturmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü’nde yer alan verilere göre faal dernek sayısı 101.693’dur. Bu derneklerin faaliyet gösterdikleri alanlar incelendiğinde kadına şiddetle mücadele alanında faaliyet gösteren dernekleri ifade edebilecek şekilde hak ve savunuculuk dernekleri sayısı, 1.531’dir (DERBİS, 2023). Türkiye Cumhuriyeti Vakıflar Genel Müdürlüğü’nde yer alan verilere göre Türkiye’de 6.315 vakıf bulunmaktadır ve 2.597 tane vakfın hedef kitlesi kadındır (VGM, 2023). Araştırmanın evrenini oluşturan sivil toplum kuruluşu sayısı 108.008’dir.

Araştırmanın örnekleme ise olasılıksız örnekleme yöntemlerinden olan amaçlı örnekleme kullanılarak seçilen Türkiye’de kadına şiddetle mücadele eden, şiddet mağduru kadınların desteklenmesi amacıyla faaliyetler yürüten sivil toplum kuruluşları oluşturması planlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, bu alanda faaliyetler yürüten sivil toplum kuruluşlarıyla iletişim kurularak araştırmaya katkı sağlamak isteyen sivil toplum kuruluşları belirlenmiştir ve Kadın Dayanışma Vakfı, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Şiddet Önleme ve Rehabilitasyon Derneği (İMDAT), Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV) ve Kamer Vakfı araştırmaya dâhil edilmiştir.

Araştırmanın hazırlanma sürecinde izinlerin alınmış olmasına rağmen Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV) ile planlanan görüşmeye ilişkin taleplere vakıf tarafından cevap verilmediğinden dolayı vakıf araştırmaya dâhil edilememiştir. Bu açığın kapanması adına Kamer Vakfı bünyesinde görev alan iki kişiyle görüşme gerçekleştirilerek beş farklı kişinin bakış açısına ulaşılmaya çalışılmıştır.

2.4. Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Araştırmada, verilerin toplanması aşamasında çalışmaya katkı sunmayı kabul eden sivil toplum kuruluşlarının belirlenmesinin ardından öncelikle sivil toplum kuruluşlarına ait internet siteleri incelenmiştir. İkinci olarak sivil toplum kuruluşlarıyla iletişime geçilerek, kuruluştaki görev alan kişilerle nitel araştırmalarda kullanılan derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır.

2.5. Araştırmanın Hipotezleri

Kadına yönelik şiddetle mücadele eden sivil toplum kuruluşlarının temelinde feminist bakış açısı yer almaktadır, bünyelerinde gerçekleştirdikleri savunuculuk ve farkındalık çalışmalarıyla şiddet mağduru kadınların desteklenmesini sağlamaktadırlar ve kadın dayanışmasının arttırılmasında önemli rolleri bulunmaktadır.

Çalışmanın alt hipotezleri:

- Kadına yönelik şiddetin önemli bir toplumsal sorun olduğu,
- Sivil toplum kuruluşlarının kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında önemli bir role sahip olduğu,
- Kadına yönelik şiddetle mücadele eden sivil toplum kuruluşlarının temelinde feminizmin yer aldığı,
- Kadına yönelik şiddetle mücadele eden sivil toplum kuruluşlarının uygulamalarının feminist sosyal hizmete ve feminist sosyal hizmetin ilkelerine dayandığı şeklindedir.

2.6. Araştırmanın Veri Toplama Süreci ve Analizi

Araştırmanın veri toplama sürecinin ilk aşamasında, sivil toplum kuruluşlarına ait internet sitelerini incelenmiştir. Bu inceleme doğrultusunda, sivil toplum kuruluşuna ilişkin genel bilgiler (kurulma yılı, nerede olduğu, kurulma amacı), odaklandığı konular, faaliyet alanları, şiddete karşı bakış açısı, feminizmle ilişkisi başlıklarında veri toplanmaya

çalışılmıştır. Veri toplama sürecinin ikinci aşamasında gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerde ise görüşmeye katılım gösteren kuruluş görevlerinin kadın sorunlarına, kadına yönelik şiddete, kadına yönelik şiddetin kaynağına, feminizme, feminist sosyal hizmete ilişkin bakış açılarının öğrenilmiştir.

Araştırmada elde edilen verilerin analizleri, nitel araştırmalarda sıklıkla tercih edilen, mesaj değeri taşıyan her türlü verinin bir amaç doğrultusunda tarandığı, kategorilere ayrıldığı, özetlendiği ve bulguların araştırma amacı doğrultusunda analiz edilip yorumlandığı bir yöntem olan içerik analizi doğrultusunda değerlendirilmiştir.

2.7. Araştırmanın Bulguları

Bu bölümde öncelikle araştırmaya katkı sağlayan sivil toplum kuruluşlarının internet sitelerinin incelenmesiyle elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bu yöntem ile internet sitesi içerisinde yer alan bilgiler, kuruluşa ilişkin genel bilgiler, odaklandığı konular, faaliyet alanları, şiddete karşı bakış açısı ve feminizmle ilişkisi çerçevesinde incelenerek, inceleme sonucunda bulgular elde edilmiştir. İkinci olarak ise sivil toplum kuruluşlarında görev alan kişilerle görüşmeler gerçekleştirilmiş ve bu görüşmelerden elde edilen bulgulara, kişilerin kadın sorunlarına, kadına yönelik şiddete, kadına yönelik şiddetin kaynağına, feminizme ve feminist sosyal hizmete ilişkin bakış açıları çerçevesinde yer verilmiştir.

2.7.1. Araştırmaya Katılan Sivil Toplum Kuruluşlarının Web Sitelerinin İncelenmesi

2.7.1.1. Kadın Dayanışma Vakfı

Kadın Dayanışma Vakfı'nın internet sitesine giriş yapıldığında "Hakkımızda" başlığı altında yer alan "Biz Kimiz?" alt başlığında vakfa ilişkin genel bilgilere ulaşılmıştır.

Kadın Dayanışma Vakfı'nın temeli, kadınlar tarafından oluşturulmuş "Kadın Tartışma Grubu" olup vakıf 1987 yılında Ankara'da kurulmuştur. Vakfın, resmi olarak Kadın Dayanışma Vakfı ismiyle kurulması ise kadına yönelik her türlü şiddet ile mücadele etme amacı doğrultusunda, kadın dayanışmasını temel alarak 1993 yılında gerçekleşmiştir.

Kadın Dayanışma Vakfı, kuruluş amacına ve hedefine "Hakkımızda" başlığı altında yer alan "Misyon ve Vizyon" alt başlığında yer vermiştir.

Kadın Dayanışma Vakfı'nın kuruluş amacı, kadın erkek eşitsizliğinin neden olduğu kadına yönelik şiddet ile feminist ilkelere bağlı, kadın dayanışmasını güçlendirici ve yaygınlaştırıcı yöntemlerle mücadele etmektir. Vizyonu ise eşitliğin ve özgürlüğün olduğu, kadınların şiddet ve ayrımcılığa maruz kalmadığı bir dünya oluşturmak olarak ifade edilmiştir.

Tablo 2.1 Kadın Dayanışma Vakfı

Genel Bilgiler	Resmi olarak 1993 yılında, kadın dayanışmasını temel alarak, kadına yönelik şiddetle mücadele etme amacıyla Ankara’da kurulmuştur.
Odaklandığı Konular	• Kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık • Aile içi şiddet • Mülteci kadınlar • İnsan ticareti
Faaliyet Alanları	• Farkındalık ve savunuculuk çalışmaları • Sosyal, hukuki ve psikolojik destek • Bilgilendirme ve bilinçlendirme
Şiddete Karşı Bakış Açısı	Kadına yönelik şiddet, kadınlara fiziksel, ekonomik, psikolojik veya cinsel açılardan olumsuz etkileyen ya da olumsuz etkilene olasılığını oluşturan her türlü davranışlardır.
Feminizmle İlişkisi	Feminist ilkelere bağlı ve çalışmalarını feminist bakış açısına göre şekillendiriyor.

Kadın Dayanışma Vakfı’nın odağına aldığı konulara ilişkin bulgular, “Neler Yapıyoruz” başlığının incelenmesiyle elde edilmiştir.

Kadın Dayanışma Vakfı’nın, kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık, kadına yönelik şiddetle mücadele, kadına yönelik aile içi şiddet, mülteci kadınların maruz kaldığı şiddet ve ayrımcılıkla mücadele, insan ticareti, şiddete ilişkin bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları odağına aldığı konuları oluşturmaktadır.

Kadın Dayanışma Vakfı’nın faaliyetlerine ilişkin bulgular, “Hakkımızda” ve “Neler Yapıyoruz” başlıklarının incelenmesiyle elde edilmiştir.

Kadın Dayanışma Vakfı, medya ve kamuoyuna yönelik çalışmalarla, insan haklarına vurgu yaparak kadına yönelik şiddetin kabul edilemeyeceğine yönelik toplumsal değişimi gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Gerçekleştirdiği eğitimlerle, bünyelerinde yer alan kadın danışma merkezine başvuru yapan kadınlara, vakfın gönüllülerine ve meslek elemanlarına kadına yönelik şiddetle mücadeleye dair farkındalık oluşturma çalışmaları gerçekleştirmektedir. Kadınların maruz kaldığı şiddete ilişkin kamuoyu bilgilendirmesi ve

savunuculuk çalışmaları yürütmektedir. Vakfın bünyesinde yer alan kadın danışma merkezinde, şiddet mağduru kadınların şiddetle mücadelede ihtiyaç duyabilecekleri sosyal, hukuki ve psikolojik destek sunulmaktadır. Sosyal destek kapsamında şiddet mağduru kadının dinlenilmesi, ihtiyaç ve risklerin belirlenmesi, şiddetten uzaklaşmak için mevcut uygulamalar hakkında bilgilendirilmesi sağlanmaktadır. Hukuki destek, mağdur kadının ihtiyacına yönelik hukuki bilgilendirmenin sağlanması, yasal haklara dair bilgi paylaşımı ve ilgili kurumlara yönlendirme şeklindedir. Psikolojik destek ise, şiddetin ortaya çıkarmış olduğu travmanın etkisini azaltmak, kadınların duygu durumlarını dengelemek, kadınların güçlendirilerek yaşamlarına dair karar alıcı olmalarına yardımcı olmak şeklinde gerçekleştirilmektedir.

Kadın Dayanışma Vakfı'nın şiddete karşı bakış açısına ilişkin bulgular, "Yayınlarımız" başlığı altında yer alan "kitaplar/kitapçıklar" alt başlığından elde edilmiştir. Ek olarak şiddetle mücadele yöntemlerine dair bulgular "Neler Yapıyoruz" başlığında yer almaktadır.

Kadın Dayanışma Vakfı, 2019 yılında yayınlamış olduğu "Kadına Yönelik Şiddet Nedir" isimli kitapçığında kadına yönelik şiddet, kadınları fiziksel, ekonomik, psikolojik ya da cinsel açılardan olumsuz etkileyen veya olumsuz etkileme ihtimali olan davranışlar olarak ifade edilmiştir. Aynı şekilde tehdit edilmek, zorla bir şey yaptırılması, özgürlüğün kısıtlanması ve istenilen bir şeye engel olunması da şiddet içerisinde yer almaktadır.

Kadın Dayanışma Vakfı bünyesinde, şiddetle mücadele kapsamında kadın danışma merkezi, savunuculuk ve farkındalık çalışmaları ve sığınak çalışmaları bulunmaktadır. Kadın danışma merkezi, şiddete uğramış kadınların, şiddetle mücadele ederken gereksinim duyabilecekleri psikolojik, hukuki, sosyal desteği kadının söylemini esas alarak dayanışma niteliğinde ücretsiz olarak sunmaktadır.

Savunuculuk çalışmaları kapsamında siyasi oluşumların konuya ilişkin yasaları uygulamaya koymaları, kadınlarla ilişkili hizmetlere yönelik kaynak sağlamaları ve kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamındaki kurumların sorumluluklarını yerine getirmeleri amacıyla kurum ziyaretleri, kamu-sivil toplum toplantıları, izleme ve değerlendirme raporları aracılığıyla savunuculuk faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

Farkındalık çalışmaları kapsamında kadın erkek eşitsizliği ve kadına yönelik şiddetle mücadeleye yönelik farkındalık oluşturmak amacıyla vakıfta gönüllü olmak isteyen kadınlara, lise ve üniversitelerde bir araya gelen öğrencilere ve mahalle çalışmalarında bir araya gelen kadınlara atölyeler düzenlenmekte, kadına yönelik şiddete karşı çalışmaları olan kadın örgütleriyle beraber çalışmalar gerçekleştirilmektedir.

Sığınak çalışmaları kapsamında ise vakfın 1993 ve 2003 yıllarında iki sığınak çalışması yürütmüştür. Fakat yerel seçimlerle değişen yönetimlerin sığınaklara yönelik aldığı kararlar doğrultusunda sığınaklar kapatılmıştır. Üçüncü sığınak çalışması ise 2005-2016 yılları arasında kadın ticaretine zorlanan kadınlara yönelik gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada mağdur kadınlara onların dillerinde psikolojik, hukuki ve sosyal destek verilmiştir. Ancak şu an vakıf tarafından yürütülen bir sığınak çalışması bulunmamaktadır.

Kadın Dayanışma Vakfı'nın feminizmle ilişkisine dair bulgulara "Hakkımızda" başlığında yer alan bilgiler neticesinde ulaşılmıştır.

Kadın Dayanışma Vakfı, vakfı tanıtırken kadın dayanışması yöntemiyle, kadına yönelik her türlü şiddete karşı mücadele etmeyi amaçlayan, şiddete uğramış kadınlarla dayanışma ilişkisi oluşturan ve feminist ilkeleri temel olarak faaliyetlerini gerçekleştiren bağımsız bir kadın örgütü ifadesini kullanmıştır. İlkeler kısmında, bütün uygulamaların ve uygulamalardaki yöntemlerin feminist bakış açısıyla gerçekleştirilmesi maddesi yer almaktadır. Feminist bakış açısının uygulamalara, kadına yönelik şiddetin, cinsiyetler arası eşitsiz güç ilişkilerine dayanan toplumsal bir sorun olduğu ön kabulü ile yardım değil dayanışma kavramıyla hareket edilmesi, dayanışmanın temelinde eşit ilişki kurmanın olması, şiddete maruz kalmış kadınları kurtarmaya değil, dayanışma sağlayarak güçlendirmeyi esas alması, şiddeti kadının suçu olarak görmüyor ve yargılamıyor olması, kadının beyanı esastır ilkesiyle hareket ediyor olması ve her türlü ayrımcılığa karşı çıkması şeklinde yansıdığı ifade edilmektedir.

2.7.1.2. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nın internet sitesine giriş yapıldığında "Hakkımızda" başlığı altında yer alan "Biz Kimiz?" alt başlığında vakfa ilişkin genel bilgilere ulaşılmıştır.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, İstanbul ilinde bulunmakta olup feministlerin kadına yönelik şiddetle mücadele için 1990 yılında kurmuş olduğu bir vakıftır.

İnternet sitesi içerisinde vakfın kuruluş amacını ve hedefini ayrı şekilde belirttiği misyonumuz ve vizyonumuz şeklinde bir başlık bulunmamaktadır. Ancak "Biz Kimiz" alt başlığında yer alan açıklamada amaç ve hedefe değinilmiştir ve bu kısımdan bulgulara ulaşılmıştır.

Vakfın, kuruluş amacı kadına yönelik şiddetle mücadele üzerinedir, hedefi ise kadınlar için özgürlük ve eşitliğin olduğu, şiddet ve cinsiyete dayalı ayrımcılığın olmadığı bir hayat oluşturmaktır.

Tablo 2.2 Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı

Genel Bilgiler	İstanbul’da bulunan vakıf, kadına yönelik şiddetle mücadele için 1990 yılında kurulmuştur.
Odaklandığı Konular	• Kadına yönelik şiddet ve şiddetle mücadele • Çocuk ihmal ve istismarı • Kadın dayanışması
Faaliyet Alanları	• Dayanışma merkezi • Sığınak • Atölyeler • İzleme ve politika oluşturma
Şiddete Karşı Bakış Açısı	Kadına yönelik şiddet, kadının sistematik şekilde hem ev içerisinde hem de ev dışında cinsiyetinden dolayı maruz kaldığı davranışlardır.
Feminizmle İlişkisi	Uygulamalarını feminist yöntemlere dayandırmaktadır ve feministler tarafından kurulmuştur. Feminizmin kadınlar için umut olacağını savunmaktadır.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı’nın odağına aldığı konulara ilişkin bulgular, “Yayınlarımız” başlığının incelenmesiyle elde edilmiştir.

Vakfın odaklandığı konular, kadınların maruz kaldığı şiddet, şiddetle mücadele, çocuklara ilişkin ihmal ve istismar, feminizm, kadın dayanışması şeklinde sıralanabilir.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı’nın faaliyetlerine ilişkin bulgular, “Hakkımızda” başlığı altında yer alan alt başlıkların incelenmesiyle elde edilmiştir.

Vakıf, bünyesinde dayanışma merkezi, sığınak, atölyeler, izleme ve politika oluşturma faaliyetleri yürütmektedir. Dayanışma merkezi, şiddet mağduru kadınların gereksinim duydukları desteğe ulaşabilme imkânı sağlayan bir oluşumdur. Merkezde, ihtiyaç duyulan bilgi akışını sağlama ve danışmanlık verme, kimi durumlarda gerekli yönlendirmeleri sağlama şeklinde hizmetler sunulmaktadır. Dayanışma merkezi içerisinde kadınların ihtiyaçlarına göre psikolojik, sosyal ve hukuksal destek verilmektedir. Psikolojik destek kapsamında, şiddetin ortaya çıkarmış olduğu korku, umutsuzluk, utanç ve suçluluk gibi duygularla mücadele söz konusudur. Sosyal destek kapsamında, kişinin kendisi için en doğru kararı yine kendisinin

alacağı düşüncesiyle hareket edilerek kadınların yaşamlarına dair karar alıcı olabilmeleri adına destek sağlanır. Hukuksal destek kapsamında ise şiddet mağduru kadınların sahip olduğu haklara ilişkin farkındalık kazanmalarına yönelik destek sağlanmaktadır.

Vakfın, şiddet mağduru kadınlar için yürüttüğü faaliyetlerden biri olan sığınaklar, sadece kadınlar için değil çocuk sahibi kadınların da çocuklarıyla birlikte şiddet barındıran ortamdan uzaklaşmalarını ve gereksinim duydukları desteklere ulaşmalarına fırsat sağlayan bir uygulamadır. Sığınaklar, aynı deneyimi paylaşan kadınların birbirilerine desteklerini gösterebilecekleri bir dayanışma ortamı yaratmaktadır.

Vakıf bünyesinde gerçekleştirilen atölyeler, şiddet mağduru kadınlardan ziyade vakıf içerisinde gönüllü olarak faaliyetlere katılım göstermek isteyen kişilerin bilgilendirilmelerini sağlamak, farkındalıklarını arttırmak, feminist uygulamaları daha geniş kitlelere ulaştırmak ve deneyimlerin aktarılmasına olanak sağlamak adına yürütülen çalışmaları içermektedir. Atölyeler, şiddet alanıyla ilişkili diğer oluşumlarla da gerçekleştirilmektedir. Diğer kadın sivil toplum kuruluşları, belediyeler ve barolar ile gerçekleştirilen atölyelerle bu kurum ve kuruluşların şiddet mağduru kadınlara yaklaşımları noktasında bilgi akışı sağlanmaktadır.

Vakfın faaliyet alanlarından olan izleme ve politika oluşturmanın temelini şiddet mağduru kadınların deneyimleri oluşturmaktadır. Kadınların aktarmış olduğu deneyimler ve sahada gerçekleştirilen çalışmaların ortaya çıkardığı deneyimlerin sonucunda yasalarda gidilmesi gereken değişiklikler, yasaların eksik yanları belirlenmekte, şiddetle mücadelede görevli olan devlet uygulamalarının etkililiği değerlendirilmektedir. Elde edilen veriler neticesinde vakıf, kamuoyu oluşturmaya ve yetkili merciler üzerinde değişimi sağlayıcı baskı oluşturmaya çalışmaktadır.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nın şiddete karşı bakış açısına ilişkin bulgular, internet sitesi içerisinde ayrı bir başlık olarak oluşturulmuş "Kadına Yönelik Şiddet" başlığından elde edilmiştir. Bu başlık içerisinde kadına yönelik şiddet nedir, şiddet biçimleri, şiddet döngüsü, erkeklerin şiddeti kadınları nasıl etkiler, şiddet gördükleri bir ilişkiden çıkmak kadınlar için neden zor, şiddetin çocuklar ve ergenler üzerindeki etkileri, çocuklara yönelik cinsel istismar, flört şiddeti, doğum kontrolü ve kürtaj hakkı, şiddete uğradığınızda neler yapabilirsiniz, şiddet uygulayanı evden uzaklaştırabilirsiniz şeklinde alt başlıklarla kadınların ve çocukların maruz kaldığı şiddet sorunu detaylandırılmıştır.

Vakıf kadına yönelik şiddeti, kadının sistematik şekilde hem ev içerisinde hem de ev dışında cinsiyetinden dolayı maruz kaldığı davranışlar şeklinde ifade etmiştir. Kadına yönelik şiddetin kaynağını, toplum içerisinde var olan kadın ve erkek arasındaki eşitsizliklerin oluşturduğu aktarılmıştır. Vakıf, şiddetle mücadelede kadın dayanışmasını ön planda

tutmaktadır ve bu amaçla bünyesinde dayanışma merkezini oluşturmuştur. Dayanışma merkezi, kadınların her birini kendi özelinde değerlendirerek kadınların güçlendirilmesi ve ihtiyaç duydukları desteğe ulaşmaları için çalışmaktadır.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nın feminizmle ilişkisine ilişkin bulgular, vakfın kendini tanıttığı, yöntemleri hakkında bilgi verdiği ve yayınlarını aktardığı başlıklardan elde edilmiştir.

Vakıf, hakkında bilgi verirken öncelikle feministler tarafından oluşturulduğunu ve şiddetle mücadelede feminist yöntemlere bağlı şekilde çalıştığını aktarmıştır. Feminizmin temelini oluşturan kadın erkek eşitliğini destekler şekilde eşitsizlik barındıran uygulamalarla mücadelenin gerekliliğini vurgulamaktadır. Kadınların bir birey olarak kendi hayatlarına dair kararları kendilerinin almalarını desteklemekte ve bu anlamda kadınların güçlendirilmesini gerektiğini savunmaktadır.

Vakfın yayınlarında, feminizm, feminist dayanışma, feminist mücadele vurgulanmaktadır. Vakıf, feminist düşünce yapısının daha geniş alanlara yayılması için çalışmaktadır ve feminist dayanışmanın kadınlara umut olacağı düşüncesindedir.

2.7.1.3. Şiddet Önleme ve Rehabilitasyon Derneği-İMDAT

Şiddet Önleme ve Rehabilitasyon Derneği-İMDAT'ın internet sitesine giriş yapıldığında “Hakkımızda” başlığı altında yer alan “Biz Kimiz?” ve “Dernek Tüzüğü” alt başlıklarından derneğe ilişkin genel bilgilere ulaşılmıştır.

Dernek, İstanbul ilinde bulunmakta olup 2015 yılında şiddetin önemli bir sorun olduğu bilincine dayanarak şiddetle mücadele edilebileceği anlayışıyla kurulmuştur. Derneğin isminin sonunda yer “İMDAT” ifadesi, şiddetin içinde yer alan istismar, mağdur, dayak, aşağılama ve tecavüz kelimelerinin baş harflerinin birleştirilmesiyle, bir çağrı özelliği taşıyıcı nitelikte eklenmiştir.

İnternet sitesinde derneğin kuruluş amacını ve hedefini ayrı şekilde ifade ettiği misyonumuz ve vizyonumuz şeklinde bir başlık bulunmamaktadır. Ancak “Biz Kimiz?” ve “Dernek Tüzüğü” alt başlıklarından derneğin amaç ve hedeflerine ilişkin bulgular elde edilmiştir.

Derneğin kuruluş amacı, kadınlar ve çocuklar üzerinedir. Şiddetle mücadele, şiddete karşı koruma, şiddet mağduru kadınların, ihmal ve istismar mağduru çocukların iyileştirilmesi, toplumun farkındalık düzeyini yükseltme, şiddete ilişkin mevcut durumun belirlenmesi ve şiddete karşı yürütülen uygulamaları değerlendirmek derneğin amaçlarını oluşturmaktadır. Ayrıca dernek, şiddetin önüne geçmenin dışında şiddete maruz kalmış

kişilerin desteklenmesi, tedaviyle başlayan sürecin gerekli hukuki desteğin sağlanmasıyla birlikte yürütülmesini hedeflemektedir.

Tablo 2.3 Şiddet Önleme ve Rehabilitasyon Derneği-İMDAT

Genel Bilgiler	Dernek, İstanbul ilinde bulunmakta olup 2015 yılında şiddetle mücadele amacıyla kurulmuştur.
Odaklandığı Konular	• Kadına yönelik şiddet • Çocuk ihmal ve istismarı • Engelli bireylere yönelik şiddet • Yaşlı bireylerin istismarı • Siber zorbalık • Hayvan hakları
Faaliyet Alanları	• Kongreler • Projeler • Eğitimler
Şiddete Karşı Bakış Açısı	Kadına yönelik şiddet, kadının cinsiyetinden dolayı fiziksel, psikolojik ya da cinsel olarak zarar görmesi veya bu zarara yol açabilecek tehdide, zorlamaya maruz kalmasıdır.
Feminizmle İlişkisi	Derneğin şiddeti önlemeye yönelik çalışması ve “imdat” şeklinde ifade ettiği kadınların maruz kaldığı olumsuzlara vurgusu feminizmle ilişkilendirilebilir.

Şiddet Önleme ve Rehabilitasyon Derneği-İMDAT’ın odağına aldığı konulara ilişkin bulgular, “Raporlarımız” olarak ifade edilen başlık altında yer alan bilgilerden elde edilmiştir.

Derneğin odaklandığı konular, kadına yönelik şiddet, çocuk ihmal ve istismarı, engelli bireylere yönelik şiddet, yaşlı bireylerin istismarı, internet ortamında maruz kalınan zorbalık, hayvan hakları şeklindedir.

Şiddet Önleme ve Rehabilitasyon Derneği-İMDAT’ın faaliyetlerine ilişkin bulgular, “Faaliyetlerimiz” başlığı altında yer alan alt başlıklardan elde edilmiştir.

Dernek bünyesinde, kongreler, projeler ve eğitimlerin dâhil olduğu faaliyetler yürütülmektedir. Kongreler ulusal ve uluslararası nitelikte olup, şiddeti anlamak temeline dayalı olarak mağdur saldırgan ilişkisi, saldırgan, pedofili, gündelik yaşamda şiddet,

viktimoloji (mağduru inceleyen bilim dalı) alanlarına ilişkin düzenlenmiştir. Dernek bünyesinde geliştirilmiş projeler, “Zoraki Evliliklere Sıfır Tolerans” ve “Risk Altındaki Çocuklara Destek” şeklindedir. Derneğin gerçekleştirmiş olduğu ya da katkı sunduğu eğitimler, faaliyetler başlığı içerisinde yer almaktadır. Dernek, farkındalık oluşturmak, bilgilendirme sağlamak adına kadın ve çocuk alanında şiddet, istismar, sahip olunan haklara ilişkin birçok eğitim faaliyetine katkı sağlamıştır.

Şiddet Önleme ve Rehabilitasyon Derneği-İMDAT’ın şiddete karşı bakış açısına ilişkin bulgular, internet sitesinde yer alan “Kütüphane” başlığı içerisindeki “Kadına Şiddet” olarak ayrı şekilde aktarılmış olan kısımdan elde edilmiştir.

Dernek kadına yönelik şiddeti, kamusal/özel alanda fiziksel, psikolojik ya da cinsel şekilde kadının cinsiyetinden dolayı zarar görmesi veya zarara uğrama ihtimalini ortaya çıkarıcı davranışa, tehdide, zorlamaya ve özgürlüğünden alıkoymaya maruz kalması şeklinde ifade etmektedir.

Derneğin internet sitesi içerisinde şiddetle mücadeleyle yönelik ayrı bir başlık bulunmaktadır. Ancak kadına yönelik şiddetin tanımlanmasının devamında dernek amaçlarını ifade ederken, şiddetin önüne geçmeyi hedeflediğini ve şiddete maruz kalmış kişilere rehabilite edici yardımlarda bulunmayı amaçladığını aktarmaktadır. Ayrıca dernek, şiddetin önüne geçebilmek adına evlilik öncesinde ve sonrasında kişilere gerekli eğitimlerin ve gerekli psikolojik desteğin verilerek “evlilik ehliyeti” şeklinde ifade edilebilecek bir uygulamanın gerekliliğini savunmaktadır.

Şiddet Önleme ve Rehabilitasyon Derneği-İMDAT’ın internet sitesinde feminizmle ilişkisine dair bulguların elde edilebileceği ayrı bir başlık bulunmamaktadır. Derneğin kuruluşuna dair bilgileri aktardığı kısım içinde de feminizm ifadesine rastlanmamaktadır. Ancak derneğin şiddetle mücadele etmesi, derneğin ismi içerisinde istismar, mağdur, dayak, aşağılanma ve tecavüz olarak ifade edilen kadınların cinsiyetlerinden dolayı maruz kaldıkları olumsuzlara vurgu yapması derneği feminizmle ilişkilendirir niteliktedir.

2.7.1.4. Kamer Vakfı (Kadın Merkezi Vakfı)

Kamer Vakfı’nın internet sitesine giriş yapıldığında “Hakkımızda” başlığı altında yer alan bilgilerden vakfa ilişkin genel bilgilere ulaşılmıştır.

Kamer Vakfı, şiddete ve toplumun kadınlara dayatmış olduğu rollere ilişkin farkındalık geliştirerek mevcut durumda değişiklik yaratmak amacıyla özellikle Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu bölgelerini kapsayacak şekilde 1997 yılında kurulmuş merkezi Diyarbakır’da bulunan ancak 23 şehirde örgütlü olan bir vakıftır.

İnternet sitesi içerisinde vakfın kuruluş amacı ve hedefine ilişkin bulgular “Hakkımızda” başlığı içerisinde yer alan “vizyon ve misyon” bölümlerinden elde edilmiştir.

Vakfın kuruluş amacı, şiddetle mücadele etmek, toplumsal cinsiyet anlayışının ortaya çıkardığı kadınları ve çocukları olumsuz etkileyen özellikteki geleneksel uygulamaları belirleyerek bu uygulamalarda değişikliğe gidilmesini sağlamaktır. Vakfın hedefi ise kadın erkek eşitliğinin gerçekleştiği, insan haklarına saygılı, barışı destekleyen ve aynı zamanda doğanın öneminin farkında olan bir toplum oluşturmaktır.

Tablo 2.4 Kamer Vakfı (Kadın Merkezi Vakfı)

Genel Bilgiler	Kamer Vakfı, şiddetle mücadele etmek ve kadınları olumsuz etkileyen geleneksel uygulamalarda değişiklik yaratmak amacıyla Diyarbakır’da 1997 yılında kurulmuştur.
Odaklandığı Konular	• Kadına yönelik şiddet • Töre cinayetleri • Toplumsal cinsiyet ve ayrımcılık • Sığınmacı çocuk ve kadınlar
Faaliyet Alanları	• Farkındalık oluşturma çalışmaları • Acil desteğin sunulması • Kadın girişimciliğini geliştirme • Çocukluk dönemine ilişkin eğitici faaliyetler • Sığınmacı çocuk ve kadınlara destek faaliyetleri
Şiddete Karşı Bakış Açısı	Kadına yönelik şiddet, cinsiyete dayalı şekilde gerçekleşen, fiziksel, cinsel veya psikolojik şekilde kadına zarar veren, kadının özgürlüğünü sınırlandıran eylem ve söylemlerdir.
Feminizmle İlişkisi	Vakıf, eşitliğin sağlanması için çalışmakta, şiddete ve ayrımcılığa karşıdır, kadınların sahip olduğu haklar adına mücadele etmektedir, kişisel olan politiktir anlayışını benimsemektedir.

Kamer Vakfı’nın odağına aldığı konulara ilişkin bulgular, “Kamer Yayınları” başlığının incelenmesiyle elde edilmiştir.

Vakfın odaklandığı konular, kadına yönelik şiddet, töre cinayetleri, toplumsal cinsiyet ve ayrımcılık, sığınmacı çocuk ve kadınlar şeklinde sıralanabilir.

Kamer Vakfı'nın faaliyetlerine ilişkin bulgular, "Hakkımızda" başlığında yer alan Kamer Vakfı Broşürü'nün incelenmesiyle elde edilmiştir.

Vakıf bünyesinde, farkındalık oluşturma faaliyetleri, desteğin acil şekilde ulaştırılmasına yönelik uygulamalar, kadın girişimciliğine dair faaliyetler, çocukluk döneminin ilk aşamalarına dair eğitici faaliyetler ve sığınmacı konumunda olan çocuk ve kadınlara gerekli desteğin ulaştırılmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

Vakfın faaliyetleri arasında yer alan farkındalık oluşturmaya yönelik çalışmalar, kültürün ortaya çıkarmış olduğu gelenekselliğin kadın ve erkek üzerindeki yansımalarına ilişkin farkındalık kazandırma, üzerinde düşünülmesini sağlama ve değişimin gerekli olduğu durumlarda buna yönelik çalışmalar yapmayı kapsamaktadır.

Vakfın acil destek uygulamaları, şiddetten kurtulmak isteyen kadınlara, ihtiyaç duydukları hukuki ya da psikolojik desteğe acil yanıt vermeyi içermektedir. Aynı şekilde namus kavramının kullanılarak canına kastedilen kadınların korunması ve kadınlara gerekli desteğin sağlanması, töre cinayetleri sorununa dair farkındalık yaratılması için çalışılmaktadır.

Vakıf, girişimcilikte kadının payını desteklemeye yönelik çalışmalar yürütmektedir. Bu kapsamda, toplumun kendisine atfetmiş olduğu konumu fark ederek bunu değiştirmek isteyen kadınlara, çalışma hayatının içinde yer almalarına destek olarak güçlenmelerine yardımcı olmaktadır.

Vakıf, çocukluk dönemi ilk aşamalarına ilişkin gerçekleştirdiği eğitici faaliyetlerle cinsiyet ayrımcılığının ve şiddetin olmadığı, uygulamaya dayalı öğrenmeyi benimseyen bir eğitim yöntemi için çalışmalar yürütmektedir.

Vakıf, sığınmacı konumunda olan çocuk ve kadınlara yönelik sağladığı destek faaliyetlerinde, çocuk ve kadınların mevcut hak ve olanaklardan eşit şekilde yararlanabilmeleri için çalışmaktadır.

Kamer Vakfı'nın şiddete karşı bakış açısına ilişkin bulgular, internet sitesinde yer alan "Broşürlerimiz" adlı başlık altında yer alan kaynakların incelenmesiyle elde edilmiştir.

Vakıf kadına yönelik şiddeti, cinsiyete dayalı bir davranış olarak nitelendirmektedir. Vakıf, kadınların kamusal/özel alanda, fiziksel, psikolojik veya cinsel olarak zarar görmesine neden olan ya da zarar görme ihtimalini ortaya çıkaran, özgürlüğünün önünde engel oluşturan eylem ve söylemlerin kadına yönelik şiddet olduğunu ve şiddetin toplumsal nitelikte bir sorun olduğu için birliktelikle şiddete karşı mücadele edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Vakıf şiddete karşı yürüttüğü çalışmalarında, öncelikle mevcut duruma ilişkin farkındalık

kazanarak, değerlendirerek hareket etmekte devamında ise değişimi yaratmak için uğraş vermektedir.

Kamer Vakfı'nın feminizmle ilişkisine ilişkin bulgular, vakfın kendini tanıttığı "Hakkımızda" başlığı altında yer alan bilgilendirmelerin incelenmesiyle elde edilmiştir.

Vakfın vizyonunu ifade ederken kadın ve erkek eşitliğinin gerçekleştiği bir toplum ifadesinde bulunması, misyonunu aktarırken toplumsal cinsiyet rollerinin kadının üzerinde oluşturmuş olduğu baskıyı değiştirmeye yönelik mücadele etmesi, ilkeleri hakkında bilgilendirme yaparken kadınların özgürce düşünmesini ve davranışlarını yine aynı şekilde ortaya koyabilmesinin sağlanmasını istemesi, eşitliğe vurgu yapması, kişilerin sahip olduğu özellikler nedeniyle dışlanmadığı ve ayrımcılığa uğramadığı bir toplum istemesi, şiddeti kabul etmemesi, "kol kırılır yen içinde kalır" söylemi yerine "kişisel olan politiktir" anlayışını benimsemesi ve insan haklarının kadınlarında hakkı olduğu anlayışına sahip olması vakfın feminizmle ilişkisini ortaya koymaktadır.

2.7.2. Araştırmaya Katılan Sivil Toplum Kuruluşlarının Feminist Sosyal Hizmet Bağlamında Değerlendirilmesi

Tablo 2.5 Sosyo-demografik Özellikleri ve Örgütsel Pozisyonları

Görüşmeci	Cinsiyet	Yaş	Medeni Hal	Eğitim Durumu	Sivil Toplum Kuruluşu	Örgütsel Pozisyon	Örgütte Yer Alma Süresi
A	Kadın	27	Bekâr	Lisans	Kadın Dayanışma Vakfı	Çalışan (Sosyal Çalışmacı)	3
B	Kadın	58	Evli	Yüksek Lisans	Mor Çatı	Gönüllü	10
C	Kadın	38	Evli	Yüksek Lisans	İmdat	Üye	4
D1	Kadın	32	Evli	Yüksek Lisans	Kamer	Çalışan (Proje Birimi)	3,5
D2*	Kadın	28	Evli	Lisans	Kamer	Çalışan (Sosyal Çalışmacı)	2

* Araştırmanın hazırlanma sürecinde izinlerin alınmış olmasına rağmen Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV) ile planlanan görüşmeye ilişkin taleplere vakıf tarafından cevap verilmediğinden dolayı vakıf araştırmaya dâhil edilememiştir. Bu açığın kapanması adına

Kamer Vakfı bünyesinde görev alan iki kişiyle görüşme gerçekleştirilerek beş farklı kişinin bakış açısına ulaşılmaya çalışılmıştır.

Tablo 2.6’da görüldüğü üzere görüşmecilerin hepsi kadındır ve yaş aralığı 27 ile 58 yaş arasında değişiklik göstermektedir. En genç görüşmeci 27 yaşında iken yaşı en büyük görüşmeci 58 yaşındadır. Görüşmecilerin medeni hali, en genç görüşmeci hariç evli şeklindedir. Görüşmecilerin eğitim durumu değerlendirildiğinde hepsinin 4 yıllık üniversite mezunu olduğu ve 5 görüşmeciden 3’ünün yüksek lisans eğitimini tamamlayarak yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılım göstermeye Kamer Vakfı’ndan 2 kişi gönüllü olurken, diğer sivil toplum kuruluşlarından 1’er kişi gönüllü olmuştur. Görüşmecilerin örgütsel pozisyonları incelendiğinde 1’gönüllü, 1’i üye ve 3’ü çalışan olarak kuruluşlarda yer almaktadır. Görüşmecilerin sivil toplum kuruluşlarında yer alma süreleri değerlendirildiğinde en az 2 yıl en çok ise 10 yıl olmak üzere, bu aralıkta değişiklik göstermektedir.

Görüşme süresince, görüşmecilerin kadın sorunlarına, kadına yönelik şiddete, kadına yönelik şiddetin kaynağına, feminizme, feminist sosyal hizmete ve şiddete yönelik devletin gerçekleştirdiği uygulamalara ilişkin bakış açıları öğrenilmeye çalışılmıştır.

Yapılan görüşmelerde katılımcılar A, B, C, D1 ve D2 şeklinde kodlanmış olup, birinci sırada hangi kuruluştaki görev alan katılımcı olduğu, ikinci sırada yaşı, üçüncü sırada ise örgütte yer alma süresi görünmektedir.

2.7.2.1.Kadın Sorunlarına İlişkin Bakış Açısı

Kadın Dayanışma Vakfı bünyesinde yer alan katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmede kadın sorunlarına ilişkin bakış açısı; kadın sorunları erkek egemen anlayışla ilişkilendirilmektedir ve var olan otoritenin sarsılmaması için erkekler şiddeti kullanmaktadır.

“Biz çok temelinde şunu söylüyoruz, şiddet aslında patriarkal, ataerkil dediğimiz bu erkek egemen sistemin bir şekilde sürdürülmesini, yeniden üretilmesini sağlayan bir araç olarak, kadınlar üzerinde kullanılan bir baskı mekanizması. Çünkü mesela 1993 yılından beri aralıksız danışma merkezi aracılığıyla başvurular alıyoruz, başvuran kadınlara ücretsiz destekler sağlamaya çalışıyoruz. Burada kadınların aktarımlarından hep şunu görüyoruz, kadınlar ne zaman kendi hayatları adına karar almak isteseler, evle ilgili alınan bir karara ortak olmak, fikirlerini söylemek ya da ayrılmak isteseler hep bu anlarda şiddete maruz kalıyorlar. O yüzden hep şey diyoruz... Kadınların üzerindeki beden, özellikle cinsellik üzerindeki erkek egemen iktidarın bir aracı olarak görüyoruz erkek şiddetini, sistematik bir şiddet olduğunu düşünüyoruz.” (A, 27, 3)

Görüldüğü üzere katılımcı kadın sorunlarını en temelde, kadınların yaşamakta olduğu toplumda mevcut olan ataerkil düzenin ortaya çıkardığı anlayışla ilişkilendirmektedir. Erkek egemen anlayışın oluşturduğu baskı, kadınların kendi kararlarını alabilmelerinin, kendi

bedenleriyle alakalı söz sahibi olabilmelerinin önünde bir engel niteliğindedir ve kadınlar bu engele karşı çıktığında erkekler otoritelerinin sarsılmasının önüne geçmek adına şiddeti bir araç olarak kullanmaktadır. Bu noktada ataerkil toplum düzenini, bunun yaratmış olduğu kadının karar alma özgürlüğünün önündeki engeli ve şiddeti kadın sorunları olarak ifade edebiliriz.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı bünyesinde yer alan katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmede kadın sorunlarına ilişkin bakış açısı; kadın sorunları erkek egemen düzenin ortaya çıkardığı cinsiyet eşitsizliğiyle ilişkilidir.

“Mor Çatı, feministler tarafından kuruldu, cinsiyet ayrımcılığına karşı mücadele etmek amacıyla cinsiyet ayrımcılığının şiddeti doğurduğunu düşündüğü için ve bütün kadınlar için aslında oluşturulan baskı, ezilme biçimleri, ayrımcılığı kendisinin merkezine aldı. Aslında kadın sorunları dediğimiz şeye baktığımızda bunun tamamen sistemsel bir sorun olduğu kadınlardan kaynaklı değil, sistemin kendisinin patriarkal sistemin kendisinin doğduğumuz andan itibaren, içine doğduğumuz o yapının kendisinden kaynaklandığını düşünüyoruz ve buna bu sorunu bütünlükle görüp bunun üzerinde mücadele ediyoruz, değişim fark yaratmaya çalışıyoruz.” (B, 58, 10)

Görüldüğü üzere katılımcı kadın sorunlarını, ataerkil sistemle ilişkilendirmektedir. Yaşanan kadın sorunlarının kadınların sebep olduğu gibi bir anlayışın kabul edilemeyeceğini, toplumda var olan erkek egemen düzenin ve toplumsal cinsiyet anlayışının ortaya çıkarmış olduğu kadın erkek eşitsizliğinin kadına yönelik şiddeti, baskıyı ve ayrımcı tutumu ortaya çıkardığı ifade edilebilir. Burada net olarak ifade edilen kadın sorunlarının toplumda mevcut olan patriarkal düzenle bağlantılı olduğudur.

Şiddet Önleme ve Rehabilitasyon Derneği-İMDAT bünyesinde yer alan katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmede kadın sorunlarına ilişkin bakış açısı; kadın sorunları, toplumsal bir sorun olarak ifade edilmektedir ve bu bakış açısının sebebi, kadının mevcut konumunun toplumun temeli olarak karşılık bulmasıdır. Bu yüzden temelde yaşanan bir sorun halkın bütününe etkileyecek niteliktedir.

“Biz imdat olarak kadına yönelik sorunların halk sağlığı, toplum sağlığı sorunu olduğunu düşünüyoruz. Çünkü kadın hem toplum içindeki rolleri hem de topluma kazandırdığı birey anlamında çok önemli ve temel bir birey. Dolayısıyla sorunlarında toplum sorunlarını yansıttığını düşünüyoruz. O nedenle daha çok kadın ve çocuğa yönelik, kadın ve çocuk mağdurlara yönelik çalışmalar yapıyoruz ve İmdat olarak, kadına yönelik sorunlarda ilerleme kaydederek aslında şiddet anlamında da Türkiye’de olumlu anlamda ilerleme kaydedileceğini düşünüyoruz.” (C, 38, 4)

Görüldüğü üzere katılımcı kadın sorunlarını, toplum ve halkla bağdaştırmaktadır. Kadının sahip olduğu roller ve bu rollerden biri olan annelik ile bir çocuğun topluma kazandırılmasında oynadığı rol, kadının toplumda çok önemli bir yer edinmesini sağladığı aktarılmıştır. Kadın ve çocuğun, toplumun ilerleyişindeki öneminin farkında olan dernek bu

iki alanda ayrıca mücadelelerini yürüterek sorunların toplumsal nitelikte olmasının önüne geçmeye çalışmaktadır.

Kamer Vakfı bünyesinde yer alan katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmede kadın sorunlarına ilişkin bakış açısı; kadın sorunları sadece şiddet sorunuyla sınırlı değildir ve şiddete maruz kalmış bir kadının şiddet sorunu dışında bu durumun getirdiği süreç içerisinde de birçok sorunla karşılaşabilmektedir.

“Kamer olarak bizim mücadelemizin temelinde toplumsal cinsiyet, şiddet, şiddetin önlenmesi, ayrımcılığın ortadan kaldırılması, eşitsizliğin oradan kaldırılması var. Biz çalışmaları yürütürken aynı zamanda çok yönlü düşünüyoruz, sadece kadına yönelik şiddetle mücadele edelim, kendi sahamızda çalışalım değil aslında. Çalışmaları yürütürken temel sorunlar nelerdir? Kadınlar şiddet yaşadığında ya da yaşarken nerelere gidiyor, nerelere başvuruyor, bununla ilgili kamu kurumlarında ne gibi sorunlarla karşılaşılıyor? Yani çalışmaları tüm alanlarda yürütmeye çalışıyoruz.” (D2, 28, 2)

Görüldüğü üzere katılımcı kadın sorunlarını, sadece şiddet olarak değil toplumsal cinsiyet, ayrımcılık ve kadın erkek eşitsizliği olarak çok yönlü şekilde değerlendirmektedir. Vakıf olarak çalışmalarının da bu bakış açısıyla, bulundukları bölgenin dışını da kapsayıcı şekilde eşitsizliğin, ayrımcılığın ve şiddetin ortadan kaldırılmasına yönelik olduğunu ayrıca deneyimlerden yola çıkarak kadınların süreç içerisinde yaşadıkları olumsuzlara da dikkat çektikleri ve önem verdikleri sonucuna ulaşabiliriz.

2.7.2.2.Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Bakış Açısı

Kadın Dayanışma Vakfı bünyesinde yer alan katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmede kadına yönelik şiddete ilişkin bakış açısı, şiddetin ataerkil düzenle ilişkili olduğu yönündedir.

“Kadına yönelik şiddeti, erkek egemen sistemle bağlantılı şekilde onun bir aracı olduğunu düşünüyoruz. Çünkü kadına yönelik şiddet, çok küçük yaşlarda ailemizden itibaren maruz kaldığımız, partnerlerimizden, arkadaşlarımızdan... Bir şekilde bu erkek şiddetine maruz kalmışsınız ya da gelecekte karşımıza çıkacaktır, en basitinden yolda belki tacize uğrarız yani o şiddetin aslında hepimiz mağduruz. Erkek egemenlik ortadan kalkmadığı sürece bir şekilde şiddetin de maalesef devam edeceğini görebiliyoruz. Biz buraya gelen kadınlara danışma merkezinde, ana ilkelerimizden bir tanesi feminist ilkelerle şiddete maruz kalan kadınlarla bir dayanışma kurmayı amaçlıyoruz. Ama burada önemli olan şeylerden biri kadınlar yaşadıkları şiddetle ilgili kendilerini suçlayabiliyor, şiddeti anlamlandırmakta zorlanabiliyor. Biz birlikte bu şiddetin aslında nasıl sistematik bir şiddet olduğunu, nasıl ev içinde emeklerine el konulduğunu, nasıl cinsellikle ilgili bir kararı erkeklerin verdiğini vs. anlıyoruz. Aslında biz her görüşmede kadınlarla, onların bize aktarımlarından öğrendiklerimizi de paylaşmış oluyoruz ve bu şekilde bir dayanışma ilişkisi kurmaya çalışıyoruz. Gerçekten kadınların şiddetle mücadelesi de dinlediğiniz zaman insanı çok güçlendiren bir şey. Bazen kadınlar sadece şiddet mağduru olarak yaftalanıyor, sürekli mağdur olarak kabul ediliyor. Hâlbuki öyle değil, kadınlar akla hayale gelmeyecek şekillerde bu şiddet karşısında devasa bir mücadele göstermiş bulunuyorlar ve giderek kadınlar kendi hayatları hakkında kendileri karar vermek istiyorlar.” (A,27,3)

Görüldüğü üzere katılımcı kadına yönelik şiddeti, ataerkil düzenle bağlantılı ve erkeklerin bu düzeni korumaya yönelik kullandığı bir araç olarak ifade etmektedir. Kadına yönelik şiddet hayatımızın her döneminde maruz kalabileceğimiz bir sorundur ve mevcut erkek egemen düzende değişiklik yaşanmadığı sürece bu sorun varlığını korumaya devam edecek denilebilir. Kadınlar maruz kaldıkları şiddeti kendilerine mâl edebilmektedir, Kadın Dayanışma Vakfı bu noktada farkındalık kazandırmak amacıyla hareket etmekte ve karşılıklı paylaşımlarla dayanışma ilişkisini kurarak mücadelesini yürütmektedir. Şiddete maruz kalmış kadınlar kimi zaman şiddet mağduru olarak damgalanmakta ve bu algı, kadını güçsüz olarak nitelendirebilmektedir. Ancak kadınların şiddetle mücadelesi, kendi hayatlarında karar verici olma istekleri büyük bir güç barındırıyor. Özetle Kadın Dayanışma Vakfı, kadına yönelik şiddeti sistemin bir bağlantısı olarak ve otoriteyi korumaya yönelik bir araç olarak nitelendirmekte ve dayanışma yoluyla mücadelesini yürütmektedir.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı bünyesinde yer alan katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmede kadına yönelik şiddete ilişkin bakış açısı; kadın yönelik şiddeti ortaya çıkaranın var olan ataerkil düzen olduğu yönündedir.

“Çorum’daki bir yargıç kadının sırtından sopasını karnından sıpasını eksik etmeyeceksin kararını boşanma davasında hamile ve dayak yemiş bir kadının boşanma davasını reddetmek için kullandı. Bu ne demek? Yazılı yasalara bakmadan gerekçelendirmek için topluma dönüp, toplumdaki örf ve adetlere, kanunlara bakan yani yazılı olmayan kanunlara bakan bir yargıç vardı karşımızda ve bunu gerekçe olarak kullanıyordu. Bu da bize şunu gösterdi, toplum aslında erkek sistem, patriarkal bir sistem ve kadının üzerindeki şiddeti üretiyor, yaratıyor ve alkışlıyor. Buna karşı mücadele etmek gerekiyor. Dolayısıyla kadınların yaşadığı şiddet, kadınların kendi kişiliğinden olmadığı, bunun sistemsal bir nedenden ortaya çıktığının farkına varıp böyle adlandırdık. Tarif ettiğimiz kadına yönelik şiddet, toplumun şiddeti normalleştirilmesi ve kadını baskılamak, kadının özgürlüğünü elinden almak, kontrol edebilmek için kullandığı bir araç. Bu cinsiyet ayrımcılığını da sağlıyor. Psikolojik şiddet ya da fiziki şiddeti uyguladığınızda aslında burada erkeğe sağlanan ayrımcılıkla, ayrıcalıkla erkek bunu çok rahatlıkla yapabileceğini düşünüyor, hissediyor, öğreniyor, görüyor ve uyguluyor, kadını kendi istediği hayat biçimi içerisinde tutmak için. Şiddeti tamamen erkek sisteminin cinsiyet ayrımcılığını sağlayan bir aracı olarak ifade ediyoruz.” (B,58,10)

Görüldüğü üzere katılımcı kadına yönelik şiddeti, toplumda yazılı olmayan kurallar niteliği taşıyan örf ve adetlerin ortaya çıkardığı erkek egemen düzenle ilişkilendirmektedir. Bu düzen içinde barındırdığı baskı, kontrol gücü, ayrımcılık ile kadınların kendilerini gerçekleştirmelerinin önünde bir engel konumdadır ve şiddet bu engelin devamını sağlayan bir araçtır. Kadın erkek eşitsizliğini oluşturan bu düzende, erkekler kendilerini kadınlarını baskılayacak, onlara şiddet uygulayacak bir ayrıcalıkta kabul etmektedir.

Şiddet Önleme ve Rehabilitasyon Derneği-İMDAT bünyesinde yer alan katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmede kadına yönelik şiddete ilişkin bakış açısı; kadına yönelik şiddet, kadınların cinsiyetlerinden dolayı maruz kaldıkları bir sorun olarak ifade edilmiştir.

“Biz kadının kadın olmasından kaynaklı gördüğü her türlü şiddet, kadına yönelik şiddettir diyoruz ve bu konuda bizim misyonumuz, vizyonumuz bir konunun ne olduğunu bilmezsek ve o konunun sorun olduğunu algılamazsak bu konuda ilerleme kaydedemeyiz şeklinde ilerliyor. Bu sebeptendir ki biz daha çok sivil toplumcu bir dernek olarak kadınlara yönelik olarak genelde eğitimler, bilgilendirme seminerleri, kongreler, mağdur grupları güçlendirme çalışmaları gibi çalışmalar yürütüyoruz.” (C, 38, 4)

Görüldüğü üzere katılımcı kadına yönelik şiddeti, kadınların cinsiyetlerinden dolayı yaşadıkları bir sorun şeklinde aktarmaktadır. Derneğin kadına yönelik şiddetle mücadelesi farkındalık oluşturmak üzerine şekillenmiştir. Çalışmalar içerisinde gerçekleştirilen bilgilendirici eğitimler ve kongrelerle kadına yönelik şiddet sorununun sorun olarak kabul edilmesi başlangıç amaç kabul edilerek bilinç yükseltici çalışmalar gerçekleştirilmekte ve bu yöntemle şiddetle mücadelede gelişme kaydedileceği düşünülmektedir.

Kamer Vakfı bünyesinde yer alan katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmede kadına yönelik şiddete ilişkin bakış açısı; kadına yönelik şiddet ulusal bir sorun olarak ifade edilmekte ve şiddetin birçok türü olduğu vurgulanmaktadır. Kamer Vakfı bulunduğu konum itibarıyla da değerlendirmeler yaparak kadına yönelik şiddeti ele alan bir sivil toplum kuruluşudur ve yürüttüğü mücadeleleri bir insani yardım olarak tanımlamaktadır.

“Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu sahasında 97’den beri çalışmayı yürüten Kamer Vakfı başlarken Türkiye gündeminde çok sarsıcı olan namus cinayetleri üzerine bir çalışma içindeydi ve bu çalışmaya da bölgede yapılan araştırmalar sonucu başlamıştı. Çünkü kadınlar şiddeti normalleştiriyordu, ev içi şiddet çok normaldi ve sahada “kol kırılır yen içinde kalır” anlayışı mevcuttu. Kamer Vakfı bu saha araştırmasından sonra namus cinayetleri, töre cinayetleri üzerine ilk projelerini gerçekleştirdi. Kadına yönelik şiddete bakış açısı da biraz buradan şekillendi. Kadına yönelik her türlü şiddete karşı çalışmalar üretiyor, projeler geliştirmeye çalışıyoruz. Çünkü biliyoruz, bölgelere göre şiddet farklılık gösterse de şiddetin kendisi aynı kalıyor ve türleri çok yönlü olarak yine kadın tarafından yaşanıyor. Bizim çalışmalarımız aslında çok yönlü ve şiddete karşı bütün yapılan çalışmaların temelinde insani yardım çalışmaları var.” (D1, 32, 3,5)

“Kadına yönelik şiddete karşı bakış açımız, yaşadığımız şiddetin var olduğu, tüm insanların aslında şiddet yaşadığı ve bu şiddetin sadece bölgesel bir sorun olmadığı yönündedir. Asıl amacımız, dünyanın her yerinde yaşanan bir sorun olduğunu kadınlara bunu fark ettirmek. Biz şiddetin sadece fiziksel şiddet olmadığını ve cinsel, psikolojik, sözel şiddetin de olduğunu, insan olarak haklarımızın olduğunu, kadın haklarının birer insan hakları olduğunu anlatmaya, fark ettirmeye çalışıyoruz. Bakış açımız, şiddet ulusal bir sorun ve kadınların bu noktada mücadele etmesini sağlamak, gidebileceği kurumlar olduğunu fark ettirmek, hangi yasal hakları var, nelerden yararlanabilir, nerelere başvurabilir bunları anlatmaya çalışıyoruz.” (D2, 28, 2)

Görüldüğü üzere katılımcılar kadına yönelik şiddeti öncelikle bölgesel nitelikten ziyade ulusal nitelikte bir sorun olduğunu vurgulamaktadır. Her kadının şiddete maruz kalma riskinin var olduğu ve şiddetin sadece fiziksel olmadığı bakış açısıyla hareket eden vakıf, kadınların da bu farkındalığı kazanması adına çalışmalar yapmakta, kadınların mevcut haklarına ilişkin farkındalıklarını yükseltmeye çalışmaktadır. Ayrıca vakıf bulundukları bölgenin özelliklerini de değerlendirerek çalışmalar yürütmekte, şiddetle mücadelelerini insani bir yardım olarak ifade etmektedir.

2.7.2.3.Kadına Yönelik Şiddetin Kaynağı

Kadın Dayanışma Vakfı bünyesinde yer alan katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmede kadına yönelik şiddetin kaynağına ilişkin bakış açısı; şiddetin kaynağı, kadın erkek arasındaki eşitsizliği ve iktidar ilişkisini oluşturan ataerkil düzenle bağlantılıdır.

“Çok küçük yaşlarda itibaren toplumsal cinsiyet eşitsizliği olduğunu görüyoruz ve bu yine ataerkil sistemle ilgili. Çok küçük yaşlardan itibaren kız çocukları olarak hep bir itaat etme, boyun eğme, aman uslu dur, sesini çıkarma, misafir gelince hizmet et diyerek yetiştiriliyoruz. Bunun karşılığında erkek çocukları ise daha özgür, aman sokakta oyna, oğlanlar mutfağa girmez diyerek, böyle kalıplaşmış kodlarla büyüyor. Tabi ki zaman içerisinde hayat değişiyor, alışkanlıklar, beklentiler değişiyor ama bir şekilde kadınların bedenleriyle ilgili bir koruma altına alma, onun adına karar verme, hep bunları görüyoruz. Kadın hayatına ilişkin karar verici olmak istediğinde, elinden o karar alınmak isteniyor ve bu tip durumlarda da şiddeti görüyoruz ya da mesela uzun süreli evlilikler içerisindeki erkek şiddetine her zaman sebepler bulunmaya çalışıyor. İşte erkek alkoliktir, işini kaybetmiştir, iş yerinde patronuna arkadaşına sinirlenmiştir gibi... Bir sürü gerekçeyle şiddet uygulan bir kişiye dönüşüyor ve bunun da başka gerekçelerini de buluyor. Aslında şiddet iradeye dayalı bir davranış ve seçiliyor erkekler tarafından. Bu da bize iktidar ilişkisini çok net gösteriyor, erkek gücü yetene şiddeti uyguluyor.” (A, 27, 3)

Görüldüğü üzere katılımcı kadına yönelik şiddetin kaynağını, bir kişinin çocukluğundan itibaren geçerli olan yetiştiriliş tarzı ve ailenin bağlı olduğu toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkilendirmektedir. Kız çocuklarına ve erkek çocuklarına tanınan özgürlüğün eşit olmaması, ilerde erkeklerin kadınlar üzerinde kurduğu baskı ve iktidar ilişkisi olarak kendini göstermektedir. Bu baskı ve iktidarın korunması için erkek şiddeti kullanmaktadır. Erkeklerin sosyal hayatlarında yaşadıkları sıkıntıların cezasını yine kadınlar çekmekte ve kimi durumlarda toplum da yaşanan bu şiddeti meşrulaştırmak adına bu bahanelere sığınmaktadır. Ama bu noktada farkında olunması gereken şiddetin iradeye bağlı gerçekleştirilen bir eylem olduğudur.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı bünyesinde yer alan katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmede kadına yönelik şiddetin kaynağı, cinsiyet eşitsizliği ve bu eşitsizliğin devamına izin veren yapılar olarak ifade edilmiştir.

“Erkek şiddeti diyoruz, özneler erkek yani uygulayan erkek sonuçta, bunu eril düşüncenin yansıması olduğunu görüyoruz. Kaynağı da tabi ki kadın ve erkek eşitsizliğini normal gören, bunu besleyen, üreten yapılarıdır. Sosyalleşme sürecine baktığımızda o toplumun doğumdan okula kadar yani pembe kıyafeti giydirmekten tutun, kreşlerdeki evcilik oyunlarına, evimizdeki çocuk oyuncaklarının ayrışmasına kadar, bize biçilen hayat tarzı var, bizim biyolojilerimize bakarak ona göre bir tanımlama yapılmış. Buna bağlı olarak kaynakta, toplumsal yapıyı oluşturan bu sistem.” (B, 58, 10)

Görüldüğü üzere katılımcı kadına yönelik şiddetin kaynağını, kadın erkek eşitsizliği olarak ifade ettiğimiz cinsiyet eşitsizliğiyle ilişkilendirmektedir. Çocukluktan yetişkinliğe, hayatın her döneminde kadın ve erkek biyolojileri temelinde değerlendirilerek, kendilerine buna göre bir yaşam biçilmektedir. Bu durum eşitsizliği ve ayrımcılığa neden olmakta birlikte erkeklerin kadınlar üzerinde şiddet yoluyla söz sahibi olabilmesinin yolunu açmaktadır ve toplumdaki mevcut düzende bunu desteklemektedir. Burada şiddetin kaynağı olarak ifade edebileceğimiz toplumun kendisi ve içinde barındırdığı düzendir.

Şiddet Önleme ve Rehabilitasyon Derneği-İMDAT bünyesinde yer alan katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmede kadına yönelik şiddetin kaynağına ilişkin bakış açısı; şiddetin kaynağı, toplumsal cinsiyet eşitsizliği olarak ifade edilmiştir.

“Kadına yönelik şiddet aslında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanıyor ve maalesef ataeril bir toplum yapısına sahip olduğumuz için bu da beraberinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini getiriyor. Dolayısıyla bu durum kadınların eğitimde daha az yer alan, daha az işgücüne katılan bireyler olmasına sebep veriyor ve o yönde de bir bakış açısı var. Bizim çalışmalarımızda da temel aldığımız konu bu, eşitsizliğin ortaya çıkardığı bu durumlara karşı toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için bilgilendirme ve farkındalık çalışmalarına daha çok ağırlık veriyoruz.” (C, 38, 4)

Görüldüğü üzere katılımcı kadına yönelik şiddetin kaynağını, toplumda var olan erkek egemen sistemin ortaya çıkarmış olduğu toplumdaki kadın erkek eşitsizliği şeklinde aktarmıştır. Bu eşitsizlik ve eşitsizliğin ortaya çıkardığı sonuçlarla mücadele için de bilinç yükseltici, bilgilendirici çalışmalara önem verildiği söylenebilir.

Kamer Vakfı bünyesinde yer alan katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmede kadına yönelik şiddetin kaynağına ilişkin bakış açısı; şiddetin kaynağının tek bir etken olamayacağı birçok etkenin kaynak olarak kendini gösterebileceği şeklindedir.

“Şiddetin kaynağı birçok etken, sadece tek bir şeyle sınırlanamayız. Kültür derim, kültürün içine gelenekleri, görenekleri koyarız. Ataeril sistem, yetiştirilme tarzı, aile içerisinde erkek ve kız çocuğu ayrımcılığının başlaması, dinin kullanılması, eğitim sistemi, okulda gördüğümüz eğitim, toplumsal hayatta gördüğümüz örnekler, birçok etkeni sayabilirim açıkçası. Şiddet tek bir olaydan ibaret değil, tek bir kaynaktan ibaret değil ve bazen bizde bunun içindeyiz. Kendimiz bile fark etmeden, farklı bir toplumsal çevreden etkilendiğimiz için, kendi ailemiz içinde yetiştirilme tarzımız ve yaşadıklarımızla bazı şeyleri normalleştirmemiz, bunlar bile aslında hepsi şiddetin kaynağı bence. Toplumsal roller, cinsiyet rolleri hepsi kadına yönelik şiddetin kaynağı.” (D2, 28, 2)

Görüldüğü üzere katılımcı kadına yönelik şiddetin kaynağının tek bir etkene indirgenemeyeceğini, kültürün, geleneklerin, toplumda mevcut olan erkek egemen sistemin, ailenin sahip olduğu özelliklerin, dinin, toplumda kabul gören anlayışların, toplumsal cinsiyet rollerinin şiddetin kaynağı olabileceğini ifade etmektedir. Bu noktada birçok kaynaktan beslenen şiddetin bu açılardan ele alınarak değerlendirilmesi ve bu değerlendirmelere yönelik mücadelelerin yürütülmesi gerektiğini söyleyebiliriz.

2.7.2.4.Sivil Toplum Kuruluşunun Feminizmle İlişkisi

Kadın Dayanışma Vakfı bünyesinde yer alan katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmede vakfın feminizmle ilişkisi; vakıf feminist temellere dayalı şekilde kurulduğu ve feminist ilkelere bağlı olarak uygulamalarını yürüttüğü ifade edilmiştir.

“Biz dayanışma merkezinde feminist ilkelerle hareket ediyoruz ve örgütlenme tarzımızda, vakfın kendi örgütlenme tarzı da feminist bir örgütlenme, yürüttüğümüz danışman merkezinden öğrendiğimiz, hazırladığımız raporlar da, yine diğer örgütlerle ilişkilerimiz de feminist ilkeleri gözetiyoruz. Danışma merkezindeki feminist ilkeler; kadının beyanını esas alıyoruz, kadınları dinlerken tarafımız çok belli, bu bir iktidar ilişkisi, erkek şiddeti de çok sistematik bir şekilde kadına yönelik bir baskı mekanizması bu ön kabulle kadın dinleniliyor. Kadınlarla aramızda hiyerarşik durmamaya özen gösteriyoruz. Yani bizler kurtarılmış, hiç şiddete uğramayacak kadınlar değiliz, bize başvuran kadınlara yardım etmiyoruz, onları kurtarmaya çalışmıyoruz. Biz aslında tam tersi onlarla dayanışma ilişkisi kurmaya çalışıyoruz. Çünkü aslında bizde onların deneyimlerinden çok şey öğreniyoruz, onlar da bizi çok güçlendiriyor ve bu farkındalıkla hareket etmeye çalışıyoruz. Onun dışında kadınların kararlarına asla müdahale etmiyoruz. Kadınların bizim onu yargılamadan, sorgulamadan iletişime geçeceğimizi bilmesi çok önemli. Vakıf olarak resmi bir yönetim kurulumuz var, ama bizim yönetim mekanizmamız yürütme dediğimiz bir grup ve burada vakıfta gönüllü olan herkes vakit ayırmak isterse karar mekanizması olarak yer alabiliyor, aramızda da eşitlik temelli ilişki kuruyoruz.” (A, 27, 3)

Görüldüğü üzere katılımcı vakfın feminizmle ilişkisini, öncelikle uygulamaların feminist ilkelere bağlı olarak yürütüldüğünü ve örgütlenme biçiminin feminizm temelli olduğunu ifade ederek aktarmıştır. Vakıf bünyesinde danışma merkezinde kadınlarla başvurularına yönelik iletişim kurulduğunda, kadının beyanını esastır anlayışı hâkimdir. Bu noktada kadın yargılanmadan ve sorgulamadan kendini rahatça ifade edebilme fırsatı bulabilmektedir. Toplumda dinlenilmeyen, kendini ifade etmesine fırsat verilmeyen, şiddetin suçlusu olarak görülen kadın, vakıf içerisinde özgürce kendini anlatma fırsatını bulabildiği şeklinde yorumlayabiliriz. Vakıf içerisinde hem gönüllülerle hem de vakfa başvuru yapan kadınlarla aralarında herhangi bir hiyerarşik ilişki söz konusu olmaması da yine feminizmle ilişkilendirilebilir niteliktedir ve eşitliğe vurgu yapmaktadır.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı bünyesinde yer alan katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmede vakfın feminizmle ilişkisi; vakfın feministler tarafından kurulduğu ve feminist yöntemlere bağlı şekilde yürütüldüğü ifade edilmiştir.

“Mor Çatı, feministler tarafından kuruldu. Kurulduğu andan itibaren feminist yöntemlerden sapmadan, nasıl yürüteceklerini konuşmuşlar. Vakıf olduğunuz zaman resmi bir hiyerarşi kurmak zorundasınız. Ancak şiddetin kaynaklarına döndüğümüzde şiddeti besleyen öğelere baktığımızda hiyerarşinin bu şiddeti besleyen öğelerden olduğunu ve iktidar ilişkisinin de kadına ne yaptığını gördüğümüz için iktidar ilişkisine karşı durmak öncelikle hedef alınmıştır. O yüzden yürütmesi her ne kadar vakıf olarak bir resmiyete sahip olsa da her hafta buluşup yan yana oturarak yatay bir şekilde bir başkanlık olmadan, kolektif olmanın içerisinde yer almış ve feminist bir mücadeleyle şiddete karşı durmayı hedeflemiş kadınlarla mor çatının kararları alınmıştır ve alınmaya da devam etmektedir. Bizde oylama yoktur, hepimiz konuşuruz politik olarak ikna olamıyorsak o konu devam eder, tartışmaya devam ederiz.” (B, 58, 10)

Görüldüğü üzere katılımcı vakfın feminizmle ilişkisini, öncelikle vakfın feminist yöntemlere bağlı şekilde, feministlerce kurulduğu şeklinde aktarmıştır. Şiddetin kaynağını oluşturan hiyerarşik ilişki vakıf içerisinde söz konusu değildir. Vakıf gerçekleştirdiği toplantılarda da gerek oturma düzeni gerekse karar alma biçimiyle hiyerarşinin olmadığını destekler nitelikte hareket etmektedir.

Şiddet Önleme ve Rehabilitasyon Derneği-İMDAT bünyesinde yer alan katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmede derneğin feminizmle ilişkisi; dernek kadının sahip olduğu cinsiyetten dolayı maruz kaldığı, kadın erkek eşitliğinin önünde engel konumda olan tutumların değişmesine yönelik çalışmalar yürütmektedir.

“Feminizm, kadına yönelik cinsiyetinden kaynaklı hiyerarşik baskının sona ermesi ve bu toplumsal cinsiyet tutumlarının aynı şekilde değişmesi için bir kavram. Bizde İmdat olarak bu toplumsal değişim, algının değişmesi için çalışıyoruz. Biz kadının bu toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı yaşadığı sorunları saha araştırmaları yaparak nesnelleştiriyoruz ve bir dayanağa oturtuyoruz. Dolayısıyla bu dayanağa oturttuğumuz zamanda daha önemli önerilerde bulunmuş oluyoruz. Feminist bakış açısı bizim toplumumuzda çok da doğru algılanmıyor, feminizm denildiğinde erkek düşmanlığı gibi düşünülüyor. Bir yandan da bunu yıkmak için çalışıyoruz. Açıkça böyle feminist bir topluluğuz diyemem ancak sonuç olarak kadının yüksek yararı için çalıştığımızı söyleyebilirim.” (C, 38, 4)

Görüldüğü üzere katılımcı derneğin feminizmle ilişkisini, öncelikle toplumsal cinsiyet rollerinin kadın üzerinde oluşturduğu baskıya yönelik çalışmalar yaptığını ifade ederek aktarmıştır. Dernek kendini feminist bir örgüt olarak tanımlamasa da kadının yararını birincil öncelik olarak belirlemesi ve toplumda var olan yanlış feminist algının doğru şekilde düzeltilmesine önem vermesi feminizmle ilişkilendirilebilir niteliktedir.

Kamer Vakfı bünyesinde yer alan katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmede vakfın feminizmle ilişkisi; vakıf, feminizm içerisinde yer alan erkek egemen sistem, şiddet, cinsiyet eşitsizliği kavramlarının farkında olarak, alanda buna yönelik çalışmalar yürütmektedir.

“Cinsiyet eşitliğinin sağlandığı, evrensel insan hakları ve barış normlarına, doğa dostu bir ekonomiye ulaşmış, şeffaf, ekonomi dostu bir toplum bizim en üst mottomuz, felsefemiz, kuruluş amacımız. Bizim yaşadığımız bölgedeki toplumda feminizm, feminist kavramlar çok itici ve antipatik bulunuyor. Çünkü bizim çalıştığımız profil henüz bu kavramlarla tanışmış kadınlardan oluşmuyor. Bu noktada Bell Hooks’un, feminizm herkes içindir, söylemini esas aldık ve Kamer de kendi feminizmi bu şekilde oluşturdu diyebilirim. Sahada yaptığımız tüm çalışmalarda kadına yönelik şiddeti, ataerkil anlayışı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin oluşturduğu sıkıntıların hepsini biz çalışmalara dâhil etmeye çalışıyoruz. Biz yaşadığı şiddeti fark eden kadınlar, deneyimlerimizi paylaşıyoruz, yaşadığımız şiddet karşısında nasıl mücadele edeceğimizi öğreniyoruz ve mücadele ederken daha çok dayanışıyoruz.” (D1, 32, 3,5)

Görüldüğü üzere katılımcı vakfın feminizmle ilişkisini, öncelikle “feminizm herkes içindir” söylemeni kendi bulundukları bölge koşullarını göz önüne alıp yorumlayarak şekillendirdikleri şeklinde ifade etmektedir. Vakfın kuruluş amacı içerisinde yer alan kadın erkek eşitliğinin sağlanması, insan haklarının ve barışın kendine yer bulması için çalışılması feminizmle ilişkilendirilebilir niteliktedir. Vakıf, kadınların mücadelelerini geliştirmelerine yardımcı olmakta ve bu mücadelede kadın dayanışmasını vurgulamaktadır.

2.7.2.5.Sivil Toplum Kuruluşunun Feminist Sosyal Hizmetle İlişkisi

Kadın Dayanışma Vakfı bünyesinde yer alan katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmede vakfın feminist sosyal hizmet ilişkisi; vakfın sosyal hizmet literatüründe yer alan güçlendirme yaklaşımını temel alarak uygulamalarını buna yönelik şekillendirmesi bu ilişkiyi ifade etmektedir.

“Vakıf, güçlendirme ekolüyle uygulamalarını gerçekleştirmektedir ve feminist hareketin sosyal hizmet alanına da destek sağladığını söyleyebiliriz. Burada temel olan, kadınları güçlendirmek, onların güçlü yönlerini ortaya çıkarmak ve daha önce yapabildiklerini, yaptıklarını göstermektir.” (A, 27, 3)

Görüldüğü üzere katılımcı vakfın feminist sosyal hizmetle ilişkisinde, öncelikle güçlendirme yaklaşımına vurgu yapmıştır. Sosyal hizmet alanı içerisinde yer alan güçlendirme yaklaşımında her bireyin bünyesinde bir gücün yer aldığı, güçlü yönlerinin olduğu ve kendi potansiyelinin farkında olarak değişimi gerçekleştirebileceği anlayışı yer almaktadır. Vakıfta bu anlayışla hareket ederek kadınların güçlü yönlerini görmelerini sağlamak, başarılarına odaklanarak şu andaki değişim için gerekli olan motivasyonu oluşturmalarına destek olmak ve güçlendirmek üzere çalışmalarını gerçekleştirmektedir. Bu da vakfın feminizmle arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı bünyesinde yer alan katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmede vakfın feminist sosyal hizmetle ilişkisi; vakıf, devletin kadına yönelik sosyal çalışma alanını şekillendirmesinde etkili olmuştur, olmaya devam etmektedir şeklinde ifade edilebilir.

“Medeni kanunu, ceza kanunu değiştirdik, İstanbul sözleşmesinin oluşmasını sağladık, 6284’ün gelmesini sağladık. Bütün bunlar kadınların başarısı oldu, kadın sığınakları kurultayı gibi. Bunları yapmaya başladığımız andan itibaren de devletin, belediyelerin sorumluluğunda olan o sosyal çalışma dediğimiz alanı etkiledik, farklılaştırdık. Kadına yönelik ayrımcılığı görmek ve bu eşitsizliği ortadan kaldırmak için sosyal çalışmayı yerine getirirken şiddet farkındalığının olması gerekiyor. Dolayısıyla Mor Çatı her zaman onu etkilemeyi, farklılaştırmayı bir hedef olarak kendisine koydu. Bunu 1997de öncülük ettiği kadın sığınakları kurultayları merkezinde devletin ve belediyelerin çalışan sosyal çalışmacalarını davet ederek kanıtlamış oldu ve ondan sonra hep kurultaylara çağırdık biz. Atölyeler düzenliyoruz, sosyal hizmetlerde görev almış alan kişilere yönelik sosyal çalışma atölyesi yapıyoruz.” (B, 58, 10)

Görüldüğü üzere katılımcı vakfın feminist sosyal hizmetle ilişkisini, öncelikle vakfın, devlet tarafından kadına yönelik gerçekleştirilmesi gereken sosyal çalışmalarının oluşmasına, şekillenmesine ve değişmesine yönelik sunduğu katkılarla olduğu aktarılmıştır. Vakıf bünyesinde ise gerçekleştirilen atölyeler ve kurultaylarda sosyal çalışmacılara yer verilmesi, davet edilmesi feminizm anlayışı ve sosyal hizmetin iç içe bir yapısının olduğunu kanıtlar nitelikte olduğunu söyleyebiliriz.

Şiddet Önleme ve Rehabilitasyon Derneği-İMDAT bünyesinde yer alan katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmede derneğin feminist sosyal hizmetle ilişkisi; dernek, kadının güçlendirilmesine yönelik çalışmalarını feminist sosyal hizmetle ilişkilendirmektedir.

“Feminist sosyal hizmet duygusal ve sosyal problemlerin üstesinden gelmek için kadının güçlendirilmesinden bahsediyor. Kadının güçlendirilmesi olarak bakarsak konuya, bilgi bizim için güçtür. Bu, kadını bilgilendirmek ve farkındalığını arttırmak anlamına geliyor. Çünkü kadınlar bazen şiddet mağduru olduklarının ya da insani hak olarak onlara hak ettiklerinden daha azını verildiğinin farkında değiller. Dolayısıyla kadının desteklenmesi özellikle bilgiyle ve farkındalıkla desteklenmesi çok önemli. Bu noktada kadının istihdamı, psikolojik ya da sosyal açılardan desteklenmesi için bize bir talep geldiği zaman bireysel anlamda biz bunu değerlendirmeye çalışıyoruz, imkânlarımız dâhilinde destek vermeye çalışıyoruz. Zoraki Evliliklere Sıfır Tolerans adlı bir projemiz vardı. Bu proje hem sorunun ortaya koyulması hem de kadınlar için sosyal bir destek ağı sağlamasıyla kadının güçlendirilmesine yönelik çok önemli bir çalışmaydı.” (C, 38, 4)

Görüldüğü üzere katılımcı derneğin feminist sosyal hizmetle ilişkisini, kadının güçlendirilmesine yönelik faaliyetleriyle ilişkilendirmektedir. Dernek kadının güçlendirilmesinin temelinde farkındalık oluşturma yer aldığını ifade etmektedir. Bu noktada kadınların yaşadıkları şiddet sorununun bir sorun olduğunu, sadece insan olmalarından kaynaklı birçok insani hakka sahip olduklarını fark etmelerini sağlayıcı aynı

zamanda kadını destekleyici çalışmalar yürütmesi kadının iyilik durumunu geliştirici ve kadını güçlendirici nitelikte olduğu için bu çalışmalar feminist sosyal hizmet içerisinde değerlendirilebilir.

Kamer Vakfı bünyesinde yer alan katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmede vakfın feminist sosyal hizmetle ilişkisi; vakıf, kadının yararına, kadının güçlendirilmesine yönelik çalışmalarını feminist sosyal hizmet içerisinde değerlendirmektedir.

“Vakıftaki bütün hizmetimiz, çalışmalarımız aslında sosyal hizmete giriyor. Ataerkil sistemin ortaya çıkardığı, kadını sadece anne olarak görmeye, doğurganlık özelliği, sorumlulukları olan bir canlı olarak kabulüne nasıl feminizm tamamen karşı çıkıyorsa sosyal hizmet olarak bizde karşı çıkıyoruz. Kadının toplumda güçlendirilmesi, ekonomik olarak özgürlüğünü kazanması, girdiği hiçbir alanda ayrımcılığa maruz kalmaması için verdiğimiz uğraşlar feminist sosyal hizmete giriyor.” (D2, 28, 2)

“Cinsiyet eşitsizliğinin yol açtığı her türlü eşitsizlikle mücadele ediyoruz ve kendimizi bu noktada feminist sosyal hizmet bağlamında değerlendirebiliriz. Sosyal hizmet içerisinde, cinsiyet ayrımcılığının yol açtığı duygusal ve sosyal problemlerde bireylere, toplumlara destek olmak üzere çalışıyoruz. Güçlü toplum, güçlü aile ve güçlü kadın demektir. Yine güçlü kadın da güçlü toplum ve güçlü aile demektir bizim için.” (D1, 32, 3,5)

Göröldüğü üzere katılımcılar vakfın feminist sosyal hizmetle ilişkisini, erkek egemen düzene karşı yürüttükleri mücadelelerinde, kadının cinsiyetinden çok daha fazlasını içerdiğini vurgulamalarında, kadının güçlenmesi, özgürleşmesi ve yüksek yararı için gerçekleştirilen çalışmaların mevcudiyetinde yer aldığını ifade etmektedir. Toplumun kadına atfettiği ikincil konumun ortaya çıkarmış olduğu problemlerin çözümüne yönelik destek çalışmaları da yine vakfı feminist sosyal hizmetle ilişkilendirmektedir.

2.7.2.6.Sivil Toplum Kuruluşunun Devlet Uygulamalarına Bakış Açısı

Kadın Dayanışma Vakfı bünyesinde yer alan katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmede vakfın devlet uygulamalarına bakış açısı; vakıf, devlet uygulamalarının yetersiz kaldığını, yanlış uygulama biçimlerin olduğunu, erkek egemen anlayışın devlet uygulamalarında da mevcut olduğunu aktarmakta, siyasal iktidarın kadın karşıtı ifadelerinin kadına yönelik şiddeti özendirdiğini ifade etmektedir.

“Aslında biz kadınların bize aktarımları üzerinden, bize yaptıkları başvurularda bu mekanizmaları da izlemiş oluyoruz. Kadınlar bize gelmeden önce birçok farklı yere başvuru yapmış oluyorlar ve o aşamada yaşadıkları sorunları da bize aktarmış oluyorlar. Bizde onların bize aktardıklarından bu mekanizmalara ilişkin bir izleme yapmış oluyoruz. Kadınların en çok sorun yaşadıkları kolluk personeliyle irtibatlarında oluyor. Yanlış bilgilendirme, başvurusundan vazgeçirme, evine göndermeye çalışma, erkeği destekleme gibi birçok şeyden bahsediyorlar. Adli süreçlerde de benzer durum söz konusu. Erkek egemen bakış açısıyla hareket edilebiliyor. ŞÖNİM’ler nerdeyse hiç yok, vaat ettiği hiçbir şeyi gerçekleştirmedi. Kadınlar başvurduklarında orda da yargılanıyor, sorgulanıyor. Bizim temel amacımız mekanizmanın daha iyi çalışması, onları harekete geçirmek yönünde. Devletin etkin bir

şekilde kadına yönelik şiddette sorumluluk almasını istiyoruz. Devletin kadına yönelik şiddetle ilgili bakış açısı giderek sertleşiyor, değil önlemeye yönelik sorumluluk almak tam tersine yıllar içerisinde teşvik eden bir hale geldiğini görüyoruz. Kadına yönelik şiddeti öven, bunu görmezden gelen bir siyasal atmosfer bu alanda çalışana da etki ediyor ve kişiler bu alanda bir şey yapmak istemiyor. Artık yaşam hakkımızla ilgili çok ciddi tehdit ve saldırı altındayız. Siyasal iktidar, en temel hakkımız olan yaşam hakkımızı kaldırmaya çalışıyor. Bu atmosfer kadınlar için giderek zorlaşıyor. Ancak kadınların mücadeleleri de devam ediyor kesinlikle kadınlar özgürleşmek kendi hayatlarına sahip çıkmak için mücadele veriyor.” (A, 27, 3)

Görüldüğü üzere katılımcının devlet uygulamalarına bakış açısı, devletin yeterli sorumluluğu almadığı yönündedir. Vakıf, kendilerine başvuru yapan kadınların deneyimlerinden süreçte yaşanan olumsuzluklara ilişkin bilgi sahibi olmaktadır. Öncelikle kolluk kuvvetlerinin ve adli mekanizmaların kadın dostu olmaktan uzak olduğu söylenebilir. Devlet, yeterli önlemleri almaktan çok uzak şekilde hareket etmekte, bu durumda bu alanda faaliyet gösterecek olan mekanizmaların yeterli motivasyonu bulmasını engellemektedir. Mevcut durum içinde yaşam hakkı ciddi tehdit altındadır, bu hakkı korumaya yönelik kararların gerekliliğinin tartışılmaz bir gerçek olarak karşımıza çıktığını ifade edebiliriz.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı bünyesinde yer alan katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmede vakfın devlet uygulamalarına bakış açısı; mevcut yasaların uygulanmasında hataların, eksikliklerin olduğu yönündedir. En temel şekilde devletten beklentileri, devletin kadın erkek eşitliğini savunması ve bunu uygulamaya yansıtmasıdır.

“6284 sayılı kanun içeriğinden ziyade şu an en büyük problem uygulamada olduğu için içerikteki eksiklere gelemiyoruz. Örneğin anında verilmesi gereken kararlar bazen verilemeyebiliyor. İhlaller meselesi en büyük problem. Bu yasanın alınmasından sonra ihlal edilmesi noktasında yargıçlar ceza vermekten çekiniyorlar, vermiyorlar, erteliyorlar, para cezasına dönüyor ve adamlarda bunu çok iyi biliyor. Devletten her şeyden önce bu yasalara karşı bir duruş olmamasını bekliyoruz. İkincisi ben hayatımı sürekli bir şeyleri korumaya çalışır şekilde yaşamak istemiyorum, yepyeni ve daha güzel şeylerin oluşması için yaşamak istiyorum. Devletten beklediğim gerçek anlamda, samimi bir şekilde kadın ve erkek eşitliğini sağlayabilecek adımlar atması, var olan yasalara dokunmaması, onun yerine ben daha ne yapabilirim, nasıl düzeltebilirim diye çalışmasıdır. Kreşinden okuluna, eğitim ve çalışma hayatında, her konuda kadınların önünü açacak yeni yasalar yeni düzenlemeler, yeni uygulamalar getirmesini beklerim. Konuşurken de kadın ve erkek eşittir demesini beklerim var olan iktidarın da. Her şeyden önce kadın erkek eşitliğini samimi bir şekilde inanmalarını ve uygulamalarını bekliyorum.” (B, 58, 10)

Görüldüğü üzere katılımcının devlet uygulamalarına bakış açısı, devlet uygulamalarında problem olduğu ve 6284 sayılı kanunun uygulanmasında sıkıntılar yaşandığı yönündedir. Devletten ilk olarak kadın ve erkek eşitliğini benimsemesi, savunması ve uygulamalarına yansıtması beklenmektedir. Ayrıca devletin mevcut yasaları korurken, aynı zamanda kadını koruyucu, kadının kendini geliştirmesini teşvik edici, kadının önündeki

engelleri kaldırıcı yeni çalışmalar, uygulamalar, yasalar geliştirmesi beklenmekte ve kadınların en temel haklarını yeniden elde etmek için uğraşmadığı yaklaşımlar istenmektedir.

Şiddet Önleme ve Rehabilitasyon Derneği-İMDAT bünyesinde yer alan katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmede derneğin devlet uygulamalarına bakış açısı; var olan yasaların uygulanması noktasında sıkıntıların olduğu yönündedir.

“Dernek olarak birçok saha araştırması yapıyoruz. Problem sahası olarak gördüğümüz noktalara odaklanıp o alanda çalışmalar yapıyoruz ve bunları meclise, çocuk hakları ya da kadın çalışmaları komisyonuna sunuyoruz ve biz bu raporların sadece orada sunulup geçilmesini istemiyoruz. Kadına yönelik şiddetle alakalı net verilerin toplumla paylaşılmasını istiyoruz. En azından sivil toplum kuruluşları olarak bizlerle paylaşması lazım ki biz de çalışmalarımızı buna göre yönlendirelim. Bununla beraber beklentimiz devletimizin bizi işbirlikçi olarak görmesidir. Sivil toplum kuruluşlarının devlet eliyle bir araya gelmesinin, sorunlar ve çözüm üzerine konuşmasının hepimiz için daha ilerleyici olabileceğini düşünüyoruz. 6284 var, çok güzel konumlandırmış, tanımlamış ve uygulamaya yönelik yazı anlamında çok iyi tedbirler var. Fakat işlevsellik anlamında hantal kalıyor diyebiliriz. Ayrıca faalin rehabilitasyonu da bizim için çok önemli. Çünkü biz mağdurdaki farkındalığı artırıp bir şekilde o şiddetin içinden alıp çıkarabiliriz. Ama faalin o şiddetle ilgili alt yapısı iyileştirilmediği sürece bu şiddet başka birine yansıyacaktır.” (C, 38, 4)

Görüldüğü üzere katılımcının devlet uygulamalarına bakış açısı, öncelikle mevcut yasaların sahadaki yansımalarında eksiklerin olduğu şeklindedir. Dernek, devletten şiddet mağduru kadınlara ilişkin verilerin paylaşılmasını ve devletin sivil toplum kuruluşlarını tanıyarak işbirlikçi olarak görmesini beklemektedir. Çünkü sahaya ilişkin net verilerin varlığı ve işbirliğiyle gelişmelerin kaydedilebileceğini ifade edilmektedir. Ayrıca dernek, sadece mağdur odaklı değil faalinde iyileştirilmesine yönelik uygulamaların gerekliliği üzerinde durmaktadır ve bu şekilde bir uygulamayla aslında şiddet sorunuyla daha işlevsel şekilde mücadele edilebileceği sonucu çıkarılabilir.

Kamer Vakfı bünyesinde yer alan katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmede vakfın devlet uygulamalarına bakış açısı; kadına yönelik şiddetle mücadele var olan devlet uygulamalarının yeterli ve işlevsel olmadığı yönündedir.

“Bu noktada iktidar sadece üye olduğu ya da altını imzaladığı sözleşmeleri uygulasa yeterli olurdu bizim için. Ekstra yeni bir yasa, kanun beklemiyoruz. Var olanı uygulaması yeterli olabilirdi bugün bir kadının daha öldürülmemesi için.” (D1, 32, 3,5)

“6284 sayılı kanunun içeriğine baktığımızda o kadar çok kadını, çocuğu, aileyi koruyan madde var ki keşke uygulanabilirlik noktasında da böyle olsa, uygulanabilirlik noktasında gerçekten çok eksik var. İçeriğine baktığımız zaman da birçok hüküm, mevzuat var ama onlarda da eksiklikler var hala. Tedbir kanunu var, kadınlar karakola gidip dilekçe veriyor ama dilekçelerini almıyorlar mesela. Yasanın uygulanabilir noktasına gelmeden kapıdan kovuluyor kadın. Şönimlerin, sığınmaevlerinin mevzuatlarına bakıyoruz psikolojik destek, kreş desteği, çocuklarla birlikte kalabilir yazıyor. Ama o

süre zarfında kadının istihdamına, eğitimine yönelik ilerleyen yaşamında hayatını idam ettirebileceği hiçbir çalışma olmuyor ki. Onlar sadece kâğıtlarda yazıyor, çok eksik var.” (D2, 28, 2)

Görüldüğü üzere katılımcıların devlet uygulamalarına bakış açısı, devlette kadının korunmasına yönelik mevcut olan yasa ve sözleşmelerin içeriğindeki sıkıntılara gelmeden uygulanabilirlik noktasında ciddi eksikliklerin olduğu şeklinde ifade edilmiştir. Devletten beklentiler noktasında öncelikle, var olan uygulamaların gerektiği şekilde uygulanması istenmektedir, uygulama aşamasında sürece dâhil olan görevlilerden de konuya ilişkin bilinç ve hassasiyet beklenmektedir. Ek olarak kadının korunması dışında, ilerleyen süreç içinde kadının güçlendirilmesini, kendi ayakları üzerinde durabilmesini sağlayacak eğitim ve istihdam çalışmalarının gerekliliğine vurgu yapılmıştır.

SONUÇ

Bu çalışma, öncelikle feminizm, feminist sosyal hizmet, kadına yönelik şiddet ve sivil toplum kuruluşlarına ilişkin literatür bilgisi sunmuştur ve sonrasında amaçlı örnekleme ile seçilmiş olan kadına şiddetle mücadele eden sivil toplum kuruluşlarının internet sitelerini inceleyerek ve kuruluşların içerisinde rol alan kişilerle görüşmeler gerçekleştirerek feminist sosyal hizmet çerçevesinde dernek ve vakıfların bakış açılarının ve uygulamalarının incelenmesini sağlamıştır.

Kadın kuruluşlarının kadına yönelik şiddeti nasıl değerlendirdiklerini ve şiddetle mücadelelerini nasıl yürüttüklerini anlamayı amaçlayan çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış, derinlemesine görüşme tekniğiyle gerçekleştirilen görüşmeler ve internet sitelerinin incelenmesiyle elde edilen bilgiler, içerik analiziyle değerlendirilmiştir. Kadına şiddetle mücadele alanında faaliyet gösteren 3'ü vakıf 1'i dernek olmak üzere 4 kuruluş seçilmiş ve görüşmeler izin dâhilinde kayıt alınarak gerçekleştirilmiştir. İnternet sitelerinin incelenmesinde elde edilen bulgular genel bilgiler, odaklandığı konular, faaliyet alanları, şiddete karşı bakış açısı ve feminizmle ilişkisi şeklinde kategorilere ayrılarak incelenmiştir. Görüşmeler ise kuruluşların kadın sorunlarına, kadına yönelik şiddete, kadına yönelik şiddetin kaynağına, feminizme, feminist sosyal hizmete ve devlet uygulamalarına bakış açılarını öğrenmeyi sağlayıcı bir çerçevede gerçekleştirilmiştir.

Kadın Dayanışma Vakfı, temel olarak kendisine kadın dayanışmasını alarak 1993 yılında kadına şiddetle mücadele etmek amacıyla kurulmuştur. Kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet, ayrımcılık, mülteci kadınlar ve insan ticareti odaklandığı konulardır. Farkındalık ve savunuculuk çalışmaları, sosyal, hukuki ve psikolojik destek, bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları vakfın faaliyetlerini oluşturmaktadır. Vakıf kadına yönelik şiddeti, kadınlara fiziksel, ekonomik, psikolojik ve cinsel açılardan olumsuz etkileyen ya da olumsuz etkileme olasılığını oluşturan her türlü davranışlar olarak ifade etmektedir. Feminist ilkelere bağlı ve çalışmalarını feminist bakış açısına göre şekillendiriyor oluşu feminizmle ilişkisini göstermektedir. Kadın Dayanışma Vakfı kadın sorunlarını, erkek egemen anlayışla bağdaştırmaktadır ve ataerkil düzenin yaratmış olduğu kadının önündeki engelleri ve şiddeti kadın sorunları olarak ifade etmektedir. Kadın Dayanışma Vakfı'nın kadına yönelik şiddete ilişkin bakış açısı, şiddetin ataerkil sistemle ilişkili olduğu ve erkeklerin bu mevcut sistemin devamını sağlamak adına şiddeti kullandığı yönündedir. Kadın Dayanışma Vakfı kadına yönelik şiddetin kaynağını, cinsiyet eşitsizliği ve iktidar ilişkisini ortaya çıkaran erkek egemen düzen olduğunu ifade etmektedir. Kadın Dayanışma Vakfı'nın feminizmle ilişkisinde,

vakıf feminizmi temel alarak kurulmuştur ve uygulamalarında feminist ilkelere bağlıdır. Kadın Dayanışma Vakfı'nın feminist sosyal hizmetle ilişkisinde, vakıf sosyal hizmet literatüründe yer alan güçlendirme yaklaşımını uygulamalarında kullanarak kadınların güçlendirilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirmektedir. Kadın Dayanışma Vakfı'nın devlet uygulamalarına bakış açısı ise devlet uygulamalarının yeterli olmadığı ve uygulamalarda yanlışların olduğu şeklindedir.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 1990 yılında kadına yönelik şiddetle mücadele amacıyla kurulmuştur. Kadına yönelik şiddet ve şiddetle mücadele, çocuk ihmal ve istismarı, kadın dayanışması odaklandığı konulardır. Atölyeler, izleme ve politika oluşturma, bünyesinde bulunan dayanışma merkezi ve sığınak vakfın faaliyetlerini oluşturmaktadır. Vakıf kadına yönelik şiddeti, kadının sistematik şekilde hem ev içerisinde hem de ev dışında cinsiyetinden dolayı maruz kaldığı davranışlar olarak ifade etmektedir. Vakfın feministlerce kurulması, uygulamalarını feminist yöntemlerle temellendirmesi ve feminizmi kadınlar için umut olarak ifade etmesi feminizmle ilişkisini göstermektedir. Mor Çatı kadın sorunlarını, erkek egemen düzenin yaratmış olduğu kadın erkek eşitsizliğiyle ilişkilendirmektedir. Mor Çatı kadına yönelik şiddeti, ataerkil sistemin bir sonucu olarak kabul etmektedir. Bu sistemin ortaya çıkardığı toplumsal kurallar kadınların önünde bir engel niteliğindedir ve bu engellerin devamı için şiddet bir araç olarak kullanılmaktadır. Mor Çatı kadına yönelik şiddetin kaynağını, cinsiyet eşitsizliği ve bu eşitsizliğin sürekliliğine katkı sağlayan yapılar olarak ifade etmektedir yani şiddetin kaynağı toplumun kendisi ve içindeki barındırdığı sistemdir. Mor Çatı'nın feminizmle ilişkisi, feministler tarafından kurulması ve feminist yöntemlere bağlı şekilde uygulamalarını gerçekleştirmesidir. Mor Çatı'nın feminist sosyal hizmetle ilişkisi, kadına yönelik devletin gerçekleştirdiği sosyal çalışmaların şekillendirilmesinde vakfın sunduğu katkılarla ifade edilmiştir. Vakıf, devlet eliyle gerçekleştirilecek çalışmalara katkı sunmakta, çeşitli çalışmalarına sosyal çalışmacıları dâhil etmektedir. Mor Çatı'nın devlet uygulamalarına bakış açısı, var olan yasaların uygulanma aşamasında yanlışlık ve yetersizliklerin olduğu yönündedir ve devletten eşitliği savunarak bu anlayışı uygulamalarına yansıtması beklenmektedir.

Şiddet Önleme ve Rehabilitasyon Derneği-İMDAT, şiddetle mücadele etmek için 2015 yılında kurulmuştur. Kadına yönelik şiddet, çocuk ihmal ve istismarı, engelli bireylere yönelik şiddet, yaşlı bireylerin istismarı, siber zorbalık ve hayvan hakları odaklandığı konulardır. Kongreler, projeler ve eğitimler derneğin faaliyetlerini oluşturmaktadır. Dernek kadına yönelik şiddeti, kadının cinsiyetinden dolayı fiziksel, psikolojik ya da cinsel olarak zarar görmesi veya bu zarara yol açabilecek tehdide, zorlamaya maruz kalması olarak ifade

etmektedir. Derneğin, kadına şiddeti önlemeye yönelik çalışmalar yapması ve “İmdat” olarak ifade ettiği kadınların maruz kaldığı istismar, mağdur, dayak, aşağılanma, tecavüze yaptığı vurgu feminizmle ilişkisini oluşturmaktadır. İmdat Derneği kadın sorunlarını, kadını toplumun merkezi olarak nitelendirerek toplumsal bir sorun olarak ifade etmektedir. İmdat Derneği kadına yönelik şiddeti, kadınların kadın olmalarından kaynaklı yaşadıkları bir sorun olarak ifade etmekte ve cinsiyet ayrımcılığına vurgu yapmaktadır. İmdat Derneği kadına yönelik şiddetin kaynağını, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ilişkilendirmektedir ve bu eşitsizliğin erkek egemen düzenden kaynaklığı ifade edilmektedir. İmdat Derneği’nin feminizmle ilişkisi, yürüttüğü çalışmaların kadın erkek eşitliğini sağlamaya yönelik olması, kadının cinsiyetinden dolayı maruz kaldığı ayrımcılıkla mücadele etmesi ve toplumda var olan yanlış feminizm kabullerinin düzeltilmesi için çalışması şeklinde ifade edilmiştir. İmdat Derneği’nin feminist sosyal hizmetle ilişkisi, kadını güçlendirmeye yönelik çalışmalar çerçevesinde kadının sahip olduğu haklara ilişkin farkındalık kazanmasına, kadını destekleyici ve kadının iyi olma halini geliştirici çalışmalar yapması olarak belirlenmiştir. İmdat Derneği’nin devlet uygulamalarına bakış açısı, mevcut olan yasaların uygulanmasına olumsuzların olduğu şeklinde belirlenmiştir. Devlettten beklentiler ise devletin sivil toplum kuruluşlarını işbirlikçi olarak görmesi ve gelişimin sağlanabilmesi için güncel verilerin paylaşılmasıdır.

Kamer Vakfı, 1997 yılında kadınları olumsuz etkileyen toplumda var olan geleneksel anlayışlarla ve şiddetle mücadele etmek için kurulmuştur. Kadına yönelik şiddet, töre cinayetleri, toplumsal cinsiyet ve ayrımcılık, sığınmacı çocuk ve kadınlar odaklandığı konulardır. Farkındalık oluşturma çalışmaları, acil destek sunulması, kadın girişimciliğine destek, çocukluk dönemlerine ilişkin eğitimler, sığınmacı çocuk ve kadınlara destek çalışmaları vakfın faaliyetlerini oluşturmaktadır. Vakıf kadına yönelik şiddeti, cinsiyete dayalı şekilde gerçekleşen, fiziksel, cinsel veya psikolojik şekilde kadına zarar veren, kadının özgürlüğünü sınırlandıran eylem ve söylemler olarak ifade etmektedir. Vakfın feminizmle ilişkisi, kişisel olan politiktir anlayışını benimseyerek cinsiyet eşitliğini sağlaması, şiddet ve ayrımcılıkla mücadele etmesi, kadın hakları için çalışmalar yürütmesi olarak belirlenmiştir. Kamer Vakfı kadın sorunlarını, şiddetle sınırlandırmamakta toplumsal cinsiyet anlayışı, ayrımcılık ve cinsiyet eşitsizliği şeklinde geniş bir bakış açısıyla olarak ele almaktadır. Kamer Vakfı kadına yönelik şiddeti, ulusal bir sorun olarak ifade etmektedir ve bu şiddete maruz kalma riskinin her kadın için var olduğunu, şiddetle mücadelelerini de insani bir yardım olarak tanımladıkları belirlenmiştir. Kamer Vakfı kadına yönelik şiddetin kaynağını, tek bir etkenden ziyade birçok etkenle açıklamaktadır. Bu etkenlerin kültür, gelenek, toplumda

mevcut olan ataerkil düzen, aile, din, toplumsal kabuller, toplumsal cinsiyet rolleri olabileceği ifade edilmiştir. Kamer Vakfı'nın feminizmle ilişkisi, erkek egemen düzen, şiddet, cinsiyet eşitsizliği kavramlarına ilişkin farkındalığının yüksek olması ve uygulamalarını buna yönelik şekillendirmeleri olarak belirlenmiştir. Vakıf, kadın dayanışmasını vurgulamakta, feminizmi bulundukları bölgenin koşullarına göre şekillendirerek eşitlik ve barış vurgusu yapmaktadır. Kamer Vakfı'nın feminist sosyal hizmetle ilişkisi, kadının güçlendirilmesini ve kadının yararını önceleyerek çalışmalar yapması olarak belirlenmiştir. Vakıf feminist sosyal hizmet çerçevesinde kadınları, sorunların çözümü için desteklemekte, kadının özgürleşmesi, güçlenmesi ve yüksek yararı için çalışmalar gerçekleştirmektedir. Kamer Vakfı'nın devlet uygulamalarına bakış açısı, kadına yönelik şiddete karşı oluşturulmuş devlet uygulamalarının eksik olduğu ve işlevsel olmadığı olarak belirlenmiştir. Devletten beklentiler, uygulamalardaki sıkıntıların giderilmesi, kadına şiddet konusuna ilişkin yeterli önemin gösterilmesi ve kadının süreç içerisinde güçlendirilmesini sağlayıcı çalışmaların geliştirilmesidir.

İnternet sitelerinden ve görüşmelerden sivil toplum kuruluşlarının feminizmle ilişkileri incelediğinde, sivil toplum kuruluşlarının feminist temellere dayalı olarak oluşturulduğu ve uygulamaların feminist ilkelere göre şekillendiği bilgisine ulaşılmıştır. Kadın erkek eşitliği için mücadeleleri, kadının güçlendirilmesi amacıyla hareket etmeleri feminizmle ilişkilerini ortaya koymaktadır. Sivil toplum kuruluşları bünyelerinde kadınların şiddete, sahip oldukları haklara, şiddetin bir sorun olarak kabul edilmesine ilişkin farkındalık kazanmaları için çalışmalar yürütmektedir. Aynı zamanda sivil toplum kuruluşları, kadınların sahip olduğu hakları kullanabilmesi, kadının güçlendirilmesi ve şiddetle mücadelede var olan yasaların uygulanması için savunuculuk çalışmaları gerçekleştirmektedir. Sivil toplum kuruluşları, çalışmalarını kadın dayanışması anlayışıyla yardımdan ziyade destek anlayışla gerçekleştirmektedir. Bu noktada araştırmanın genel hipotezini oluşturan, kadına yönelik şiddetle mücadele eden sivil toplum kuruluşlarının temelinde feminist bakış açısı yer aldığı, bünyelerinde gerçekleştirdikleri savunuculuk ve farkındalık çalışmalarıyla şiddet mağduru kadınların desteklenmesini sağladıkları ve kadın dayanışmasının arttırılmasında önemli rolleri bulunduğu hipotezi doğrulanmıştır.

Sivil toplum kuruluşları şiddeti, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin getirmiş olduğu eşitliksiz güç ilişkileri sonucu ortaya çıkan ve mücadele edilmesi gerekliliği olan toplumsal bir sorun olarak nitelendirmektedir. Bu ifade araştırmanın alt hipotezlerinden olan kadına yönelik şiddetin önemli bir toplumsal sorun olduğu hipotezini doğrulamıştır.

Sivil toplum kuruluşları, kadına yönelik şiddetle mücadelede öncelikle kadın dayanışmasını temel alarak bu dayanışmanın sağladığı güçle aslında kadınların yalnız olmadıklarına ilişkin farkındalık kazandığı, birbirlerine destek olduğu bir mücadele yürütmektedir. Sivil toplum kuruluşları bünyelerinde sundukları hukuki ve psikolojik destekle, şiddete maruz kalmış kadınların içinde bulundukları süreci en az zararlarla atlatabilmeleri için destek sağlamaktadır. Sivil toplum kuruluşları ayrıca kadınlardan, alanda elde edilen deneyimlerle ihtiyaçların, eksikliklerin neler olduğunu tespit ederek devlet uygulamalarında mevcut olan olumsuzların iyileştirilmesi adına savunuculuk çalışmaları gerçekleştirmektedir. Bu ifadeler, araştırmanın alt hipotezlerinden olan sivil toplum kuruluşlarının kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında önemli bir role sahip olduğu hipotezini doğrulamıştır.

Sivil toplum kuruluşları, uygulamalarını feminist ilkelere, bakış açısına ve yöntemlere bağlı kalarak şekillendirmektedir ve çalışmalarında eşitliği temel alarak toplumsal cinsiyet anlayışının ortaya çıkarmış olduğu kadın erkek eşitsizliğiyle mücadele etmektedir. Bu ifade, araştırmanın alt hipotezlerinden olan kadına yönelik şiddetle mücadele eden sivil toplum kuruluşlarının temelinde feminizmin yer aldığı hipotezini doğrulamıştır.

Sivil toplum kuruluşları, kadına yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin uygulamalarında güçlendirme yaklaşımını benimsemektedir. Feminist sosyal hizmet ilkelerinde kadınların var olan güçlerini önemsemek, hayatlarının her alanında kendi kararlarını alabilmelerini sağlamak, sorunların çözümü için uygun ortamı oluşturmak ilkeleri mevcuttur. Sivil toplum kuruluşlarının benimsemiş olduğu güçlendirme yaklaşımı bu ilkelere hizmet etmektedir. Çünkü kadının güçlendirilmesi öncelikle onun kendi içindeki güce ilişkin farkındalık kazanmasıyla başlamaktadır devamında ise bu farkındalığı kazanan kadın kendi hayatına dair kararları, sorunun çözümü için nelerin gerekli olduğunu kendi belirleyebilecektir. Sivil toplum kuruluşları bu farkındalığın oluşturulmasında ve kadına alan tanınmasında çok önemli bir role sahiptir. Bu ifadeler, araştırmanın alt hipotezlerinden olan kadına yönelik şiddetle mücadele eden sivil toplum kuruluşlarının uygulamalarının feminist sosyal hizmete ve feminist sosyal hizmetin ilkelerine dayandığı hipotezini doğrulamıştır.

Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, kadın sorunları erkek egemen sistemle ilişkilendirilmektedir. Erkek egemen sistemin ortaya çıkarmış olduğu cinsiyet eşitsizliği beraberinde kadın sorunlarını getirmektedir. Kadına yönelik şiddet de aynı şekilde erkek egemen sistemin bir sonucu olarak değerlendirilmekte, var olan ataerkil düzenin devamı için kullanılan bir araç olarak ifade edilmektedir. Şiddetle mücadelede kadın dayanışması, farkındalık ve bilgilendirme çalışmaları önemli bir konumdadır. Kadına yönelik şiddetin

kaynağına ilişkin genel bakış açısı, toplumsal cinsiyet anlayışı, cinsiyet eşitsizliği ve ataerkil düzendir. Şiddetin tek bir kaynaktan beslendiğinden ziyade yaşanan toplumun, ailenin, devletin, eğitim kalitesinin, mensup olunan dinin niteliğinin şiddet üzerinde etkili olduğu düşüncesi hâkimdir. Sivil toplum kuruluşları genel olarak değerlendirildiğinde, feminizme dayalı şekilde oluşturulmuştur ve uygulamalarında mevcut olan ayrımcılıkla, eşitsizlikle, şiddetle mücadele feminizm bakış açısını yansıtmaktadır. Feminist sosyal hizmetle olan ilişki ele alındığında genel yargı sivil toplum kuruluşlarının güçlendirme odaklı hareket etmesidir. Güçlendirme bakış açısı içeriğinde kadının kendi gücünü fark etmesi, kendi yaşamına ilişkin karar verici olması, sorunların çözümüne yönelik hareket edilmesi feminist sosyal hizmet bağlamında değerlendirilmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının devlet uygulamalarına ilişkin genel bakış açısı mevcut yasaların uygulanma aşamasında yanlışlıkların ve eksiklerin olduğu yönündedir. Öncelikli olarak devletten uygulamalara yönelik gelişmelerin sağlanması, devletin kadın erkek eşitliği söylemini benimseyerek bunu uygulamalarına yansıtması ve kadın sorunlarına, kadına şiddete önem veren bir bakış açısı beklenmektedir.

Bu araştırma sonuçları ışığında aşağıdakiler önerilmektedir:

- Kadına şiddetin de içinde yer aldığı kadın sorunlarının temelini oluşturan erkek egemen düzen ve cinsiyet eşitsizliğinin ortaya çıkardığı anlayışa ilişkin toplumun geneline hitap edecek şekilde bilgilendirme ve farkındalık çalışmalarıyla kadın sorunlarının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmelidir.
- Şiddet öncesi ve şiddet sonrasında kadını koruyucu, destekleyici, geliştirici ve özgürleştirici uygulamaların devlet eliyle gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.
- Toplumsal cinsiyet anlayışı ve erkek egemen sistemin getirdiği anlayışla mücadelenin en etkin şekilde yürütülebilmesi, ileride yetişkin olacak çocuklardan başladığı için okullardaki eğitim bu yönde şekillendirilmeli, şu an yetişkin olan bireylerde farkındalık geliştirici çalışmalar gerçekleştirilmelidir.
- Belirli alanlarda özelleşmiş sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarının daha işlevsel olabilmesi ve sorunların daha etkin çözümü için devlet ve sivil toplum kuruluşları arasında işbirliği geliştirilmelidir.
- Kadına yönelik şiddetle ilgili güncel verilere paylaşılarak toplumun sorunun varlığını görmezden gelmesinin önüne geçilmelidir.
- Araştırma esnasında güncel verilere ulaşmada sıkıntılar yaşandığı için kadına yönelik şiddet ve kadın sorunlarıyla ilgili daha çok araştırma ve çalışmalar yapılarak mevcut bilgilerin güncellenerek paylaşılması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acar, H. (2001). Tek Ebeveynli Ailelere Yönelik Feminist Sosyal Hizmet Müdahalesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 12(3): 13-26.
- Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Resmi Gazete 28239 (20 Mart 2012), Kanun No. 6284.
- Akan, E. (2020). *Dijital Feminizm: Sosyal Medyada Feminist Söylem*. Yüksek Lisans Tezi, Mardin Artuklu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mardin.
- Akkaş, İ. ve Uyanık Z. (2016). Kadına Yönelik Şiddet. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 6(1): 32-42.
- Aktaş, G. (2013). Feminist Söylemler Bağlamında Kadın Kimliği: Erkek Egemen Bir Toplumda Kadın Olmak. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 30(1): 53-70.
- Alptekin, D. (2008). Üçüncü Dünya Ülkelerinde Kadın Hakları Bağlamında Feminizm. *Edebiyat Dergisi*, 20: 21-33.
- Altın, G. (2020). Covid-19 Pandemisi Bağlamında Kadına Karşı Şiddete İlişkin Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(1): 211-225. DOI:10.33417/tsh.760243
- Altınay, A.G. ve Arat, Y. (2007). Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet. İstanbul: Punto Baskı Çözümleri.
- Altınbaş, D. (2010). Feminist Tartışmalarda Liberal Feminizm. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 0(9) : 21-52. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iukad/issue/728/7858>
- Arat, N. (1991). *Feminizmin ABC’si*. Simavi Yayınları, İstanbul.
- Aslan, M. ve Kaya, G. (2004). 1980 Sonrası Türkiye’de Siyasal Katılımda Sivil Toplum Kuruluşları. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1): 213-223.
- Aslan, Y. (2016). *Türkiye’de Feminizm Düşüncesinin İmkânı*. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

- Aşkın, E.Ö. ve Aşkın, U. (2018). Çalışma Yaşamında Kadına Yönelik Mobbing: Bankacılık Sektöründe Bir Araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 9(24): 255-282.
- Atan, M. (2015). Radikal Feminizm: “Kişisel Olan Politiktir” Söyleminde Aile. *The Journal Of Europe-Middle East Social Science Studies*, 1(2): 1-21.
- Baydar, V. (2014). *Feminist Sosyal Hizmet Perspektifinden Popüler Yabancı Dizilerde Kadın Düşmanlığının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Biçer, İ. (2021). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Medyanın Rolü. *İdarecinin Sesi Dergisi*, 199 (Ocak-Şubat): 58-64.
- BM. (1993). *Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge*. Birleşmiş Milletler.
- Buz, S. (2009). Feminist Sosyal Hizmet Uygulaması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 20(1): 53-66.
- Büyükgürses, N. (2019). *Bir Öğrenci Hareketi Olarak Kampüs İçi Feminizm: Mersin Üniversitesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- CEDAW. (1992). *CEDAW Komitesi'nin 19 Sayılı Genel Tavsiye Kararı, Kadınlara Yönelik Şiddet*.
- Çaha, Ö. (1994). Feminizm ve Sivil Toplum. *Birikim Dergisi*, 59: 79-88.
- Çakır, M. (2007). *Katherine Mansfield' in Kısa Öykülerinde Kadın ve Kadın Yaşamının Betimlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Çalışkan, H. ve Çevik, E. (2018). *Kadına Yönelik Şiddetin Belirleyicileri: Türkiye Örneği. Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14): 218-233.
- Çilingiroğlu, N. (2001). Türkiye’de Akademik Düzeyde Kadına Yönelik Kurumsallaşma. *Hacettepe Toplum Hekimliği Bülteni*, 20(2).
- Demirel, M.Y. (2019). *Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet: İzmir İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- Dikici, E. (2016). Feminizmin Üç Ana Akımı: Liberal, Marksist ve Radikal Feminizm Teorileri. *The Journal of Academic Social Science Studies*. 43: 523-532.
- Dışsöz, M. ve Şahin, N.H. (2008). Evrensel bir kadın sağlığı sorunu: Kadına yönelik şiddet. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 1(1): 50-58.
- Doğan, C. (2008). Yeni Sosyal Hareketler Ekseninde Feminizme Bakış. *Sosyoloji Notları Dergisi*, 4: 29-35.
- Doğancı, H. (2017). *Kaçarak Evlenen Kadınların Kök Aile İlişkilerinin ve Kaçarak Evlenme Deneyimlerinin Feminist Sosyal Hizmet Yaklaşımı Temelinde İncelenmesi: Düzce İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Doğancı, H.K. ve Tuncay, T. (2020). Tarihsel Süreçte Kadının Aile İçindeki Konumun Feminist Sosyal Hizmet Yaklaşımı Temelinde Değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(3): 1324-1351.
- Dominelli, L. (2002). *Feminist Social Work Theory and Practice*. Palgrave, London.
- Donovan, J. (2014). *Feminist Teori*. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Duyan, V. (2016). *Sosyal Hizmet: Temelleri, Yaklaşımları, Müdahale Yöntemleri*. Sosyal Çalışma Yayınları, Ankara.
- Eskiçorapçı, E. (2021). Türkiye’de Kadın Suçluluğunun Feminist Sosyal Hizmet Bağlamında İncelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 12: 1-16.
- Genç, Y., Solmaz, U. ve Akalın, H. (2019). Erkeğin Başarı Trendinde Kadının Yeri ve Feminist Sosyal Hizmet Kuramı Açısından Değerlendirilmesi. *ADAM AKADEMİ Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1): 229-265.
- Gök, M. (2016). Kadına Yönelik Şiddetin Kuramsal Temelleri ve Çözüm Önerileri. *Journal of Turkish Studies*, 11(2): 451-472.
- Güleker Törer, E. (2020). *Kadına Yönelik Şiddet: Diyarbakır İl Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Halıcı, C. (2007). *Gazete Haberlerinde Kadına Yönelik Şiddet: Posta ve Takvim Gazetelerinde Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

- Hooks, B. (2014). *Feminizm Herkes İçindir: Tutkulu Politika*. Bgst Yayınları, İstanbul.
- İçli, G. (2018). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Politikaları ve Küreselleşme. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30: 133-143.
- Kadın Dayanışma Vakfı. (2017). *Kadına Yönelik Şiddet Kitapçığı*. Ankara: Ezgi Ofset ve Matbaacılık.
- Kahraman Akkaya, T. (2016). *Türkiye’ de Üniversite Mezunları Kadınların Kadın Hakları Konusunda Duyarlılıkları ve Kadın Örgütleri ile İletişimi*. Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kara, N. (2006). Feminizm(ler)in Toplumsal Hareket Olarak Medyada Yansıma(ma)sı. *Küresel İletişim Dergisi*, 1: 1-33.
- Kara, Y. (2018). Feminist Kuram ve Sosyal Hizmet Uygulaması. *1. Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Kongresi*. 23-25 Kasım: 1151-1159.
- Karabela, A. (2020). *Kadına Yönelik Şiddet ve İletişim Becerileri*. Yüksek Lisans Tezi. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Karal, D. ve Aydemir, E. (2012). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*. USAK Yayınları, Ankara.
- Karaosmanoğlu, A. (2016). *Bir Uluslararası İlişkiler Teorisi Olarak Feminizm*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kaya, Ş. (2018). Kadın ve Sosyal Medya. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 17(2): 563-576.
- Keyman, F. (2004). *Türkiye’de ve Avrupa’da Sivil Toplum*. Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları No:3.
- Kızıl, A. (2021). *Dördüncü Dalga Feminist Dalga Yankı Alanları: Dijital Araç ve Uygulamalar*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Koç, E.İ. (2021). *Dijital Teknoloji/Kültür ve Feminizm Bağlamında Sosyal Ağlarda Kadın Sorununun Temsili: Twitter Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Kolay, H. (2015). Kadın Hareketlerinin Süreçleri, Talepleri ve Kazanımları. *EMO Kadın Bülteni*. Nisan, Sayı 3.
- Korkut Owen, F. ve Owen, D.W. (2008). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. T.C. Başbakanlık, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Kökalan Çımrın, F. (2018). Sosyal Bilimlerin Değişen Yüzü ve Kadın Araştırmaları. *International Social Sciences Journal*. 4,(26): 5620-5629.
- KSGM, (2008). *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.
- KSGM, (2014). *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.
- KSGM, (2016). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı*. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Kurtoğlu, A., Bayrakçıken, G. ve Ülker, G. (2014). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Mekanizması İzleme Modeli*. Ceid Yayınları, Ankara.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Meydaneri, T.Y. (2021). *Kadına Yönelik Dijital Şiddet ve Sosyal Medyanın Kadına Yönelik Şiddet Üzerindeki Etkisi: Çorum İlinde Bir Alan Araştırması*. Yüksek Lisans Tezi. Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çorum.
- Michel, A. (1995). *Feminizm*. (Çev. Ş. Tekeli). İletişim Yayınları, İstanbul.
- Munro, E. (2013). Feminism: A Fourth Wave? *Political Insight*, 4(2): 22-25.
- Onur, H.T. (2010). Kadın Dernekleri Gözüyle Kadın ve Şiddet: Afyonkarahisar Örneği. *Humanities Sciences*, 5(3): 425-446.
- Öztürk, A.B. (2015). *Kadınlarla Eğitici Eğitimi El Kitabı*. Ankara: Kadın Dayanışma Vakfı.
- Öztürk, E. (2003). *Türk Kadınının Feminizme Bakış Açısı (Erzurum Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Pelit, E. ve Kılıç, İ. (2012). Mobbing ile Örgütsel Bağlılık İlişkisi: Şehir ve Sayfiye Otellerinde Bir Uygulama. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 4(2): 122-140.

- Polat, O. (2016). Şiddet. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1): 15-34.
- Silsüpür, Ö. ve Övüç, M. (2022). Kadına Yönelik Şiddete Karşı Toplumsal Farkındalık Yaratma ve Kamuoyu Oluşturma Aracı Olarak Sosyal Medya: Kadın Sivil Toplum Kuruluşları Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Medya ve İletişim Araştırmaları Hakemli Dergisi*, 5(1): 1-25.
- Şener, M. ve Zengin, O. (2020). Feminist Kuram: Tarihsel Gelişim, Ana Akımlar ve Sosyal Hizmet. Öztürk, S.(Ed.), *Sosyal ve Beşeri Bilimlerde Teori ve Araştırmaları II*. (s.137-159). Gece Kitaplığı, Ankara.
- Taş, G. (2016). Feminizm Üzerine Genel Bir Değerlendirme: Kavramsal Analizi, Tarihsel Süreçleri ve Dönüşümleri. *Akademik Hassasiyetler*, 3(5): 163-175.
- Tathoğlu, K. ve Küçükköse, İ. (2015). Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet: Nedenleri, Koruma, Önleme ve Müdahale Hizmetleri. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(13): 194-209.
- Tekindal, M., Özlem, Ş.Ö. ve Emre, M. (2018). Şiddet Mağduru Kadına Yönelik Sosyal Hizmet Müdahalesi: Ayşen ve Zehra Vakası. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 18(1): 45-72.
- Tınaz, P. (2006). İşyerinde Psikolojik Taciz (Mobbing). *Çalışma ve Toplum*, 4: 13-28.
- Tuna, N. (2019). *Feminist Sosyal Hizmet Perspektifi Bağlamında Kürt Kadınlarının Evlilik Deneyimleri Üzerine Bir Çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tuncer Çalık, İ. (2021). *Değişen Feminizm Olgusu ve Türkiye’ye Yansımaları*. Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Tür, Ö. ve Aydın Koyuncu, Ç. (2010). Feminist Uluslararası İlişkiler Yaklaşımı: Temelleri, Gelişimi, Katkı ve Sorunları. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 7(26): 3-24.
- Türkoğlu, E. (2015). *Uluslararası İlişkiler Kuramında Feminizm*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- UNFPA. (2020). Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Covid-19 Cinsel Sağlık, Üreme Sağlığının ve Haklarının Korunması ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Teşvik Edilmesi.

- Ünal, B. ve Gülseren, L. (2020). Covid-19 pandemisinin görünmeyen yüzü: Aile içi kadına yönelik şiddet. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 23(Ek 1): 89-94.
- Ünkap, Ö. (2009). *Türkiye’de Namus Adına İşlenen Cinayetler: Mücadele ve Kazanımlar Kamer Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yavuz, K. (2018). *Kadına Yönelik Şiddeti Önlemede “Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi” (ŞÖNİM) ve “Kadın Konukevinin” Rolü -Trabzon İli Örneği-*. Yüksek Lisans Tezi. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gümüşhane.
- Yörük, A. (2009). Feminizm/ler. *Sosyoloji Notları Dergisi*, 7: 63-85.
- Yüksek Oktay, E. (2015). *Türkiye’nin ve Dünya’nın Ortak Sorunu: Kadına Şiddet. Akademik Araştırmalar Dergisi*, 16(64): 57-118.

İnternet Kaynakları

- DERBİS, (2023). *T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü*. <https://www.siviltoplum.gov.tr/dernek-sayilari> (erişim tarihi: 05.05.2023).
- Emniyet Genel Müdürlüğü. <https://www.egm.gov.tr/kadin-destek-uygulamasi-kades-merkezicerik> (erişim tarihi: 11.01.2023).
- Ka-Der. (2020). *MedyaKoridoru | KA.DER Başkanı Nuray Karaoğlu: Pandemide şiddet arttı, Meclis – Kamu – STK iş birliği şart*. Kadın Adayları Destekleme Derneği: <https://ka-der.org.tr/medyakoridoru-ka-der-baskani-nuray-karaoglu-pandemide-siddet-artti-meclis-kamu-stk-is-birligi-sart/> (erişim tarihi: 25.04.2023).
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu. (2020). *Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Nisan 2020 Raporu*. <https://kadincinayetlerininidurduracagiz.net/veriler/2911/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-nisan-2020-raporu> (erişim tarihi: 25.04.2023).
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu. (2020). *Mayıs 2020 Karşılama Raporu*. <https://kadincinayetlerininidurduracagiz.net/aciklamalar/2918/mayis-2020-basvuru-karsilama-raporu> (erişim tarihi: 25.04.2023).
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu. (2020). *Nisan 2020 Karşılama Raporu*. <https://kadincinayetlerininidurduracagiz.net/aciklamalar/2912/nisan-2020-basvuru-karsilama-raporu> (erişim tarihi: 26.04.2023).

- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu. (2022). *Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu 2022 Yıllık Veri Raporu*.
<https://kadincinayetleriniidurduracagiz.net/veriler/3040/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2022-yillik-veri-raporu> (erişim tarihi: 26.04.2023).
- Kadın Dayanışma Vakfı. (2020). *Pandemi ve Şiddet Kışkacında Kadın Mücadelesi Deneyimleri Raporu, Eylül 2020*.
<https://www.kadindayanismavakfi.org.tr/yayinlar/pandemi-ve-siddet-kiskacinda-kadin-mucadelesi-deneyimleri-raporu-turkce-eylul-2020/> (erişim tarihi: 20.01.2023).
- Kadın Dayanışma Vakfı. (2022). Kadın Danışma Merkezi 2022 Faaliyet Raporu.
<https://www.kadindayanismavakfi.org.tr/yayinlar/kadin-danisma-merkezi-2022-faaliyet-raporu/> (erişim tarihi: 19.06.2023).
- Kadın Dayanışma Vakfı. (2023). *Biz Kimiz?* <https://www.kadindayanismavakfi.org.tr/biz-kimiz/> (erişim tarihi: 20.01.2023).
- Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV). *Biz Kimiz/Hakkımızda*. <https://kadav.org.tr/biz-kimiz/hakkimizda/> (erişim tarihi: 20.01.2023)
- Kamer Vakfı. (2023). *Hakkımızda, Kamer Vakfı Broşürü*.
https://www.kamer.org.tr/menus/kamer_brosur.pdf (erişim tarihi: 20.01.2023).
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. *Biz Kimiz?* <https://morcati.org.tr/neler-yapiyoruz/biz-kimiz/> (erişim tarihi: 20.01.2023).
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. *Kadına Yönelik Şiddet, Şiddet Biçimleri*.
<https://morcati.org.tr/siddet-bicimleri/> (erişim tarihi: 03.01.2023).
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. (2020). Koronavirüs Salgını ve Kadına Yönelik Şiddet/Mor Çatı Nisan 2020 Raporu. <https://morcati.org.tr/izleme-raporlari/koronavirus-salgini-ve-kadina-yonelik-siddet-mor-cati-nisan-2020-raporu/> (erişim Tarihi: 20.01.2023).
- Özdemir, E. (2016). *Şirin Tekeli ile Söyleşi: Kari Kuvvetlerinden Feminist Harekete*.
<https://www.5harfliler.com/sirin-tekeli-ile-soylesi-kari-kuvvetlerinden-feminist-harekete/> (erişim tarihi: 17.01.2023).
- Şiddet Önleme ve Rehabilitasyon Derneği-İMDAT. (2023). *Biz Kimiz?*
<https://www.imdat.org/bizkimiz> (erişim tarihi: 20.01.2023).

- TDK. *Feminizm Tanımı*. Türk Dil Kurumu: <https://sozluk.gov.tr/> (erişim tarihi: 31.01.2023).
- TDK. *Mobbing Tanımı*. Türk Dil Kurumu: <https://sozluk.gov.tr/> (erişim tarihi: 24.01.2023).
- TDK. *Şiddet Tanımı*. Türk Dil Kurumu: <https://sozluk.gov.tr/> (erişim tarihi: 05.01.2023).
- Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı. (2020). <https://www.icisleri.gov.tr/koronavirus-ile-mucadele-kapsaminda-sokaga-cikma-kisitlamalari---yeni-kisitlama-ve-tedbirler-genelgeleri> (erişim tarihi: 13.01.2023).
- Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı. (2020). <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66494/pandemi.html> (erişim tarihi: 13.01.2023).
- Twentify, (2020). *Kadına Şiddet Araştırması 2020*. <https://www.twentify.com/tr/blog/kadina-siddet-arastirmasi-2020> (erişim tarihi: 26.04.2023).
- Twentify, (2021). *Kadın Hakları ve Kadının Toplumdaki Yeri*. <https://www.twentify.com/tr/blog/kadin-haklari-ve-kadinin-toplumdaki-yeri> (erişim tarihi: 25.04.2023).
- VGM, (2023). *T.C. Vakıflar Genel Müdürlüğü*. <https://www.vgm.gov.tr/vakif-sorgulama/vakif-sorgulama?Page=1> (erişim tarihi: 05.05.2023).
- World Health Organization. (2002). *World report on violence and health*. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42495/9241545615_eng.pdf (erişim tarihi: 15.01.2023).
- World Health Organization. (2020). COVID-19 and violence against women - What the health sector/system can do. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/331699/WHO-SRH-20.04-eng.pdf?ua=1> (erişim tarihi: 15.01.2023).

EKLER

EK-1: Görüşme Soruları

GÖRÜŞMEDE SORULAN SORULAR

1. Bünyesinde yer aldığınız sivil toplum kuruluşunun kadın sorunlarına ilişkin bakış açısı nedir, kadın sorunlarını nasıl tanımlarsınız?
2. Bünyesinde yer aldığınız sivil toplum kuruluşunun kadına yönelik şiddete bakış açısı nedir, kadına yönelik şiddeti nasıl tanımlarsınız, kuruluşunuzda kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında uygulamalar mevcut mu, mevcutsa bu uygulamalar hakkında bilgi verir misiniz?
3. Bünyesinde yer aldığınız sivil toplum kuruluşunun kadına yönelik şiddetin kaynağına ilişkin bakış açısı nedir, bu kaynağı nasıl ifade edersiniz?
4. Bünyesinde yer aldığınız sivil toplum kuruluşunun kuruluş amacı, uygulamaları noktasında feminizmi nasıl tanımlarsınız, uygulamalarınızda feminizm ne derece etkili, kuruluşunuzun feminizme dayandığı noktalar mevcut mudur, mevcutsa nelerdir?
5. Bünyesinde yer aldığınız sivil toplum kuruluşunun feminist sosyal hizmete ilişkin düşüncesi nedir, kuruluşunuzun feminist sosyal hizmete dayandığı noktalar var mıdır, varsa nelerdir?
6. Kadına yönelik şiddetle mücadelede sivil toplum kuruluşu olarak devletten beklentileriniz nelerdir, 6284 sayılı yasayı içeriği ve uygulanması noktasında yeterli ve işlevsel buluyor musunuz, yeterli ve işlevsel olmadığını düşünüyorsanız 6284 sayılı yasa hangi noktalarda eksik kalmaktadır?

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı	Selin METİN
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Yalvaç Fen Lisesi
Lisans Diploması	Ankara Üniversitesi-Sosyal Hizmet- 3.57
Tezsiz Yüksek Lisans Diploması	Ankara Üniversitesi-Aile Danışmanlığı- 3.81
Dönem Projesi Konusu	-
Tezli Yüksek Lisans Diploması	Akdeniz Üniversitesi-Sosyal Hizmet
Yüksek Lisans Tez Konusu	Kadına Yönelik Şiddet
Doktora Diploması	-
Doktora Tez Konusu	-
Yabancı Dil/Diller	İngilizce
BİLİMSEL FAALİYETLER	
İŞ DENEYİMİ	
Stajlar	Orta Doğu Engelsiz Eğitim Derneği Koruyucu Aile, Evlat Edinme Derneği Yalvaç Kaymakamlığı Sosyal Hizmet Merkezi
Projeler	-
Çalıştığı Kurumlar	-